

Załącznik nr 1 do uchwały Rady Fundacji „Ziemia Gotyku” LGD
nr 79/2011 z dnia 28.09.2011 r.

Fundacja Ziemia Gotyku
Lokalna Grupa Działania

Lokalna Strategia Rozwoju

na lata 2009 – 2015

dla obszaru gmin Chełmża,
Łubianka, Łysomice i Papowo
Biskupie

SPIS TREŚCI

I.	Charakterystyka lokalnej grupy działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR)	4
	I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze	4
	I.2. Opis procesu budowania partnerstwa	4
	I.3. Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD	5
	I.4. Struktura organu decyzyjnego LGD	7
	I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego	11
	I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego	17
	I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji	18
II.	Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	20
	II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami	20
	II.2. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe	22
	II.3. Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej	27
	II.4. Specyfika obszaru	37
III.	Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy	41
IV.	Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje	47
V.	Określenie misji LGD	60
VI.	Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR	60
VII.	Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	63
VIII.	Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	65
IX.	Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów	67
X.	Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji	85
XI.	Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	88
XII.	Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	89
XIII.	Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej	91
XIV.	Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR	99
XV.	Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR	107
XVI.	Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	108
XVII.	Informacja o załącznikach	109

Wstęp

Opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku zostało sporządzone zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 15, z późn. zm.), które stworzyło nowe ramy dla Programu Leader w Unii Europejskiej. Przy opracowaniu LSR uwzględniono zapisy polskiego ustawodawstwa dotyczącego Podejścia Leader zawarte w:

- Ustawie z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427);
- Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „**Wdrażanie Projektów Współpracy**” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych **kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju** w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „**Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania**” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013;
- Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „**Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju**” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Postawą opracowania były również instrukcje przygotowane przez MRiRW oraz podręcznik pt. Budowanie lokalnej strategii rozwoju w ramach osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013 (autorstwa Adama Futymskiego i Ryszarda Kamińskiego, Warszawa 2008).

Opracowanie dokumentu LSR. Mariola Epa, Wiceprezes Fundacji Ziemia Gotyku.

I. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

- 1) nazwa LGD : Fundacja Ziemia Gotyku Lokalna Grupa Działania.
- 2) status prawny: Fundacja (statut dostosowany do wymogów art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem EFROW).
- 3) data wpisu do KRS – 11.04.2006 r.
- 4) nr w KRS: 0000254872.

I. 2. Opis procesu budowania partnerstwa

Fundacja Ziemia Gotyku Lokalna Grupa Działania funkcjonuje na obszarze gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie od 2006 roku. Inicjatywa Leader na tym obszarze podjęta została już pod koniec 2004 roku, kiedy to samorządy gminne podpisały porozumienie i złożyły wniosek aplikacyjny do I Schematu Pilotażowego Programu Leader + (PPL+). Cały rok 2005 poświęcony był intensywnym działaniom informacyjno-promocyjnym wśród mieszkańców obszaru w celu przybliżenia inicjatywy Leader i zawiązania lokalnego partnerstwa. **W wyniku konsultacji społecznych powstała Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) dla obszaru „Ziemi Gotyku”.** W kwietniu 2006 roku została powołana do życia Fundacja Ziemia Gotyku LGD. W tym samym roku LGD złożyła wniosek do II Schematu PPL+, a następnie w okresie styczeń 2007 – luty 2008 realizowane były działania zaplanowane w ramach ZSROW. Poprzez liczne przedsięwzięcia o charakterze informacyjnym i promocyjnym LGD pozyskała do współpracy ok. 60 partnerów – przedstawicieli sektora społecznego, publicznego i gospodarczego. W tym czasie LGD nawiązała także współpracę z ogólnopolską organizacją na rzecz rozwoju obszarów wiejskich – **Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich**, której członkiem stała się pod koniec 2006 roku. W tym samym roku przedstawiciele

LGD podpisali porozumienie o współpracy na poziomie regionalnych i włączyli się w działania **Kujawsko-Pomorskiej Sieci Leader+**. W efekcie tej współpracy we wrześniu 2008 roku powstała Rada Sieci, w której LGD Ziemia Gotyku ma także swojego przedstawiciela, który aktywnie włącza się w promowanie idei partnerstwa i Leadera na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego.

Od maja 2008 roku Fundacja Ziemia Gotyku rozpoczęła proces dostosowania strategii rozwoju oraz organizacji do nowych wymogów ustaw i rozporządzeń dotyczących wdrażania **Podejścia Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013**. W efekcie tych działań Fundacja zmieniła swój statut oraz nadała nowe kompetencje Radzie oraz Forum Programowemu. Ponadto została oddzielona funkcja decyzyjna od funkcji kontrolnych i stworzony nowy organ w postaci Komisji Rewizyjnej. Zostały stworzone także nowe ramy współpracy pomiędzy LGD a jej partnerami. Wszystkie Gminy objęte działalnością LGD podjęły uchwały Rad Gmin o ustanowieniu Partnerstwa z LGD, a inni partnerzy z sektorów społecznego, publicznego i gospodarczego odnowili współpracę poprzez złożenie deklaracji o ustanowieniu partnerstwa z LGD.

I.3. Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

Charakter LGD Ziemia Gotyku określają Partnerzy Fundacji, zarówno osoby prawne jak i osoby fizyczne oraz organizacje i grupy inicjatywne, będące reprezentantami różnych środowisk i sektorów.

Wykaz Partnerów LGD aktualny na dzień 22.02.2011 r. zawiera załącznik nr 1 do LSR.

Członkami Lokalnej Grupy Działania są reprezentanci różnych środowisk:

- a) sektora publicznego, w tym 4 Gminy, ośrodki kultury i biblioteki, szkoły,
- b) społecznego, w tym osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju lokalnej społeczności, sołtysi, kobiety i młodzież, grupy inicjatywne i stowarzyszenia,
- c) gospodarczego, w tym lokalni przedsiębiorcy.

Podstawowe zasady pozyskiwania partnerów do współpracy określa Statut Fundacji „Ziemia Gotyku”. W § 1 zawarta jest ogólna zasada, zgodnie z którą: „Partnerami Fundacji przy realizacji jej celów mogą być: Gmina Chełmża, Gmina Łubianka, Gmina Łysomice, Gmina Papowo Biskupie, stowarzyszenia działające na terenie tych gmin, osoby prawne i fizyczne, przedsiębiorcy zwani dalej Partnerami”.

Ponadto zgodnie z § 8: „Fundacja współpracuje i prowadzi wymianę doświadczeń z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i sektorem biznesu, działającymi w zakresie objętym celem Fundacji na poziomie krajowym i międzynarodowym”.

Natomiast § 9 przewiduje, że „Dla osiągnięcia swych celów Fundacja może wspierać działalność innych osób, instytucji i organizacji, zbieżną z jej celami w zakresie dozwolonym dla Lokalnych Grup Działania”.

Na partnerstwo wpływa również sposób pozyskiwania funduszy określony w § 13, który przewiduje m.in.: iż dochody Fundacji pochodzą z: darowizn spadków i zapisów, subwencji i dotacji osób prawnych i fizycznych, w tym dla Lokalnych Grup Działania, dochodów ze zbiórek i imprez publicznych.

Jednym z ważniejszych elementów przewidywanego partnerstwa są zasady działania Rady Fundacji, która zgodnie z § 17, statutu obejmuje m.in.: przedstawicieli Fundatorów oraz osoby reprezentujące partnerów społecznych, gdzie co najmniej 50% członków Rady muszą stanowić przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych, działających na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania.

Dodatkowo Fundacja zakłada funkcjonowanie tzw. Forum Programowego, które stanowi ważny element uspołecznienia działania Fundacji. Forum Programowe tworzą podmioty wymienione w § 1 ust. 4 statutu wspierające działalność Fundacji. Zgodnie z § 25 statutu Fundacji, Forum Programowe działa jako ciało doradcze utworzone w celu podniesienia skuteczności i optymalizacji działań Fundacji. Forum Programowe w swoich działaniach wspiera realizację celów statutowych Fundacji.

Statut przewiduje również, że Fundacja może się połączyć z inną fundacją dla efektywnego realizowania swoich celów statutowych - § 35 statutu.

W celu osiągnięcia postanowień statutowych odnoszących się do pozyskiwania Partnerów podejmowane są liczne działania o charakterze informacyjnym i promocyjnym. Na stronie internetowej Fundacji zamieszczona jest informacja o możliwości ustanowienia

partnerstwa z LGD oraz realizacji wspólnych działań na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR. Głównymi Partnerami Fundacji są samorządy lokalne – wszystkie Gminy, które podjęły uchwały w sprawie ustanowienia partnerstwa z LGD i wskazały osoby do reprezentowania Gminy w LGD i jej organach. Ponadto do LGD na zasadzie partnera przystąpili najważniejsze instytucje z sektora publicznego: szkoły, biblioteki, centra kultury itp. oraz większość organizacji pozarządowych działających na obszarze objętym LSR. Proces budowania partnerstwa jest ciągły i wciąż pozyskiwani są nowi partnerzy do współpracy z różnych sektorów i środowisk. Partnerzy nawiązują współpracę poprzez złożenie odpowiedniej deklaracji ustanowienia partnerstwa i wskazaniu reprezentanta. Ponadto do partnerstwa przystąpiło także wiele osób fizycznych – lokalnych liderów działających w swoich wiejskich środowiskach.

I.4. Struktura organu decyzyjnego LGD

Po dokonaniu zmian w statucie zostały zmienione kompetencje Rady Fundacji Ziemia Gotyku, która została pobawiona funkcji nadzorczych i kontrolnych na rzecz nowego ważnego zadania jakim jest wybór operacji, zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), które mają być realizowane w ramach LSR: „Odnowa i rozwój wsi”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz tzw. „małe projekty.

Postanowienia statutu odnośnie organu decyzyjnego brzmią następująco:

§ 16

1. Członkiem Rady nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo popełnione umyślnie.
2. Członkowie Rady nie mogą być jednocześnie członkami Zarządu i Komisji Rewizyjnej, pozostawać z członkami Zarządu lub Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia.

§ 17

1. Rada Fundacji składa się z nie mniej niż 12 członków, powoływanych na okres kadencji trwającej 4 lata, w następujący sposób:

1) Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza oraz 5 członków Rady powołują i odwołują Fundatorzy;

2) 4 członków Rady powołuje i odwołuje Forum Programowe;

3) każda Gmina będąca Partnerem Fundacji ma prawo powołania i odwołania własnego członka Rady.

2. W skład Rady wchodzi Fundatorzy (lub ich przedstawiciele), Partnerzy oraz inne osoby z zachowaniem proporcji określonej w ust. 3.

3. Co najmniej 50% członków Rady Fundacji muszą stanowić osoby posiadające status Partnera, przy czym w składzie Rady nie może być mniej niż 40% kobiet i mniej niż 40% mężczyzn.

4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach odwołanie członka Rady i przez to pozbawienie go członkostwa w Radzie, może nastąpić w wyniku uchwały podjętej jednogłośnie przez pozostałych członków Rady przy obecności, co najmniej 3/4 członków Rady.

5. Fundatorzy nie mogą być pozbawieni swoich przedstawicieli w Radzie w wyniku uchwały Rady.

6. Członkostwo w Radzie ustaje:

1) z chwilą odwołania przez organ lub podmiot, o którym mowa w ust. 1 i 4;

2) w przypadku pisemnej rezygnacji z członkostwa lub śmierci członka Rady;

3) w razie powołania członka Rady za jego zgodą do Zarządu lub nawiązania z członkiem Rady stosunku pracy z Fundacją.

7. W przypadku zmniejszenia się składu Rady, z przyczyn określonych w ust. 4 i 6, organy lub podmioty określone w ust. 1 powołują członka na pozostały czas trwania kadencji Rady.

8. Przewodniczący Rady kieruje pracami Rady, reprezentuje ją na zewnątrz oraz zwołuje i przewodniczy posiedzeniom.

9. Członkowie Rady nie pobierają wynagrodzenia z tytułu udziału w pracach Rady, z wyjątkiem zwrotu udokumentowanych wydatków związanych z uczestnictwem w jej pracach, w tym kosztów podróży.

10. W sprawach powoływania i odwołania członków Rady Fundatorzy działają osobiście lub przez ustanowionych pełnomocników.

11. Dokonując wyboru członka Rady Fundacji należy brać pod uwagę kryteria kompetencji, uchwalane przez Radę Fundacji, w oparciu o ustalone przepisami kryteria wyboru lokalnych grup działania.

12. Kadencja Rady Fundacji rozpoczyna się z dniem odbycia pierwszego posiedzenia nowowybranej Rady.

§ 19

1. Do zadań Rady Fundacji należy:

1) uchwalanie rocznych i wieloletnich programów działania Fundacji;

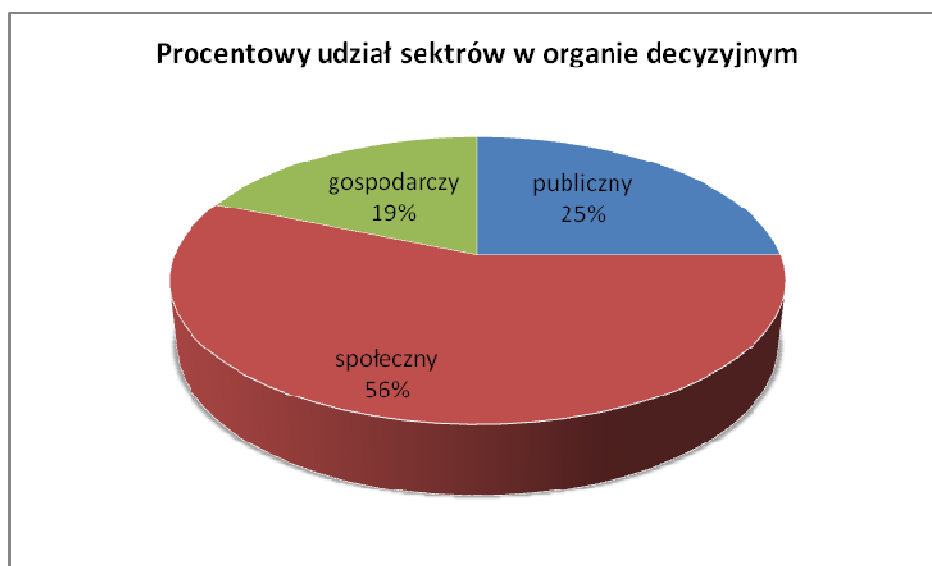
- 2) wybór operacji, zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia, które mają być realizowane w ramach lokalnej strategii rozwoju oraz rozpatrywanie odwołań składanych przez wnioskodawców,
  - 3) wybór projektów w ramach konkursów grantowych ogłaszanych przez Fundację, które będą finansowane przez Fundację;
  - 4) rozpatrywanie rocznych sprawozdań Zarządu i udzielanie absolutorium Zarządowi;
  - 5) zatwierdzenie sprawozdania finansowego Fundacji;
  - 6) powoływanie i odwoływanie Zarządu i członków Zarządu;
  - 7) podejmowanie uchwał w sprawie zmiany statutu Fundacji;
  - 8) ustalanie zasad wynagrodzenia członków Zarządu i zatwierdzanie przedkładanych przez Zarząd zasad wewnętrznej organizacji Fundacji;
  - 9) stwierdzanie ustania członkostwa w organach Fundacji w przypadkach określonych w § 17 ust. 6 pkt 2 i 3, lub ustania statusu Partnera;
  - 10) opiniowanie spraw zgodnie z wnioskami Zarządu;
  - 11) uchwalenie Lokalnej Strategii Rozwoju oraz jej zmian po uzyskaniu pozytywnej opinii Forum Programowego;
  - 12) ustalanie kryteriów kompetencji członków Rady, w oparciu o ustalone przepisami kryteria wyboru lokalnych grup działania.
2. Rada Fundacji może ustalić szczegółowy Regulamin obrad Rady Fundacji, w tym zasady wyłączenia członka z głosowania w sprawach, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności.

Zgodnie z zapisami statutu Rada jest organem do którego wyłącznej kompetencji należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W składzie Rady są reprezentanci z terenu wszystkich gmin partnerskich. Ponadto zachowane są zasady reprezentatywności wszystkich 3 sektorów. W obecnym składzie Rady sektor społeczny reprezentuje 9 osób (osoby fizyczne, przedstawiciele organizacji), publiczny 4 osoby wskazane przez uchwały Rad Gmin oraz 3 osoby reprezentujące sektor gospodarczy.

Skład Rady Fundacji Ziemia Gotyku LGD

Lp.	Nazwisko i imię	Podmiot delegujący (zgodnie z deklaracją)	Gmina, którą dany członek organu decyzyjnego LGD reprezentuje (np. jest mieszkańcem danej gminy, prowadzi działalność na jej terytorium)	Sektor (społeczny/ Gospodarczy/p ubliczny)
1.	Andrzej Zieliński	Gmina Papowo Biskupie	Papowo Biskupie	Publiczny
2.	Jerzy Zająkała	Gmina Łubianka	Łubianka	Publiczny
3.	Grzegorz Lewandowski	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Łubianka	Gospodarczy
4.	Zbigniew Cywiński	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Łubianka	Gospodarczy
5.	Małgorzata Żurawska	Osoba fizyczna	Papowo Biskupie	Społeczny
6.	Ewa Agnieszka Pudo	Osoba fizyczna	Chełmża	Społeczny
7.	Adam Banaś	Osoba fizyczna	Papowo Biskupie	Społeczny
8.	Piotr Kowal	Gmina Łysomice	Łysomice	Publiczny
9.	Violetta Rucińska	Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łysomice	Łysomice	Społeczny
10.	Agnieszka Jankierska	Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych	Łysomice	Społeczny
11.	Stanisława Stasieczek	Osoba fizyczna	Chełmża	Społeczny
12.	Kazimierz Tadeusz Bober	Gmina Chełmża	Chełmża	Publiczny
13.	Elżbieta Żeglarska	Osoba fizyczna	Łubianka	Społeczny
14.	Barbara Żuralska	Osoba fizyczna	Papowo Biskupie	Społeczny
15.	Robert Kożuchowski	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Łysomice	Gospodarczy
16.	Katarzyna Orłowska	Stowarzyszenie Homo homini	Chełmża	Społeczny

Zapisy statutu gwarantują rozdzielenie w LGD funkcji decyzyjnych od funkcji zarządczej. W & 16 pkt. 2. Statutu jest zapisane, że „Członkowie Rady nie mogą być jednocześnie członkami Zarządu i Komisji Rewizyjnej, pozostawać z członkami Zarządu lub Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim, ani też w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości z tytułu zatrudnienia.” Zasada ta zapewni przejrzystość, demokratyczność i jawność funkcjonowania Fundacji oraz zapewnia sprawne zarządzanie. W & 19 pkt. 2 zostało ponadto ustalone, że „Rada Fundacji może ustalić szczegółowy Regulamin obrad Rady Fundacji, w tym zasady wyłączenia członka z głosowania w sprawach, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności”. Tak więc szczegółowe zasady funkcjonowania Rady Fundacji jako organu decyzyjnego określa **Regulamin Organizacyjny Rady Fundacji, stanowiący załącznik nr 2 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR**. W zał. nr 1 do regulaminie – deklaracji bezstronności, została także doprecyzowana zasada wyłączenia członka Rady z procesu wyboru operacji do realizacji w ramach wdrażania LSR, w sytuacji, gdy zachodzą wątpliwości co do jego bezstronności: 1) gdy członek Rady sam składa wniosek o dofinansowanie, 2) gdy wnioskodawcą jest osoba/organizacja/instytucja/firma, z którą członek Rady powiązany.

I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

Lokalna Grupa Działania funkcjonuje zgodnie z:

- Ustawą z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Dz.U nr 64, poz.427],
- Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania

„Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 [Dz.U nr 103, poz.660],

- Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 . w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 [Dz.U. nr 138, poz.868],
- Statutem Fundacji (załącznik nr 1 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR),
- Regulaminem Organizacyjnym Rady Fundacji (załącznik nr 2 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR).

Fundacja Ziemia Gotyku LGD w swojej strukturze ma następujące organy:

- 1) Radę Fundacji (funkcje decyzyjne),
- 2) Zarząd (funkcje zarządcze),
- 3) Komisja Rewizyjna (funkcje kontrolne),
- 4) Forum Programowe (funkcje opiniotwórcze).

W statucie w & 14 pkt. 2 została określona zasada, że „Członkom organów Fundacji i pracownikom Fundacji oraz osobom, z którymi pracownicy pozostają w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli Fundacja nie może:

- 1) udzielać pożyczek lub zabezpieczać zobowiązań majątkiem Fundacji;
- 2) przekazywać majątku Fundacji, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
- 3) oddawać do korzystania majątku na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to korzystanie bezpośrednio wynika ze statutowego celu Fundacji.”

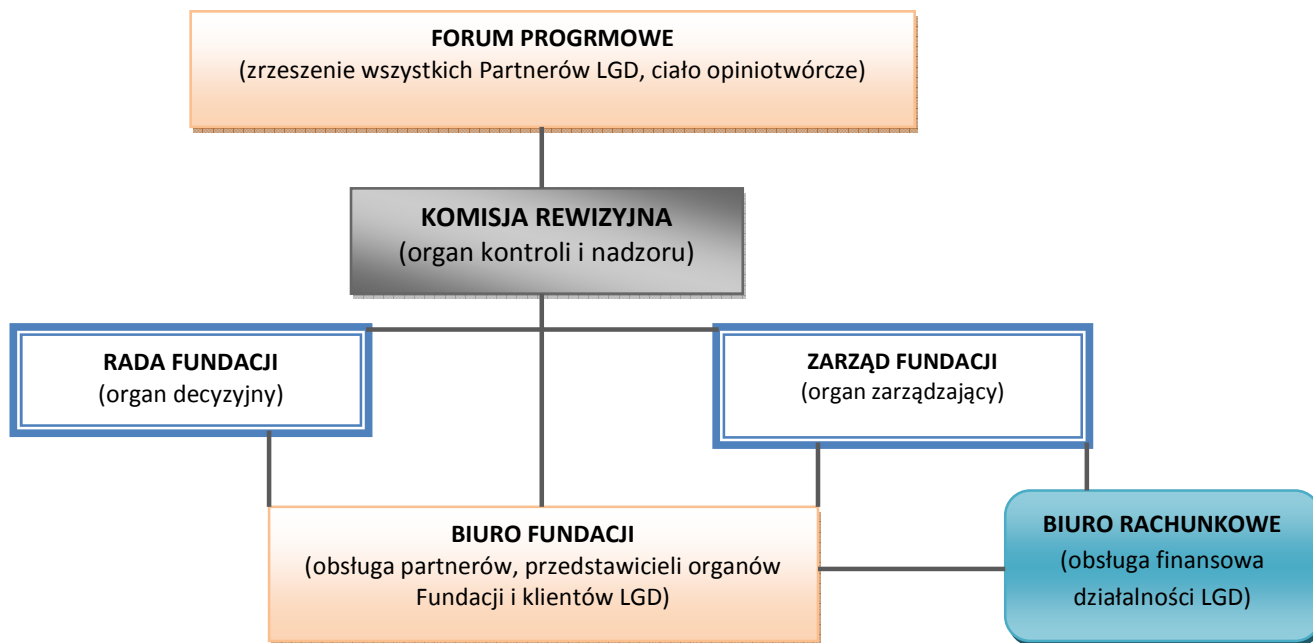
Zasady powołania i odwołania członków Rady Fundacji

Członków Rady, w tym Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza oraz 5 członków powołują i odwołują Fundatorzy na okres kadencji trwającej 4 lata. Ponadto 4 członków Rady powołuje i odwołuje Forum Programowe, a każda Gmina będąca Partnerem Fundacji ma prawo powołania i odwołania własnego członka Rady (na podstawie uchwały Rady Gminy, gdzie wskazuje swojego reprezentanta w Fundacji). W szczególnie uzasadnionych przypadkach (na przykład w skutek notorycznej absencji na posiedzeniach) może nastąpić odwołanie członka Rady i przez to pozbawienie go członkostwa w Radzie, może nastąpić w wyniku uchwały podjętej jednogłośnie przez pozostałych członków Rady przy obecności, co najmniej 3/4 członków Rady. Natomiast Fundatorzy nie mogą być pozbawieni swoich przedstawicieli w Radzie w wyniku uchwały Rady.

Członkostwo w Radzie ustaje: 1) z chwilą odwołania, 2) w przypadku pisemnej rezygnacji z członkostwa lub śmierci członka Rady, 3) w razie powołania członka Rady za jego zgodą do Zarządu lub nawiązania z członkiem Rady stosunku pracy z Fundacją. W przypadku zmniejszenia się składu Rady organy lub podmioty uprawnione powołują członka na pozostały czas trwania kadencji Rady.

Członkowie Rady nie mogą być zatrudniani w biurze Fundacji Ziemia Gotyku LGD, a za udział w posiedzeniach nie mogą pobierać wynagrodzenia jedynie zwrot udokumentowanych wydatków związanych z uczestnictwem w jej pracach, w tym kosztów podróży.

Schemat organizacyjny Fundacji Ziemia Gotyku LGD

Funkcje kontrolne w Fundacji pełni **Komisja Rewizyjna**. Komisja Rewizyjna składa się z 3 do 5 członków, w tym Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, powoływanych i odwoływanych przez Forum Programowe, zwykłą większością głosów, w głosowaniu tajnym. Członkiem Komisji nie może być członek Rady Fundacji lub Zarządu, główny księgowy lub inna osoba podlegająca bezpośrednio członkowi Zarządu. Komisja Rewizyjna 1) kontroluje całokształt działalności Fundacji, w tym przeprowadza rewizję majątku; 2) dokonuje oceny rocznych sprawozdań Zarządu oraz sprawozdania finansowego i przedstawia tę ocenę Radzie Fundacji; 3) przedstawia Radzie Fundacji sprawozdania pokontrolne, w tym w sprawach zleconych przez Radę Fundacji; 4) przedstawia Forum Programowemu roczne sprawozdanie ze swej działalności, oraz sprawozdania pokontrolne w sprawach zleconych przez Forum.

Organem zarządzającym w Fundacji jest Zarząd, który składa się z Prezesa, Wiceprezesa i Sekretarza wybieranych i odwoływanych przez Radę Fundacji w sposób zapewniający równą reprezentację przedstawicieli Gmin Partnerskich. Co najmniej 50% członków Zarządu muszą stanowić osoby posiadające status Partnera, przy czym w składzie Zarządu nie może być mniej niż 40% kobiet i

mniej niż 40% mężczyzn. Do zadań Zarządu należy kierowanie działalnością Fundacji i reprezentowanie jej na zewnątrz, a w szczególności:

- 1) wnioskowanie o uchwalenie rocznych lub wieloletnich programów działania Fundacji;
- 2) sprawowanie zarządu majątkiem Fundacji;
- 3) opracowanie projektu Lokalnej Strategii Rozwoju oraz jej zmian;
- 4) przygotowywanie projektów do realizacji, które zostaną objęte wnioskiem o dofinansowanie składanym na podstawie przepisów Programów Operacyjnych i innych funduszy publicznych;
- 5) pozyskiwanie środków finansowych na realizację celów Fundacji oraz informowanie organizacji pozarządowych działających na terenie gmin LGD o możliwościach i źródłach, z których można je uzyskać;
- 6) uchwalenie regulaminu Biura Fundacji;
- 7) pomoc i pośredniczenie w składaniu wniosków o środki finansowe przez organizacje pozarządowe;
- 8) pozyskiwanie środków finansowych na realizację programów dla organizacji pozarządowych, weryfikowanie wniosków, rozliczanie udzielonego wsparcia i kontrola wykonania;
- 9) powoływanie kierownika Biura Fundacji;
- 10) ustalanie wielkości zatrudnienia, procedury rekrutacji i zasad wynagradzania pracowników Biura Fundacji.

Biuro umożliwi sprawne funkcjonowanie Fundacji, zarówno Zarządu, Rady jak i Komisji Rewizyjnej. W związku z tym zakłada się, że biurze będą pracować minimum 2 osoby o wysokich kwalifikacjach i doświadczeniu w pracy administracyjnej i biurowej. Do biura LGD będą sływać wnioski na operacje dotyczące działań Osi 3 i 4 PROW, gdzie musi być zagwarantowany odpowiedni obieg dokumentów oraz bezpieczeństwo danych beneficjentów. Ważny jest odpowiedni dobór pracowników. Przy realizacji Pilotażowego Programu Leader+ pracował zespół specjalistów o wysokich kwalifikacjach i doświadczeniu. Biuro uczestniczące we wdrażaniu LSR będzie opierało się na już istniejącym zespole oraz na nowych pracownikach pozyskanych w procesie otwartej rekrutacji. Szczegółowe kryteria wobec kandydatów określa Zarząd i podaje w formie ogłoszenia do publicznej wiadomości (na stronie internetowej LGD, w lokalnej prasie). Za rekrutację odpowiada Prezes i jeden z członków Zarządu (wskazany przez Zarząd). Zakłada się, że prace Biura będzie koordynował przedstawiciel Zarządu LGD oraz pracownik administracyjny.

Wymagania dla personelu biura

Stanowisko	Wymagania konieczne	Wymagania dodatkowe
Kierownik/koordynator biura LGD	<ul style="list-style-type: none"> - wykształcenie wyższe - min. 2 letnie doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy i zarządzaniu projektami - biegła znajomość obsługi komputera, w tym: programy : Word, Excel, Power Point, Internet Explorer, - umiejętności interpersonalne, zarządzanie zespołem, - niekaralność za przestępstwa popełnione umyślnie, - prawo jazdy kat. B i własny samochód. 	<ul style="list-style-type: none"> - doświadczenie w realizacji Pilotażowego Programu Leader+ - udokumentowana znajomość problematyki rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności podejścia Leader, Doświadczenie w pracy na stanowisku kierowniczym lub samodzielnym - możliwość wykorzystania samochodu prywatnego do celów służbowych - dobra znajomość obszaru.
Pracownik Administracyjny	<ul style="list-style-type: none"> - wykształcenie min. średnie - min. roczne doświadczenie pracy biurowej i administracyjnej, - biegła znajomość obsługi komputera, w tym: programy : Word, Excel, Power Point, Internet Explorer, - znajomość jez. angielskiego na poziomie komunikacyjnym, - niekaralność za przestępstwa popełnione umyślnie - prawo jazdy kat. B i własny samochód. 	<ul style="list-style-type: none"> - doświadczenie w pracy o podobnych charakterze, - udokumentowana znajomość problematyki rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności podejścia Leader, - możliwość wykorzystania samochodu prywatnego do celów służbowych.

Za sprawy księgowe i kadrowe odpowiadać będzie biuro rachunkowe, z którym Fundacja współpracuje od 2006 roku, posiadające doświadczenie w prowadzeniu księgowości i rozliczeń projektów unijnych.

Procedury naboru personelu biura Fundacji

W pierwszym naborze poszukiwane będą osoby związane z obszarem działania LGD, w razie problemów z pozyskaniem kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach ogłoszenia zostaną rozpowszechnione na terenie całego województwa, a kryteria w niewielkim stopniu złagodzone. **Szczegółowa procedura naboru pracowników została przedstawiona w załączniku nr 5 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR.**

Ogólne opisy stanowisk personelu Biura LGD:

Zakres obowiązków Kierownika/koordynatora Biura:

- zarządzanie bieżącymi pracami biura LGD,
- określanie zadań pracownikowi administracyjnemu,
- organizacja i udział w posiedzeniach Zarządu oraz realizacja poleceń Zarządu,
- organizacja i udział w posiedzeniach Rady oraz realizacja decyzji Rady,
- przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych do programów i funduszy,
- informowanie Członków i Partnerów LGD o bieżących działaniach LGD m.in. poprzez organizację spotkań i szkoleń,
- uzupełnianie działań Zarządu.

Zakres obowiązków Pracownika administracyjnego:

- prowadzenie bieżącej pracy biura,
- przyjmowanie i obsługa klientów biura,
- przyjmowanie i rejestracja wniosków aplikacyjnych beneficjentów,
- obsługa korespondencji,
- aktualizacja strony internetowej,
- organizowanie informacji i promocji.

Opisy stanowisk personelu Biura LGD stanowią załącznik nr 6 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR.

Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD

Biuro LGD Ziemia Gotyku usytuowane jest w miejscowości Brąchnówko pod numerem 18. Jest to miejscowość położona w centrum obszaru LGD na terenie Gminy Chełmża. Dogodny dojazd do biura LGD zapewnia dobrze rozbudowana sieć dróg gminnych i krajowych. Siedziba biura mieści się w budynku położonym przy głównej drodze z Chełmży do Łubianki w Pałacu Czarlińskich. Budynek jest obecnie własnością Gminy Chełmża, znajduje się w nim szkoła oraz Centrum Inicjatyw Kulturalnych Gminy Chełmża. Obok budynku znajduje się duży plac parkingowy. Warunki lokalowe i techniczne biura Fundacji pozwalają na dobrą obsługę interesantów. Zajmowane przez LGD pomieszczenia biurowe znajduje się na I piętrze budynku i mają łączną powierzchnię 42 m². Składają się z dwóch oddzielnych pokoi, jednego o pow. 18 m², który stanowi zaplecze administracyjne dla pracowników i drugiego większego o pow. 24 m² w którym odbywają się posiedzenia Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej oraz świadczona jest usługa

doradcza i szkoleniowa. Na tym samym piętrze znajduje się również zaplecze sanitarne. Zasady użytkowania tych pomieszczeń przez LGD reguluje umowa podpisana z Gminą Chełmża. Warunki techniczne umożliwiają także bezpieczną archiwizację dokumentacji. Ze środków pozyskanych przez Fundację w 2007 i 2008 roku biuro zostało umeblowane i wyposażone w podstawowy sprzęt biurowy i szkoleniowy. W biurze istnieje dostęp do Internetu. Obecnie pracownicy biura i członkowie zarządu korzystają z telefonii komórkowej. Dodatkowo do działalności LGD zostało wyremontowane dodatkowe pomieszczenie biurowe na I piętrze o powierzchni ok. 24 m². Pomieszczenie te są wyremontowane tylko w podstawowym zakresie i nie są wyposażone w meble i urządzenia biurowe.

Opis szczegółowy warunków technicznych znajduje się w załączniku nr 7 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR.

I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego przedstawia **załącznik nr 11 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR**. Z uwagi na znaczącą rolę LGD we wdrażaniu operacji dotyczących Osi 3 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-13 do Rady Fundacji są wybierane osoby o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu, gwarantujących wysoki poziom merytoryczny podejmowanych decyzji. Członkowie Rady są wybierani spośród partnerów Fundacji na podstawie prezentacji kandydata w formie CV i udokumentowanych kwalifikacji i doświadczenia (kopie dyplomów, świadectw, certyfikatów itp.)

Osoby obecnie wchodzące w skład Rady w większości posiadają kwalifikacje i doświadczenie umożliwiające im trafny dobór projektów do realizacji zgłaszanych przez beneficjentów z obszaru działania LGD. Nie zawsze jednak są w stanie udokumentować faktycznie posiadane doświadczenia, ponieważ przy większości projektów byli zaangażowani społecznie. Co najmniej połowa członków Rady posiada wiedzę związaną z tematyką rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności rozwoju zrównoważonego w ujęciu środowiskowym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Od 2006 roku większość członków obecnej Rady uczestniczyła w licznych inicjatywach informacyjnych i szkoleniowych, wyjazdach studyjnych i konferencjach, podczas których szeroko omawiana była problematyka rozwoju obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem podejścia Leader. Ponadto członkowie Zarządu organizowali podczas posiedzeń Rady wykłady nt. aktualnego procesu wdrażania Podejścia Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. W skład Rady wchodzi osoby działające w różnych obszarach tematycznych ważnych dla rozwoju wsi m.in. ekologią, kulturą,

gospodarką, edukacją, rozwojem lokalnym, rolnictwem. Większość członków Rady, tj. 15 osób posiada udokumentowaną wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich oraz podejścia Leader, posiada certyfikaty i dokumenty równoważne potwierdzające ukończone kursy, szkolenia i zajęcia praktyczne. Natomiast 8 osób posiada udokumentowane doświadczenie w zakresie udziału w realizacji projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Osoby wchodzące w skład Rady są silnie związane z obszarem działania LGD, poprzez fakt wieloletniego zamieszkania na tym terenie mocno związane z terenem objętym działaniami LGD, 15 członków Rady mieszka na tym terenie co najmniej 3 lata (potwierdzone oświadczeniem).

I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Fundacja Ziemia Gotyku LGD od początku swojej działalności tj. od 2006 roku opiera swoje działania na doświadczeniu swoich Partnerów, w szczególności lokalnych samorządów, które posiadają duże doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy unijnych i realizacji projektów. Wsparcie organizacyjne i merytoryczne pozwoliło LGD na skuteczne działania od samego początku funkcjonowania i realizację dużych projektów z udziałem środków unijnych. Zestawienie wszystkich zrealizowanych, bądź realizowanych projektów zawiera poniższe zestawienie, natomiast zestawienie projektów zrealizowanych przez Partnerów LGD zawiera załącznik nr 17 do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR.

Ponadto w okresie V-XI 2008 roku Fundacja Ziemia Gotyku realizowała jako partner projekt międzynarodowy pt. Archilandia. Projekt współpracy między państwowej Archilandia sfinansowany w ramach programu "Inicjatywa wspólnotowa Leader plus Sardynia. Liderem projektu była LGD "Marmille, Sarcidano, Arci-Grighine" z Włoch, partnerami natomiast 2 LGD z Polski – Fundacja Ziemia Gotyku LGD i "Stowarzyszenie Rozwoju Spisza i Okolicy" oraz Kulturmiljö Halland ze Szwecji (podmiot publiczny odpowiedzialny za planowanie i ochronę spuścizny kulturalnej i krajobrazu w Hrabstwie Halland) oraz Wydział Architektury Uniwersytetu w Cagliari z Włoch.

Celem głównym projektu wzrost świadomości społecznej względem wartości ekonomicznej i kulturalnej zawartej w państwowym patrymonium, utożsamianym z historyczną i tradycyjną architekturą i z działalnością rzemiosła artystycznego. Ważnymi elementami projektu były warsztaty historyczne dla dzieci i młodzieży, opracowanie katalogu obiektów architektury tradycyjnej i możliwości ich wykorzystania na cele społeczne, opracowanie legend obszarów partnerskich oraz amatorskich filmików historycznych. Współpraca w projekcie może zaowocować w przyszłości dalszymi wspólnymi inicjatywami w tym obszarze tematycznym.

Lp.	Nazwa projektu	Źródło finansowania	Cele projektu	Wielkość grupy docelowej	Okres realizacji	Wartość projektu	Osiągnięte rezultaty
1.	„Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku animatorem rozwoju lokalnego na terenie gmin Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie”	SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006, działanie „Pilotażowy Program Leader+”	Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru działania Ziemia Gotyku	Mieszkańcy 4 gmin ok. 28 tys.	I.2007-II.2008	731 860,00	Aktywizacja społ.-gosp. mieszkańców, promocja obszaru LGD, rozwój Inicjatyw oddolnych.
2.	„Przedszkole otwiera świat”	Europejski Fundusz Społeczny, SPO Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006	Rozwój alternatywnych form edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich 9 gmin.	560 dzieci w wieku 3-5 lat	III.2007-III.2008	2 070 598,00	Podniesienie poziomu rozwoju dzieci oraz upowszechnienie edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich.
3.	„Z wizytą u Lutolda Głuchego. - 750 lat Głuchowa”	Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, Fundacja na Rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000” im. Macieja Rataja	Promocja dziedzictwa historycznego	500 mieszkańców wsi i okolicznych miejscowości	II-VI.2007	5 000,00	Podniesienie poziomu zainteresowania kulturą i historią swojej małej ojczyzny wśród mieszkańców gminy Chełmża.
4.	„Ziemia Gotyku – aktywność działanie pasja!”	Norweski Mechanizm Finansowy i EOG, "Fundusz dla Organizacji Pozarządowych", Komponent "Demokracja i społeczeństwo obywatelskie"	Budowanie społeczeństwa obywatelskiego na obszarze LGD poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i wymianę doświadczeń pomiędzy liderami	200 liderów lokalnej społeczności: sołtysów, działaczy organizacji i młodzieży	III.2008-II.2009	148 160,00	Podniesienie poziomu aktywności społecznej i obywatelskiego zaangażowania w problemy społeczności lokalnej.
5.	„LEADER – SKUTECZNE PODEJŚCIE DO ROZWOJU WSI”	Środki Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Upowszechnianie informacji na temat unijnych programów skierowanych do mieszkańców, organizacji, firm i instytucji z obszaru działania LGD	130 uczestników szkoleń, 80 uczestników konferencji, 100 odbiorców usług doradczych	V-IX.2008	12 000,00	Podniesienie poziomu wiedzy nt. funduszy UE wśród mieszkańców LGD, wypracowanie założeń do LSR na lata 2008-2015.
6.	„Przedszkole otwiera świat II”	EFS, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, działanie 9.1.1.	Rozwój alternatywnych form edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich 9 gmin.	560 dzieci w wieku 3-5 lat	VIII.2008-VI.2009	1 364 390,00	Podniesienie poziomu rozwoju dzieci oraz upowszechnienie edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich.
7.	„Pierwszy krok do reorientacji zawodowej rolników i członków ich rodzin z obszaru działania LGD „Ziemia Gotyku” (Partner K-P ODR)	EFS, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, działanie 6.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”	Aktywizacja w kierunku reorientacji zawodowej Rolników lub/i ich członków rodzin	300 respondentów, 20 członków zespołu ds. reorientacji zawodowej	IX.2008-VI.2009	50 000,00	Stworzenie założeń do programów reorientacji zawodowej osób odchodzących od rolnictwa z terenu gmin Chełmża, Łubianka, Łysomice, Papowo Biskupie.

II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD albo będących jej partnerami

Lokalna Grupa Działania „Ziemia Gotyku” obejmuje obszar czterech gmin wiejskich: Chełmża (04 15 02 2), Łubianka (04 15 05 2), Łysomice (04 15 06 2) i Papowo Biskupie (04 04 05 2).

Tabela. 1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

Lp.	Nazwa gminy	Kod	Ilość sołectw	Ilość miejscowości	Ludność (stan na 31 XII 2006)
1.	Chełmża	04 15 02 2	28	40	9 605
2.	Łubianka	04 15 05 2	12	14	5 804
3.	Łysomice	04 15 06 2	13	26	8 465
4.	Papowo Biskupie	04 04 05 2	8	14	4 444
Podsumowanie			61	94	28 318

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2008.

II.2. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

II.2.1. Uwarunkowania przestrzenne

Obszar objęty działalnością LGD Ziemia Gotyku terytorialnie przynależy do województwa kujawsko-pomorskiego i obejmuje teren czterech gmin wiejskich z powiatu toruńskiego – Chełmża, Łubianka, Łysomice oraz z powiatu chełmińskiego – Papowo Biskupie. Obszar ten zlokalizowany jest w obrębie Aglomeracji Toruńsko-Bydgoskiej i rozwija się pod silnym wpływem tych dwóch głównych ośrodków miejskich, centrów administracyjnych i samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego. Znacząca część tego obszaru należy do krainy geograficzno-historycznej, leżącej pomiędzy Drwęcą a dolną Wisłą zwanej **Ziemią Chełmińską**. Łączna powierzchnia obszaru wynosi **461 km²**, w tym 37.589 ha stanowią użytki rolne, a 3.571 ha (7,75%) to lasy i grunty leśne. W tym obszar gmin:

- Chełmża (gmina wiejska) - 17.872 ha (178,8 km²), w tym użytki rolne 15 975 ha (89,38%). Lasy i grunty leśne 261 ha, co daje tylko 1,46 % powierzchni ogółem.
- Łubianka (gmina wiejska) - 8464 ha (84,6 km²) w tym użytki rolne 7 408 ha (87,5%). Lasy i grunty leśne zajmują zaledwie 406 ha tj. 4,8%.
- Łysomice (gmina wiejska) - 12734 ha (127,4 km²), w tym użytki rolne 8 833 ha (69,4%), lasy i grunty leśne 2811 ha (22,1%)
- Papowo Biskupie (gmina wiejska) - 7044 ha (70,4 km²), w tym użytki rolne Grunty orne 6436 ha stanowią 88,52 % ogólnej powierzchni gminy, a powierzchnia lasów wynosi jedynie 37 ha (0,5%).

Rys. 1. Mapa obszaru LGD Ziemia Gotyku

II.2.2. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Obszar ten pod względem geograficznym częściowo obejmuje Pojezierze Chełmińskie, Równinę Chełmżyńską oraz Kotlinę Toruńską. Rzeźba tego obszaru została ostatecznie ukształtowana w czasie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, które zakończyło się około 16 tys. lat temu. Podstawową formą rzeźby terenu jest utworzona przez cofający się łądolód **wysoczyzna morenowa**, w większości płaska, miejscami lekko falista, zbudowana jest z gliny zwałowej lub piasków gliniastych. Wysoczyznę urozmaicają płytkie doliny wód roztopowych oraz zagłębienia wytopiskowe, a także niewielkie pagórki morenowe (średnio 80- 90 m n.p.m.). Rzeźbę terenu urozmaicają liczne polodowcowe rynny jeziorne (i pojeziorne). Największe z nich są rynny: chełmżyńska, rynny jezior: Papowskiego, Jeleniec, Bartlewskiego i Młyńskiego. Ponadto rozległe obniżenie w sandrze wypełnia Jezioro Kamionkowskie.

Ukształtowanie rzeźby tego terenu stwarza dogodne warunki dla gospodarki rolnej oraz rozwoju procesów urbanizacyjnych. Zwłaszcza rozległe płaskie powierzchnie od wieków sprzyjały rozwojowi rolnictwa, w związku z tym żadna z gmin nie została zaliczona do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).

Gleby. Największym bogactwem naturalnym tego obszaru są dobre, żyzne gleby. Pod względem bonitacyjnym obszar objęty działaniem LGD „Ziemia Gotyku” jest dość jednorodny tzn. przeważają wysokiej jakości gleby o wysokich klasach III a i b i IV a i b.

Chełmża - pod względem bonitacyjnym największe powierzchnie zajmują gleby klasy IIIa i IIIb (58,50%); ponadto występują gleby klas: IVa i IVb (33,03%), I i II razem 2,14%

Łysomice - dobre gleby należą do podstawowych zasobów naturalnych gminy, decydujących o jej rolniczym charakterze. Użytki rolne zajmują w gminie ok. 70% powierzchni, z tego na grunty orne przypada ponad 90%. Pod względem bonitacyjnym największe powierzchnie zajmują gleby klasy IIIa i IIIb (62,4%); ponadto występują gleby klas: IVa (22,3%), IVb (7,4%), V (5,5%) oraz minimalne powierzchnie klasy II (0,4%) i VI (2%).

Łubianka - na 40% gruntów ornych występują gleby III klasy, a dalszych 33,4% gleby klasy IV a.

Papowo Biskupie - grunty wysokich klas bonitacyjnych, tj. pierwszych trzech klas obejmują łącznie 72,3% powierzchni gruntów ornych gminy (szczegółowo: gleby klasy II – 9,5%, III a – 50,8%, III b – 21,5%, IV a – 15,1%, IV b – 2,5%).

Surowce naturalne. Cechą wspólną czterech gmin należących do obszaru „Ziemi Gotyku” są ubogie zasoby surowców naturalnych. Istnieją miejscami niewielkie złoża o małym znaczeniu dla rozwoju tego obszaru.

Zasoby leśne. Obszar ten ze względu na wysokiej jakości gleby był przez wieki karczowany i przeznaczony na cele rolne. To zadecydowało o bardzo niskim wskaźniku lesistości, zwłaszcza na obszarze trzech gmin: Papowo Biskupie, Chełmża i Łubianka. Łączna powierzchnia lasów na obszarze LGD „Ziemia Gotyku” wynosi jedynie 3 544 ha, co stanowi średnio 7,3% ogólnej powierzchni. Wskaźnik ten jest zdecydowanie niski w stosunku do średniej w województwie kujawsko-pomorskim - 22,8% (w powiecie toruńskim średnia wynosi 34,3%). W poszczególnych gminach poziom lesistości wynosi:

Chełmża: 261 ha (1,46%) jedyne zwarte powierzchnie leśne występują w okolicach Jeziora Grodzieńskiego (uznane za lasy ochronne).

Łubianka: 406 ha (4,8%) największe kompleksy leśne znajdują się w północno-wschodniej części gminy w pradolinie Wisły (Kotlina Toruńska), znacznie zalesione są też rynny polodowcowe w okolicach Zamku Bierzgłowskiego.

Łysomice: 2840 ha (22,3%) największy kompleks to leśny rezerwat przyrody „Las Piwnicki” i otoczenie Jeziora Kamionkowskiego.

Papowo Biskupie: 37 ha (0,5%) Kompleks leśny znajduje się na Browiną w północno-zachodniej części gminy oraz nad Kanałem Miałkusz – w części południowo-zachodniej gminy.

Najczęściej występujące gatunki drzew to olsza czarna, osika, jesion, wierzba, topola, sosna, dąb. Na tym rolniczym obszarze zachowały się liczne szpalerowe zadrzewienia przydrożne wzdłuż dróg. Zadrzewienia szpalerowe wzdłuż dróg urozmaicają monotony krajobraz pól uprawnych, mają znaczenie wiatrochronne oraz stabilizują poziom wód gruntowych. Przeciwdziałają ponadto migracji zanieczyszczeń komunikacyjnych na tereny upraw polowych.

Zasoby wodne. Zasoby te są dość ubogie, wyjątek stanowi tu obszar gminy Chełmża z kilkoma jeziorami i rzeczkami. Ważnym elementem hydrograficznym obszaru są jeziora:

- **Jezioro Chełmżyńskie** to jezioro typu rynnowego o powierzchni 271,1 ha. Objętość wody w jeziorze wynosi 16452 tys. m³. Maksymalna długość jeziora wynosi 6125 m, a szerokość 550 m. Długość linii brzegowej wynosi aż 20,9 km. Rejon Jeziora Chełmżyńskiego charakteryzuje się dość urozmaiconą rzeźbą terenu, a zróżnicowanie morfologiczne decyduje o wysokich walorach krajobrazowych tego terenu. Jezioro należy do grupy jezior zaliczanych do II kategorii przydatności turystycznej. W Zalesiu, nad Jezioro Chełmżyńskim, znajduje się sezonowa baza turystyczna, gdzie latem korzystać można z zagospodarowanej plaży oraz różnorodnego sprzętu pływającego. Niedaleko, w miejscowości Mirakowo, położone jest gospodarstwo agroturystyczne „Grot”, które oferuje pokoje gościnne i wiele innych atrakcji mogących uprzyjemnić wypoczynek na wsi.

- **Jezioro Grażyna** zwane również Jezioro Małym Chełmżyńskim lub Grzywieńskim jest przedłużeniem Jeziora Chełmżyńskiego w przeszłości z nim połączonym. Jezioro Grażyna posiada wydłużony kształt o długości 1670 m i szerokość 210 m.

- **Jezioro Grodzieńskie** położone w obrębie rynny Chełmżyńskiej. Jest to drugie co do wielkości jezioro na obszarze gminy o powierzchni 43,0 ha i max. głębokości 7,3 m. Nad jeziorem znajduje się ośrodek wypoczynkowy.

- **Jezioro Głuchowskie** zwane Bielczyńskim jest kolejnym jeziorem położonym w obrębie rynny Chełmżyńskiej. Jego powierzchnia wynosi 24,0 ha, objętość 530,2 m³, długość 750 m, szerokość 475 m.

- **Jezioro Dźwierzno** położone we wschodniej części gminy Chełmża w m. Dźwierzno. Powierzchnia jeziora wynosi 9,6 ha, max. głębokość około 3 m, objętość 328 tys. m³. Posiada słabo rozwiniętą linię brzegową, od strony południowej brzegi dość strome.

- **Jezioro Papowskie** o powierzchni 35,6 ha, długości i 1850 m i szerokości 240 m. Jezioro ulega naturalnej degradacji w następstwie jego intensywnej eutrofizacji.

- **Jezioro Kamionkowskie** o powierzchni 71,4 ha. Jezioro jest położone na terenie gminy Łysomice, powierzchnia 71,4 ha, długość jeziora wynosi 2250 m, szerokość 530 m, maksymalna głębokość sięga 16 m. Jezioro ma I klasę czystości wód. Atutem jeziora jest duże kąpielisko i lasy, wokół których przebiega wiele ścieżek spacerowych i rowerowych. Wykorzystywane jest na potrzeby rekreacji i wypoczynku świątecznego mieszkańców Torunia i gminy. Nad jeziorem znajduje się ośrodek wypoczynkowy z bogatą bazą gastronomiczno-handlową, wygodnym polem namiotowym i campingiem, domkami letniskowymi, dużym parkingiem oraz hotelem.

Obszar położony jest w dorzeczu Wisły, w zlewniach jej dopływów: Strugi Toruńskiej i Fryby (Browiny). Rzeka Fryba jest prawobocznym dopływem Wisły o długości 40 km i powierzchni zlewni 367 km, z czego 1,050 km, nieuregulowanej, płynie przez gminę Chełmża i Papowo Biskupie. Struga Toruńska jest prawobocznym dopływem Wisły, ma długość 51,3 km, a jej zlewnia o powierzchni 370 km² jest intensywnie użytkowana rolniczo. Rzeka bierze początek z Jeziora Wieldzadz położonego w Gminie Płużnica i przepływa w rejonie północno wschodniej granicy gminy Chełmża.

Zanieczyszczenie środowiska. Zasadniczo region ten należy uznać za tereny pozbawione skażeń. Podstawowym źródłem zanieczyszczeń są spływy powierzchniowe: z obszarów rolnych, z chemizacji rolnictwa, z rolniczego wykorzystania ścieków, z nawożenia gruntów, z obszarów nieskanalizowanych wsi i miast, jak również odpływy z systemów drenarskich, z otwartych systemów nawadniających i z powierzchni leśnych. Zdecydowanie negatywnie oddziałują one na jakość wód.

Obszary przyrodnicze objęte ochroną

Chełmża: fragment obszaru chronionego krajobrazu „Obszar kompleksu torfowiskowo–jeziorno–leśnego Zgniłka – Wieczno – Wronie”. Sieć obszarów chronionego krajobrazu obejmuje wyróżniające się przyrodniczo i krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów i posiadające powiązania przestrzenne z parkami krajobrazowymi i obszarami chronionymi terenów ościennych. Teren został wyznaczony w celu ochrony największego w byłym województwie toruńskim obszaru torfowiskowego, ze zbiorowiskami roślinnymi torfowisk przejściowych oraz zbiorowisk zaroślowych i leśnych, a także wodnych, z szeregiem rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Pełni on funkcję szlaku migracyjnego dla wielu gatunków flory i fauny, prowadzonego przez odlesione i nadmiernie odwodnione tereny.

Łysomice: obszar chronionego krajobrazu znanego jako „Obszar strefy krawędziowej Kotliny Toruńskiej” obejmuje lasy południowej części gminy, natomiast Jezioro Kamionkowskie wraz z otoczeniem występujące w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Obszar doliny Drwęcy”. Łącznie w granicach obszarów chronionego krajobrazu znajduje się powierzchnia 3354 ha, co stanowi 26,3 % powierzchni gminy.

Rezerwat Las Piwnicki o powierzchni 37,20 ha. Teren ten jest objęty najwyższą formą ochrony prawnej przyrody. Wśród meandrującej Strugi Łysomickiej, chroniony jest las grądowy (300-letnie dęby) i inne zbiorowiska roślin leśnych, występujące na podmokłych glebach wytworzonych z piasków terasowych. W rezerwacie występuje bogata fauna. Charakterystycznymi gatunkami drzewiastymi są: dąb szypułkowy, grab i sosna, z nieliczną domieszką brzozy brodawkowatej, olchy czarnej i topoli osiki. Współcześnie ochroną objęte jest przekształcone, nieco zubożałe florystycznie siedlisko grądowe, którego największą wartość stanowią okazałe 300 – letnie egzemplarze dębu i 160 – letnie egzemplarze sosny, stanowiące jeszcze kilkadziesiąt lat temu naturalny drzewostan tych terenów.

Łubianka - obszar chronionego krajobrazu nazywanego „Obszarem strefy krawędziowej Kotliny Toruńskiej” obejmuje południowy fragment obszaru gminy o powierzchni 1142,5 ha (13,5% powierzchni gminy).

Na terenie gminy **Papowo Biskupie** oprócz pomników przyrody – drzew, nie ma terenów chronionych.

II.2.3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Historia ziem objętych LSR jest niezwykle bogata. Na obszarze tym zlokalizowano dotychczas kilkaset stanowisk archeologicznych. W przeszłości zamieszkiwały ten obszar różne ludy. Około połowy I tysiąclecia p.n.e. mogły się tu pojawić koczownicze plemiona Scytów. Odkryte niedawno nad Jezioro Grodno koło Chełmży osiedle z czasów kultury łużyckiej pochodzi z tego samego okresu co Biskupin, tzn. z początku 2. połowy I tysiąclecia p.n.e. W okresie wpływów kultury prowincjonalno-rzymskiej (ok. 25-300 n.e.), ale nie wcześniej niż pod koniec I wieku, na interesującym nas terenie znajdowały się najprawdopodobniej siedziby skandynawskich Gotów. Przez ziemie te wiodło ku Bałtykowi jedno z rozgałęzień słynnego „szlaku bursztynowego”. Na początku wczesnego średniowiecza (VI-VII wiek.) na interesującym nas obszarze pojawili się Słowianie. Pod koniec wczesnego średniowiecza (XII-XIII wiek) na teren tzw. ziemi chełmińskiej docierały infiltracje plemion pruskich, które przybrały na sile na początku XIII wieku.

Silne piętno odcisnęli na tych ziemiach rycerze Zakonu Najświętszej Marii Panny Domu Niemieckiego, zwani potocznie Krzyżakami. Sprowadził ich w 1228 roku książę mazowiecki Konrad I, który jednocześnie wydał przywilej nadający im ziemię chełmińską. Sprowadzenie Krzyżaków było związane z dążeniem do wsparcia chrystianizacji Prusów oraz zabezpieczenia granic Polski przed najazdami plemion zachodniopruskich – Jaćwingów i Pomezanów oraz Litwinów. Zakon krzyżacki szybko uzyskał samodzielność na podbitych terenach i stworzył swoje potężne państwo z nowymi strukturami administracyjnymi, ludnościowo-etnicznymi (niemieccy osadnicy) oraz gospodarczymi i kulturalnymi. Najlepszym tego wyrazem było założenie i rozwój kilkudziesięciu miast na nowym prawie chełmińskim, na czele z Toruniem i Chełmnem (1233 r.). Ziemia chełmińska jest w pewnym sensie kolebką kultury i tradycji na Pomorzu Nadwiślańskim. Trwałym tego śladem jest istniejący nadal układ osadniczy i komunikacyjny. Wówczas wprowadzono na tych ziemiach nowatorskie jak na tamte czasy metody gospodarowania, budowy i techniki. Zaczęto nawadniać pola i łąki, budowano stawy, wykorzystywano energię wodną do napędu młynów, kuźni i garbarni. Murowane ślady potęgi Zakonu to między innymi warownia murowana w Zamku Bierzgłowskim, zamek w Papowie Biskupim, liczne kościoły, obiekty gospodarcze itp.

Po podpisaniu II Pokoju Toruńskiego w 1466 roku Ziemia Chełmińska wróciła do Królestwa Polskiego i wraz z Toruniem następował jej dalszy, wspaniały rozwój, który zahamowany został dopiero podczas najazdów szwedzkich. Po rozbiorach, ziemie po prawej stronie Drwęcy, w tym Ziemia Chełmińska, znalazły się pod zaborem pruskim na ponad sto pięćdziesiąt lat. Ich gospodarczy rozwój następował wtedy znacznie szybciej niż rozwój terenów w zaborze rosyjskim, czego skutki i ślady widoczne są do dzisiaj. Szczególnie dobrze rozwijało się wówczas rolnictwo i przemysł przetwórczy. Liczne majątki ziemskie (w znacznej mierze polskie) i gospodarstwa chłopskie (też głównie polskie) odznaczały się najwyższą w ówczesnej Europie wydajnością i kulturą rolną. W wyniku postępującej germanizacji, rosła także liczba charakterystycznych, widocznych po dzień dzisiejszy, zabudowań kolonistów niemieckich. Powstawała wówczas sieć szkół państwowych, o charakterystycznej architekturze i niezwykle starannym wykonaniu. W Chełmży zbudowano cukrownię, jedną z największych w Europie. Pobudowano gęstą sieć linii kolejowych i dróg, dzięki czemu rozwijał się handel i przemysł. Rozwój rolnictwa w tym okresie pozostawił niezwykle bogatą spuściznę w postaci 36 zespołów pałacowo-parkowych i 44 podworskich parków, wspaniałe, funkcjonujące do dzisiaj zabudowania gospodarcze, folwarczne, liczne kaplice i wiejskie kościoły.

Okres międzywojenny to czas odbudowy polskości, ziem objętych projektem, i działań integrujących na terenach obu zaborów. Niestety po upływie niespełna 20 lat, w 1939 roku (II wojna światowa) okupanci hitlerowscy włączają tereny dzisiejszej „Ziemi Gotyku” do Rzeszy i rozpoczynają proces bezwzględnej germanizacji. Niemal całkowicie zlikwidowano ludność żydowską. Podobny los miał po jakimś czasie spotkać również Polaków. Wyzwolenie, które przyszło na przełomie stycznia i lutego 1945 roku, przyniosło duże straty, zwłaszcza, jeśli chodzi o zasoby kultury materialnej. Po wojnie upaństwowiono majątki ziemskie i zakłady przemysłowe. Pozwolono na dewastację wielu cennych obiektów. Obecnie zabytki kultury materialnej otacza się coraz lepszą opieką, dzięki czemu stają się one wizytówką tych terenów i magnesem przyciągającym coraz więcej turystów. Spuścizna wielu kultur przewijających się przez Ziemię Chełmińską jest ciągle odkrywana i bardziej doceniana.

Obszar LGD „Ziemia Gotyku” nierozdzielnie związany jest z historią „Ziemi Chełmińskiej”. Region ten ma ogromne znaczenie historyczne nie tylko dla obszaru dzisiejszego województwa kujawsko-pomorskiego, ale i dla całej Polski. Ziemia Chełmińska jest rdzennym terytorium początków państwa krzyżackiego, którego stosunki z Polską przez trzy stulecia kształtowały historię tej części Europy. Zachowane do dziś podstawowe elementy dziedzictwa kulturowego regionu powstały głównie w okresie krzyżackim.

Na terenie LGD „Ziemia Gotyku” znajduje się wiele cennych zabytków architektury sakralnej i świeckiej.

Zamki. Zamek w Zamku Bierzgłowskim jest własnością Diecezji Toruńskiej. Zamek jest siedzibą Diecezjalnego Centrum Kultury. W latach 1998 – 2002 został odrestaurowany i znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym. Jest dziś dużą atrakcją turystyczną. W zamku odbywają się przedsięwzięcia kulturalne i konferencje. Obiekt ten jest wielką atrakcją turystyczną gminy Łubianka, ale także całego obszaru „Ziemi Gotyku”. Natomiast w Papowie Biskupim znajdują się ruiny zamku krzyżackiego. Są w złym stanie technicznym i wymagają poważnych zabiegów konserwatorskich, których celem jest umocnienie murów, zabezpieczenie piwnic i udostępnienie ich turystom. Wymaga to jednak dużych nakładów finansowych.

Zespoły pałacowo-parkowe. Na obszarze tym znajduje się aż 29 takich obiektów w bardzo zróżnicowanym stanie technicznym i sposobie zagospodarowania. **W gminie Chełmża:** 1) zespół pałacowy w Brąchnówku (mieści się w nim siedziba LGD), 2) pałac w Nawrze, 3) pałac i zespół dworski w Pluskowężach wpisane do rejestru zabytków (obiekt firmy prywatnej), 4) zespół pałacowo-parkowy w Sławkowie, 5) zespół pałacowo-parkowy w Głuchowie, 6) zespół pałacowo-parkowy w Mirakowie, 7) zespół pałacowo-parkowy w Pluskowężach, 8) zespół pałacowo-parkowy w Zalesiu, 9) zespół pałacowo-parkowy – Kuczwały, 10) dwa pałace i pozostałości budynków dworskich w Grzywnie, 11) pałac w Morczynach (zamieszkały przez osoby prywatne), 12) dworek z parkiem w Grzegorzcu; **w gminie Papowo Biskupie:** 13) neogotycki pałacyk i park dworski w Jeleńcu, 14) kompleks pałacowo - parkowy w Storlusie, 15) park dworski w Niemczyku, 16) park dworski w Nowym Dworze Królewskim, 17) park dworski w Fałęcinie, 18) park dworski w Papowie Biskupim, 19) park dworski we Wrocławkach, 20) park dworski w Zegartowicach; **w gminie Łysomice:** 21) dwuskrzydłowy pałac w Turznie (pocz. XIX w.), 22) dwór z przełomu XIX i XX w. w Lipniczkach z parkiem dworskim, 23) zespół pałacowo – parkowy w Łysomicach, 24) zespół pałacowo – parkowy w Ostaszewie, 25) zespół pałacowo – parkowy w Tylicach, 26) zespół pałacowo-parkowy w Papowie Toruńskim; **w gminie Łubianka:** 27) pałac i park podworski w Wybczu, 28) pałac w Warszewicach, 29) dworek w Dębinach.

Zabytkowe kościoły. Cechą charakterystyczną obszaru LGD są liczne zabytkowe gotyckie i neogotyckie kościoły: 1) kościół gotycki w Dźwierznie (ok. 1300 r.), 2) kościół gotycki w Grzywnie (XIII/XIV w.), 3) kościół gotycki w Kiełbasinie (pocz. XIV w.), 4) kościół gotycki w Nawrze (XIV w.), 5) kościół gotycki w Bierzgłowie (pocz. XIV w.), 6) kościół neogotycki w Biskupicach (poł. XVIII w.), bez wyraźnych cech stylowych, 7) kościół gotycki w Przecznie z połowy XIII w., 8) gotycki kościół rzymsko-katolicki z początku XIV wieku p.w. Św. Mikołaja w Papowie Biskupim wraz z zabytkowym wnętrzem, 9) Kościół gotycki pod wezwaniem św. Mikołaja w Papowie Toruńskim (pocz. XIVw.), 10) gotycki kościół w Gostkowie z przełomu XIII i XIV w., 11) Gotycki kościół z XIII w. w Świerczynkach, 12) ruiny kościoła w Zajączkowie z ok. XIII/XIV w, 13) kaplica w Zamku Bierzgłowskim.

Zabytkowe obiekty użytkowe: 1) zabytkowa karczma w Nawrze z XVIII w. (wpis do rejestru zabytków), 2) pastorówka w Zelgnie z poł. XX w, 3) zabytkowe budynki szkół w Bierzgłowie, Biskupicach, Przecznie, Wybczu, Wymysłowie, Warszewicach, Zamku Bierzgłowskim, Nawrze z XIX wieku, 4) nieczynne budynki dworców kolejowych w Łubiance, Pigży, Wybczyku i Zamku Bierzgłowskim obecnie wykorzystywane na cele mieszkalne, 5) rządcówka w Przecznie i ratusz w Turznie, 6) dom drogowy w Łubiance z 1892 r., 7) drewniana leśniczówka w Zamku Bierzgłowskim.

W związku z silnymi tradycjami rolniczymi tego obszaru charakterystyczne są tu **tradycyjne obiekty gospodarskie wsi:** 1) domy „Poniatówki”: Jeleniec (gm. Papowo Biskupie), Kiełbasin (gm. Chełmża), Pigża i Brąchnowo (gm. Łubianka), Papowo Toruńskie (gm. Łysomice), 2) młyny: w Papowie Biskupim, mechaniczny w Łubiance, parowy w Kamionkach Dużych, 3) kuźnia w Zelgnie z końca XIX w., 4) drewniany wiatrak „koźlak” w Bierzgłowie, 5) spichlerze w Biskupicach, Dębinach, Pigży, Słomowie, Zamku Bierzgłowskim, 6) gorzelnie np. w Wybczu, Dźwierznie, 7) kołodziejnia w Dębinach, 8) stajnie w

Pigzy, Wybczyku, Zamku Bierzgłowskim (gm. Łubianka), 9) młyn parowy z początku XX wieku w Kamionkach Dużych (gm. Łysomice) oraz mleczarnie w Zelgnie z pierwszej poł. XX w., piekarnia w Brąchnowie (obecnie budynek mieszkalny).

II.3. Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

Obszar LGD zamieszkiwany jest łącznie przez ponad 28 tysięcy osób. Spośród gmin wchodzących w skład LGD największe gminy to: Chełmża (9,59 tys.) oraz Łysomice (8,61 tys.), następnie Łubianka (5,87 tys.) i Papowo Biskupie (4,39 tys.). dokładna liczbę ludności zamieszkującej obszar działania LGD prezentuje poniższa tabela.

Tabela nr 2. Liczba ludności na terenie obszaru LGD w latach 2004-2007

Gmina	Liczba ludności 31.12.2004	Liczba ludności 31.12.2005	Liczba ludności 31.12.2006	Liczba ludności 31.12.2007
Chełmża	9 495	9 543	9 605	9 592
Łubianka	5 670	5 715	5 804	5 874
Łysomice	8 214	8 341	8 465	8 619
Papowo Biskupie	4 401	4 419	4 444	4 440
Razem LGD	27 780	28 018	28 318	28 525

Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdr/n/app/dane_podgrup.wymiary?p_kate=3&p_grup=7&p_pgru=1336&p_dane=0

Według stanu na XII.2007 r. na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania średnia gęstość zaludnienia na tym terenie wynosi 63 osoby na km². Spośród wszystkich gmin należących do LGD, najwyższą gęstość zaludnienia posiada ją gminy Łubianka i Łysomice, która wynosi odpowiednio 69 i 68 osoby na km², najmniejsza gęstość zaludnienia jest w gminie Chełmża 53 osoby na km². Wskaźniki demograficzne gmin wchodzących w skład LGD są dość korzystne, wśród wszystkich gmin największy wzrost liczby urodzeń zanotowano w gminie Papowo Biskupie.

Tabela nr 3. Dane demograficzne obszaru działania LGD, stan 31.XII.2007

Nazwa Gminy	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn	Małżeństwa na 1000 ludności (para)	Urodzenia na 1000 ludności
Chełmża	53	100	6,9	11,2
Łubianka	69	100	6,3	10,9
Łysomice	68	103	6,2	11,8
Papowo Biskupie	62	100	8,6	14,2
LGD	Średnio 63	Średnio 101	Średnio 7	Średnio 12

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, 2007.

Podstawowy podział społeczeństwa pod względem wieku dzieli je na trzy grupy: ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym.

W ostatnich 3 latach nastąpił znaczny wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym. Udział ludności w wieku produkcyjnym przekracza 60% ogółu ludności, co jest dość dobrym wskaźnikiem w skali kraju. Stosunkowo dobre są też wskaźniki dotyczące ludności w wieku przedprodukcyjnym, co

determinować będzie rozwój społeczny, kulturowy i gospodarczy gminy. W stosunku do średniej wojewódzkiej te wskaźniki również są korzystne.

W strukturze płci widoczna jest znaczna przewaga mężczyzn nad kobietami w grupie przedprodukcyjnej i produkcyjnej, odwrócenie następuje w grupie poprodukcyjnej odnotowano zdecydowaną przewagę kobiet wśród osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 4. Dane demograficzne obszaru działania LGD, dane na 31.XII.2007

GMINA	Ludność ogółem	W i e k								
		Przedprodukcyjny			Produkcyjny			Poprodukcyjny		
		Ogółem	M	K	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K
Chełmża	9445	2137	1094	1043	5981	3197	2784	1327	442	885
Łubianka	5870	1495	781	714	3628	1900	1728	747	250	497
Łysomice	8559	2019	1039	980	5575	2868	2707	1005	332	673
Papowo Biskupie	4394	1023	534	489	2786	1466	1320	585	196	389
Razem LGD	28268	6674	3448	3226	17970	9431	8539	3664	1220	2444

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, 2007.

Bezrobocie. W analizach badających aktywność zawodową mieszkańców LGD ważne wydaje się zwłaszcza zagadnienie bezrobocia. Z danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu na dzień na 30.11.2008 r. stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio: dla powiatu toruńskiego – ziemskiego - 12,9%, a dla powiatu chełmińskiego - 17,6%. W porównaniu do średniej wojewódzkiej - 12,6% i dla Polski - 9,1% jest nadal wysoka.

Tabela nr 5. Bezrobocie – dane zbiorcze LGD (czerwiec 2008)

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI				
WYSZCZEGÓLNIENIE	ogółem	W tym:		
		mężczyzn	kobiet	bezrobotni z prawem do zasiłku
Gmina Chełmża	466	218	248	88
Gmina Łubianka	233	98	135	61
Gmina Łysomice	348	167	181	75
Gmina Papowo B.	187	71	116	58
RAZEM	1233	554	679	282

Źródło: PUP Chełmża, PUP Chełmno, 2008.

Znacznie częściej w grupie bezrobotnych znajdują się kobiety. Wynika to głównie z częstego wykonywania przez nie prac domowych, niesklasyfikowanych jako zatrudnienie. Drugim wyraźnym trendem, jest występowanie w grupie bezrobotnych osób o niskim wykształceniu i kwalifikacjach, to osoby z wykształceniem podstawowym lub osoby nie posiadające wykształcenia. Dominują one w grupie będącej długotrwale bez pracy. Osób po studiach w grupie bezrobotnych jest niewiele i są to zwykle osoby na krótkotrwałym bezrobociu.

Na terenie LGD jest ok. 1233 bezrobotnych. W stosunku do roku 2005, kiedy bezrobocie było najwyższe (2782 os.), liczba ta spadła o 1549 osób tj. 44 % i maleje z każdym kolejnym miesiącem. Spadek taki jest wynikiem ogólnej poprawy gospodarczej Polski oraz otwarcia rynków pracy przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także całe województwo kujawsko –pomorskie. Główną ideą utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej (SSE) było dążenie do złagodzenia strukturalnego bezrobocia w wybranych regionach kraju, poprzez skierowanie tam nowych inwestycji, dzięki zastosowaniu pakietu zachęt finansowych. Japońskie koncerny spowodowały wzrost poziomu niektórych sfer życia społeczno ekonomicznego i kulturalnego. Zatrudnienie tak ogromnej rzeszy pracowników (obecnie zatrudnionych jest 3 tys. osób, a planuje się zatrudnić około 10 tys. osób) wpływa korzystnie na poprawienie ich sytuacji materialnej.

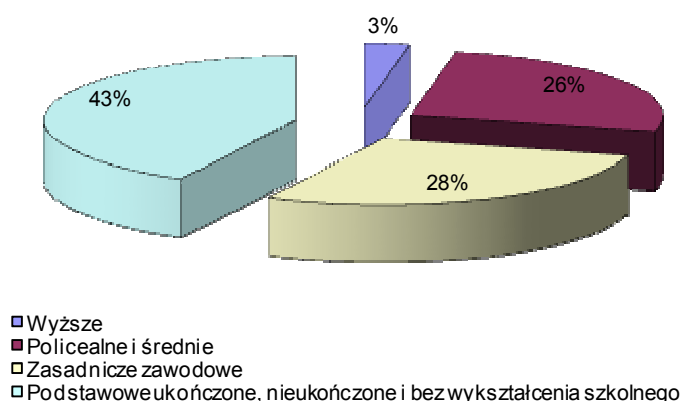
Tabela nr 6. Liczba bezrobotnych LGD w latach 2005 - 2008

Gmina	Liczba bezrobotnych 2005	Liczba bezrobotnych 2006	Liczba bezrobotnych 2007	Liczba bezrobotnych 2008
Chełmża	999	820	498	466
Łubianka	448	386	240	233
Łysomice	723	593	374	348
Papowo Biskupie	612	469	194	187
Razem	2782	2268	1306	1233

Źródło: PUP Chełmża, PUP Chełmno, 2008.

Edukacja i kultura. Ważnym elementem socjologicznym w planowaniu dalszego rozwoju LGD jest analiza wykształcenia mieszkańców, wpływająca pośrednio na ich stan świadomości i wynikające z tego wszelkie działania społeczne i gospodarcze. Ponieważ brakuje aktualnych danych dotyczących wykształcenia mieszkańców przedstawiono wyniki Spisu Powszechnego z 2002 roku. Mieszkańcy LGD charakteryzują się niskim poziomem wykształcenia. Osób z wykształceniem wyższym jest zaledwie 3 % (tj. 703 osoby) natomiast w kraju wskaźnik ten wynosi około 10,2 % (na podstawie danych GUS 2002 NSP), a w województwie kujawsko-pomorskim 7 %. Wykształcenie średnie posiada 26 %, a zasadnicze zawodowe 28 % ogółu. Przeważająca grupa ludności LGD posiada wykształcenie podstawowe ukończone lub nieukończone – 43 %. **Wykres nr 1.**

Ludność w LGD wg wykształcenia w 2002 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy przyczynia się do mniejszych szans na znalezienie dobrze płatnej pracy oraz do występowania wysokiej stopy bezrobocia w gminie i odwrotnie: małe szanse znalezienia pracy i wysoka stopa bezrobocia powodują, że niska jest motywacja do podnoszenia kwalifikacji i wykształcenia w gminie. Wartym podkreślenia jest, iż dotychczas zauważalne trendy zmieniają charakter i przybywa osób wykształconych w gminie.

Istotnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju jest wysoki poziom wykształcenia ludności. Z socjologicznego punktu widzenia wychowanie jest instrumentem rozwijania uzdolnień i umiejętności. Daje przygotowanie do współuczestniczenia w życiu gospodarczym, politycznym, kulturalnym. Typową instytucją wychowawczą jest szkoła. Na terenie LGD Ziemia Gotyku funkcjonuje 15 szkół podstawowych, 7 gimnazjów.

Tabela nr 7. Szkolnictwo na terenie LGD Ziemia Gotyku

Nazwa Gminy	Szkoły podstawowe	Gimnazja
Chełmża	Mała Szkoła w Brąchnówku, Grzywna, Kończewice, Sławkowo i Zelgno	Pluskowęsy i Głuchowo
Łubianka	Łubianka, Pigża (z 2 oddziałami edukacyjno –terapeutycznymi dla dzieci z porażeniem mózgowym), Warszewice i Wybcz	Łubianka, Brąchnowo
Łysomice	Łysomice, Turzno, Ostaszewie, Świerczynki	Łysomice, Turzno
Papowo Biskupie	Dubiello i Zegartowice	Papowo Biskupie

Źródło: Informacje z Urzędów Gmin, 2008.

Placówki posiadają boiska szkolne, otwarte także po lekcjach oraz hale sportowe. Ponadto w szkole podstawowej w Pigży dzieci mają możliwość korzystania z kortów tenisowych. Większość placówek posiada sale komputerowe z dostępem do Internetu.

Edukacja przedszkolna na terenie LGD

Znaczącą zmianę w zakresie rozwoju edukacji przedszkolnej na obszarze objętym LSR odegrała Fundacja Ziemia Gotyku, która od 2007 r. utworzyła i prowadzi ośrodki alternatywnej edukacji przedszkolnej:

- Gmina Chełmża – 7 ośrodków
- Gmina Łubianka – 5 ośrodków
- Gimna Łysomice – 8 ośrodków
- Gmina Papowo Biskupie - 3 ośrodki.

Ponadto na terenie Gmin Chełmża i Łubianka działają przedszkola samorządowe. Wzrost świadomości w zakresie potrzeby edukacji przedszkolnej znacznie się zwiększył wśród mieszkańców LGD, jednak istnieje zagrożenie dla istniejących przedszkoli alternatywnych, ponieważ są one aktualnie finansowane ze środków UE (EFS) i co roku Fundacja podejmuje starania o dalsze finansowanie. Brak tego finansowania może spowodować, że znów dostęp do przedszkoli na wsiach będzie ograniczony.

Na terenie LGD działają liczne **placówki biblioteczne**. Biblioteki publiczne w Zelgnie, z filiami w Głuchowie, Grzywnie i Skąpem; Gminna Biblioteka Publiczna w Łysomicach, z filiami w Lulkowie, Ostaszewie, Turznie, Gostkowie i Zakrzewku; Gminna Biblioteka Publiczna w Łubiance; Biblioteka Gminna w Papowie Biskupim. Ponadto przy każdej szkole istnieją biblioteki szkolne. Biblioteki obok działalności bibliotecznej prowadzą także szeroką działalność kulturalną i edukacyjną wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Przy niektórych bibliotekach powstały kawiarenki internetowe w ramach programu IKONKA

Ministerstwa Nauki i Informatyzacji RP (w Papowie Biskupim, Zelgnie i Głuchowie). Biblioteka w Łubiance posiada informatyczny system wyboru książek (program MAK) oraz łączność internetową ze zbiorami innych bibliotek. Biblioteka dysponuje pracownią komputerową z dostępem do Internetu. Osobom niepełnosprawnym (na telefoniczne zamówienie) pracownicy biblioteki dostarczają zamówione woluminy bezpośrednio do mieszkań. Powyższe placówki wraz ze szkołami upowszechniają szeroko rozumianą kulturę poprzez:

- prowadzenie zespołów artystycznych i kół zainteresowań (taniec, muzyka, teatr);
- organizowanie seansów filmowych, koncertów, konkursów, imprez artystycznych i okolicznościowych;
- organizowanie wystaw i spotkań z twórcami i pisarzami.

W zakresie upowszechniania kultury znaczącą rolę odgrywają Ośrodki Kultury, które aktywnie działają na terenie gmin Chełmża, Łubianka i Papowo Biskupie.

Centrum Kultury w Łubiance istnieje od 2001 roku. Centrum zajmuje się organizowaniem i koordynowaniem przedsięwzięć kulturalnych i sportowych na terenie gminy Łubianka. Centrum Kultury jest głównym organizatorem oraz współorganizatorem szeregu cyklicznych imprez kulturalnych (m.in. Przeglądu Przedstawień Bożonarodzeniowych, Gminnego Festiwalu Piosenki, Wielkanocnego Konkursu Plastycznego, Dyktanda Gminnego, Dożynek Gminnych, Gminnej Choinki) oraz imprez sportowych i rekreacyjnych (Biegu Samorządowego, Maratonu Toruńskiego, Turnieju Rodzinnego, Turnieju Sołectw, Biegu Niepodległości). Centrum Kultury w Łubiance prowadzi także stałe zajęcia w klubach tematycznych z zakresu tańca, śpiewu, muzyki i plastyki dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych i gimnazjum. Obecnie w Centrum Kultury działają następujące kluby tematyczne: kółko tańca ludowego, rytmika dla dzieci w wieku przedszkolnym, aerobik dla pań, sekcja szachowa, Klub Miłośników Ziemi Chełmińskiej, klub muzyczny, plastyczny, chór żeński „ALE BABKI” itp.

Gminny Ośrodek Kultury w Papowie Biskupim prowadzi następujące koła zainteresowań: plastyczne, teatralne (teatrzyk „Piegusek”), muzyczno-wokalne oraz rękodzieło artystyczne. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa: Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora, Prywatna Szkoła Muzyczna. Gminny Ośrodek Kultury organizuje, biegi uliczne i przełajowe, turnieje w tenisa stołowego i bilard oraz konkursy: plastyczne, literackie, wokalne, teatralne. GOK organizuje również zabawy andrzejkowe, sylwestrowe, karnawałowe jest także współorganizatorem Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Centrum Inicjatyw Kulturalnych Gminy Chełmża funkcjonuje od 2006 roku organizując życie kulturalne w świetlicach i bibliotekach na terenie całej gminy m.in. „Potrawy tradycją malowane” - organizowanie warsztatów kulinarnych dla KGW i młodzieży, łączenie pokoleń poprzez wspólne przyrządzanie potraw tradycyjnych, przeprowadzenie cyklu świątecznych spotkań warsztatowych pt. „Aniołowie przybywajcie” w świetlicach wiejskich i bibliotekach w gminie Chełmża, realizacja programu wolontariat studencki dla dzieci z terenu gminy.

Znaczącą rolę w rozwijaniu życia kulturalnego na wsiach obszaru LGD odgrywają liczne świetlice wiejskie, jednak obecnie stan większości świetlic jest zły, a wysokie koszty utrzymania ich powodują, że w niewielu prowadzone są stałe zajęcia czy spotkania.

Aktywność społeczna. Na obszarze LGD „Ziemia Gotyku” funkcjonuje wiele organizacji z sektora społecznego przyjmujących formę organizacji formalnych bądź nieformalnych. Działają tutaj 15 lokalnych stowarzyszeń, 26 kół gospodyń wiejskich, kilkanaście klubów sportowych, 26 ochotniczych straży pożarnych, funkcjonują Ośrodki Kultury oraz biblioteki samorządowe i szkolne. Aktywne są także rady sołeckie większości sołectw. Miłośniczki i sympatyczki wielu ciekawych inicjatyw społecznych w swoich wsiach skupiają Koła Gospodyń Wiejskich. Na obszarze działa 26 KGW, które zajmują się głównie: organizacją zabaw, dożynek, balów, wycieczek krajoznawczych, imprez integracyjnych, szkoleń,

wytwarzaniem potraw tradycyjnych i regionalnych, wymianą doświadczeń między Kołami, rozwijaniem umiejętności i rękodzielnictwa (pokazy, szkolenia, sprzedaż).

Ochotnicze Straże Pożarne są organizacjami społecznymi na terenie gmin o najdłuższych tradycjach. Jest ich 26 na obszarze Ziemi Gotyku. Jednostki OSP z Skąpego, Łubianki, Lulkowa i Papowa Biskupiego należą do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Okazją do wspólnego spotkania wszystkich jednostek OSP są odbywające się co roku zawody strażackie.

Stowarzyszenia na obszarze LGD:

- Stowarzyszenie Odnowy Wsi Aktywnej Łysomice (SOWA) założone w 1999 roku, zajmuje się głównie rękodzielnictwem, wystawia swoje prace na wystawach w kraju i za granicą skutecznie promując gminę;
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łysomice założone w 2003 roku, działa na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społecznej mieszkańców,
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łubianka „Przyszłość” (zajęcia hipoterapii, dogoterapii, półkolonie letnie, prowadzenie przedszkola i szkoły średniej, fundusz stypendialny, pomoc w tworzeniu i wyposażaniu świetlic);
- Stowarzyszenie „Homo homini” Chełmża powstało w 2003 r. (odnowa wsi, edukacja przedszkolna, wspieranie rozwoju produktów tradycyjnych i lokalnych, profilaktyka pro zdrowotna (mamografia), Bank Żywności, edukacja dorosłych, wyjazdy studyjne);
- Stowarzyszenie SOWA – Głuchowo gm. Chełmża (edukacja i rozwój zainteresowań dzieci i dorosłych);
- Stowarzyszenie Towarzystwa Wspólnych Inicjatyw powstało w 2004 roku i zajmuje się pomocą osobom niepełnosprawnym i ubogim (gm. Łysomice);
- Stowarzyszenie Sportowe „Mustang” zajmuje się rozwojem działalności sportowej wśród młodzieży na terenie gminy Łysomice;
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży (organizacja czasu wolnego, aktywizacja młodzieży i rozwijanie jej zainteresowań);
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Kamionki Duże powstało w 2005 roku (organizacja młodzieżowa),
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych (Gmina Łysomice),
- Wiejskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Edukacja i Przyszłość” w Brąchnówku, gm. Chełmża (edukacja szkolna, prowadzenie „Małej Szkoły” w Brąchnówku).
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Papowo Biskupie,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Skąpe (gm. Chełmża),
- Stowarzyszenie HORYZONT przy Gimnazjum w Pluskowęsach (gm. Chełmża),
- Fundacja Wszechstronnej Edukacji PROFUTURO (gm. Łysomice).

Ponadto działają kluby seniora w Łubiance i Papowie Biskupim, zajmują się zagospodarowaniem czasu wolnego oraz integracją i aktywizacją osób starszych oraz inne organizacje typu ZHP, kluby sportowe, kluby wędkarskie, koła łowieckie, Kółko Caritas, klub rękodzieła (w gminie Chełmża i Łubianka).

Ochrona zdrowia i opieka społeczna. Samorządy gmin Chełmża, Łysomice i Łubianka prowadzą wspólnie Szpital Powiatowy Sp. z o.o. w Chełmży. Ponadto opiekę zdrowotną terenie LGD zapewniają:

- Na terenie gminy Papowo Biskupie funkcjonuje Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Obsługuje teren całej Gminy, świadczy usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, tj. lekarz

pierwszego kontaktu, lekarz rodzinny, stomatolog, ginekolog, pediatra. Można wykonać badanie USG i EKG.

- W gminie Chełmża działa Samodzielny Publiczny Ośrodek Zdrowia w Zelgnie z gabinetem: internisty, pediatry, szczepień, stomatologicznym i rehabilitacyjnym oraz Filia SPOZ w Nawrze z gabinetem stomatologicznym i lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.
- W gminie Łubianka funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia Sp. z o. o. w Łubiance z gabinetami: ogólnym, pediatrycznym, rehabilitacyjnym, stomatologicznym i ginekologicznym oraz prywatny ośrodek zdrowia MEDYK w Łubiance.
- Na terenie gminy Łysomice Poradnia Pedagogiczno Psychologiczna w Łysomicach, która zajmuje się przede wszystkim wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej; profilaktyką uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka.

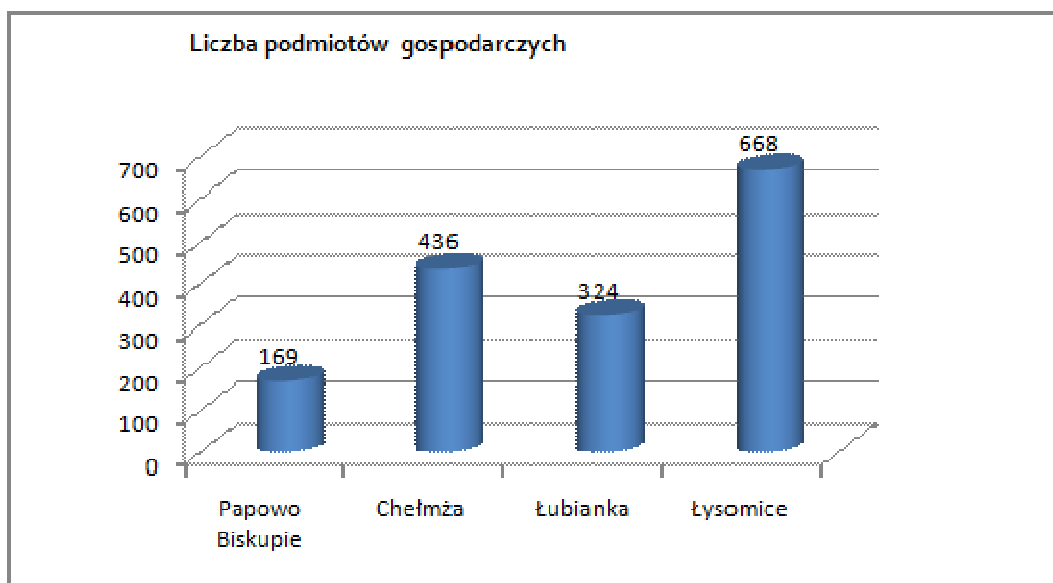
Pomoc społeczna. W każdej gminie problemami bezrobocia, biedy i patologii zajmują się Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (4). Ponadto na terenie LGD działają: Dom Pomocy Społecznej w Browinie i w Pigży, Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Głuchowie, świetlice terapeutyczne (6) oraz Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (4).

Bezpieczeństwo publiczne. Nad bezpieczeństwem mieszkańców gmin czuwają posterunkowi z komisariatów Policji oraz jednostki ochotniczej straży pożarnej. Jednostki specjalistyczne znajdują się w Toruniu oraz w Chełmży i Chełmnie, świadczą one usługi na rzecz mieszkańców objętych LGD „Ziemia Gotyku”. Na obszarze LGD działa 26 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (Jednostki OSP ze Skąpego, Łubianki, Lulkowa i Papowa Biskupiego należą do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego). Oprócz statutowej aktywności w zakresie ratownictwa OSP pełnią ważne funkcje społeczne tj.: prowadzenie działalności edukacyjnej - informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej oraz uczestniczenie i reprezentowanie OSP w organach samorządowych.

Rynek pracy i podmioty gospodarcze. Na obszarze LGD działa łącznie 1597 podmiotów gospodarczych, z czego prawie połowa znajduje się w gminie Łysomice. Najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych znajduje się w typowo rolniczej gminie Papowo Biskupie. W ogólnym rozrachunku liczba podmiotów na 1000 mieszkańców wynosi 178 i jest bardzo wysoka, jak na obszary wiejskie. W typowo rolniczych gminach naszego regionu liczba ta oscyluje w granicach 75-80 podmiotów na 1000 mieszkańców.

Na terenie LGD dominują podmioty gospodarcze związane z handlem, naprawą samochodów i motocykli, transportem i gospodarką magazynową, w tej grupie są również usługi na rzecz turystyki. Liczną grupę stanowią również podmioty związane z przetwórstwem przemysłowym, wynajmem i obsługą nieruchomości oraz branżą budowlaną. Największa liczba podmiotów związanych z obsługą rolnictwa jest w Chełmży i Łubiance. W strukturze podmiotów gospodarczych zauważalna jest przewaga podmiotów związanych z handlem, w drugiej kolejności wszelkiego rodzaju usługi. W obu przypadkach zauważalny jest stopniowy wzrost liczby tego typu jednostek, wskazując jednocześnie na wzrost zapotrzebowania na ich usługi. Wzrosła też liczba zakładów związanych z ochroną zdrowia i pomocą społeczną.

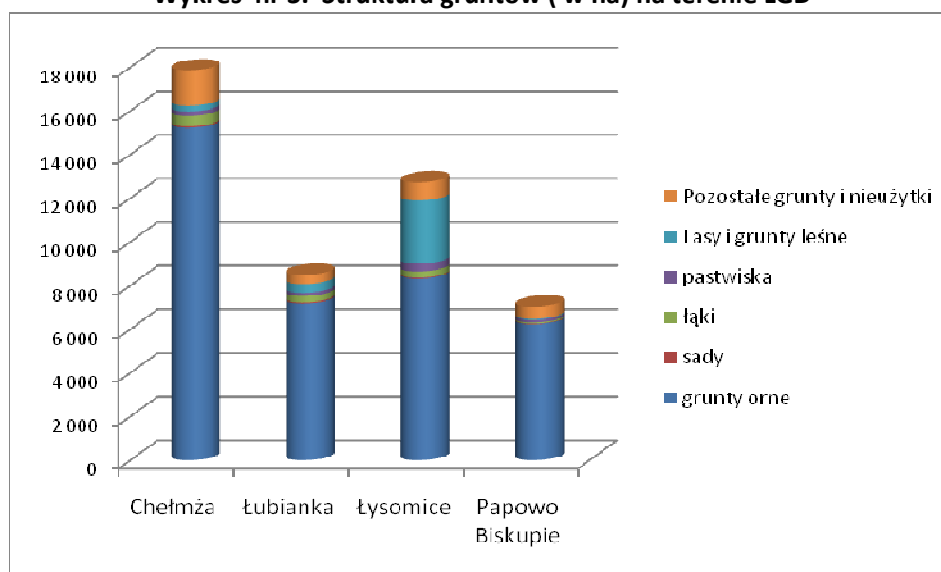
Wykres nr 2.

Źródło: Urzędy Gmin, stan na 31.12.2007 r.

Rolnictwo. Użytki rolne zajmują 46 tys. ha, co świadczy o tym, iż podstawową funkcją gmin jest produkcja rolna. Dominują gleby właściwe, brunatne wyługowane i kwaśne, pseudobielicowe oraz czarnoziemny. Na obszarze LGD wg IUNG Puławy 1993 r. dominują grunty orne IV klasy bonitacyjnej oraz III klasy. Należy zauważyć, że znaczny areal zajmują grunty V i VI klasy bonitacyjnej, co zapewnia możliwości wytypowania gruntów na cele inwestycyjne. Użytki zielone to w większości grunty średnie lub słabe, IV klasy lub V klasy. Na terenie tym zdecydowanie dominują gleby o wysokiej przydatności rolniczej, należące do kompleksów: żyniego bardzo dobrego i pszennego dobrego.

Wykres nr 3. Struktura gruntów (w ha) na terenie LGD

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, 2005.

Na terenie całego LGD dominują grunty orne (prawie 80%). Najwięcej sadów znajduje się w gminie Łysomice (ponad 135 ha). Tam też najwięcej jest łąk i pastwisk. Zdecydowanie najbardziej zalesiona jest gmina Łysomice (prawie 2,9 tys. ha lasów), zaś prawie kompletnie pozbawiona lasów jest gmina Papowo Biskupie (tylko 37 ha).

Na obszarze LGD „Ziemia Gotyku” działa łącznie 3282 gospodarstw rolnych. Najwięcej gospodarstw znajduje się w gminie Chełmża oraz Łysomice. Jednocześnie w gminach tych są najmniejsze powierzchniowo gospodarstwa.

Tabela nr 8. Gospodarstwa rolne na terenie LGD „Ziemia Gotyku”

Wyszczególnienie	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	LGD
liczba gospodarstw	1393	575	893	421	3 282
średnia wielkość gospodarstwa rolnego w ha	11,47	13,07	10,07	15,29	11,86

Źródło: ARIMR, 2007.

W Gminach przeważają gospodarstwa rolne o powierzchni wyższej niż średnia krajowa (według ARIMR w 2007 roku wynosiła 9,91 ha), a niższa niż średnia wojewódzka (ok. 14,65 ha). Średnie gospodarstwo z obszaru LGD ma prawie 12 ha, zaś największe gospodarstwa znajdują się w gminie Papowo Biskupie. Największa liczba gospodarstw znajduje się w przedziałach powyżej 10 ha i ponad 15 ha (szczególnie w gminie Papowo Biskupie). Największym gospodarstwem rolnym jest „ZEGART-FARMS” w Zegartowicach w gminie Papowo Biskupie (2140 ha). Najmniej gospodarstw rolnych jest w gminie Papowo Biskupie, a najwięcej w gminie Chełmża. Związane jest to zarówno z obszarem gmin (największy obszar ma gmina Chełmża a najmniejszy Papowo Biskupie), ale i rozdrobnieniem gospodarstw. Na terenie gminy Chełmża występuje największa liczba gospodarstw małych, a w gminie Papowo Biskupie i Łubianka zlokalizowane jest największa na terenie LGD liczba gospodarstw dużych.

Duża liczba małych gospodarstw na terenie gmin Chełmża i Łysomice związana jest po części z charakterem upraw; w gminach tych stosunkowo duża liczba gospodarstw uprawia warzywa na rzecz miast Chełmży i Torunia. Zarówno liczba gospodarstw, jak i ich przeciętna wielkość wskazuje na korzystny potencjał rolniczy tego obszaru.

Tabela 9. Struktura gruntów na terenie LGD „Ziemia Gotyku”

Rodzaje gruntów rolnych	Chełmża	Łubianka	Łysomice	Papowo Biskupie	LGD
Grunty orne	15 227	7 185	8 328	6 233	36 742
Sady	70	53	39	23	281
Łąki	475	280	277	58	1 070
Pastwiska	203	151	352	122	828
Lasy i grunty leśne	261	408	2 896	37	3 602
Pozostałe grunty i nieużytki	1 636	411	842	571	3 591

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, 2005.

Ze względu na bardzo dobrą jakość gleb uprawia się tu: pszenicę, buraki cukrowe, pszenżyto, rzepak, kukurydzę, a także ziemniaki w odmianach przemysłowych oraz na cele specjalnej konsumpcji (chipsy).

Na terenie LGD najczęściej spotykanymi w obejściach zwierzętami gospodarskimi Trzoda Chlewna, Bydło Mleczne i Opasowe oraz kury nioski. Nieliczne jest pogłowie kóz i koni.

Wyposażenie gospodarstw w sprzęt podstawowy, za jaki można uznać ciągnik, jest dobre, wystarczalność urządzeń spadało w przypadku maszyn do bardziej specjalistycznej produkcji rolniczej. W ciągu ostatnich 5 lat sytuacja w zakresie mechanizacji w rolnictwie uległa dużej poprawie poprzez pomoc - fundusze unijne w zakresie działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

Potencjał turystyczny obszaru. Na terenie LGD poprowadzonych jest szereg szlaków turystycznych, które stanowią element sieci szlaków wokół Torunia oraz sieci krajowych szlaków PTTK.

Piesze: Martyrologii Narodu Polskiego o długości 38 km na trasie: Toruń - Rezerwat Las Piwnicki - Obserwatorium Astronomiczne UMK w Piwnicach - Zamek Bierzgowski - Olek - Las Barbarka - Fort Kościuszki - Dworzec Toruń-Północ PKP; 2) CHEŁMŻA - Jezioro Chełmżyńskie - Mirakowo - Grodno - Kamionki - Gronowo - Młyniec - Struga Młyńska - Elgiszewo – CIECHOCIN, długość 40,0 km.

Rowerowe: 1) Szlak ogólnopolski czerwony: Toruń – Barbarka – Olek – Zamek Bierzgowski – Bierzgowo – Łążyń – Słomowo – Siemoń – Unisław – Płutowo – Chełmno – Tuchola – Czersk; 2) Toruń - Grudziądz (szlak niebieski) o długości 82 km na trasie: Toruń - Piwnice - Olek - Wąbrzeźno - Radzyń Chełmiński – Grudziądz; 3) Toruń – Chełmno (szlak czerwony) o długości 60 km na trasie: Toruń - Zamek Bierzgowski – Unisław – Chełmno; 4) Toruń – Młyniec (szlak żółty) o długości 28 km na trasie: Toruń - Papowo Toruńskie Koniczynka - Lipniczki - Turzno - Gronówko - Jezioro Kamionki - Gronowo - Młyniec; 5) Toruń – Zalesie – 20 km, miejsce startu – FORT IV - Papowo Toruńskie (kościół parafialny z XV w., neoklasycy grobowiec rodziny Czarlińskich – Schedlin) 6,5 km – Zakrzewko (przydrożna kapliczka) 8,9 km – Tylice (zespół dworsko-pałacowy z pozostałościami parku krajobrazowego z przewagą topól czarnych, robinii, dębów, podziemny tunel prowadzący do Folaga – obecnie zasypany) 10,9 km – Gostkowo-Foląg 14,2 – Morczyny (pałac z zabudowaniami folwarcznymi) 16,2 km – Mirakowo (pałac z początków XX w., gospodarstwo agroturystyczne) 19 km – Zalesie (dostęp do Jeziora Chełmżyńskiego, miejsce na wypoczynek i rekreację, warunki do uprawiania sportów wodnych, zaplecze gastronomiczne, pole namiotowe) 20 km. Ponadto w ramach PPL+ LGD opracowała koncepcję szlaku turystycznego, łączącego ważne miejsca i obiekty promujące dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe „Ziemi Gotyku”. Szlak ten został już uwzględniony w kilku materiałach promocyjnych powiatu toruńskiego i PTTK.

Niestety w znacznej większości szlaki turystyczne są pozbawione podstawowych urządzeń turystycznych (jak np. parkingów, punktów informacji, miejsc odpoczynku, oznakowań i opisów itp.), co powoduje słabe zainteresowanie i zmniejsza ruch turystyczny. Większość szlaków nie posiada nawet swojego oznakowania na trasie.

Działania w kierunku promocji walorów turystycznych i kulturowych obszaru podjęła LGD w ramach Pilotażowego Programu Leader+ dokonując inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz opracowując „Przewodnik po Ziemi Gotyku” oraz mapę z koncepcją Szlaku Ziemi Gotyku łączącego atrakcje turystyczne obszaru. Przewodnik wraz z mapą został wydany w nakładzie 1000 sztuk i rozdyskrebowany po gminach i punktach informacji turystycznej w Toruniu. Ponadto w celach promocyjnych została w 2007 roku opracowana koncepcja znaku promocyjnego oraz przeprowadzony konkurs na Znak Promocyjny Ziemi Gotyku dla produktów, usług i inicjatyw związanych z zasobami lokalnymi. W pierwszej edycji konkursu zostało wybranych kilkunastu laureatów, którzy uzyskali możliwość posługiwania się znakiem promocyjnym. W imprezie promującej lokalne produkty i usługi wzięło udział wielu mieszkańców i turystów. Działania te będą nadal kontynuowane przez LGD ponieważ przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku obszaru i wzmacniania poczucia tożsamości społecznej i kulturowej mieszkańców, a także wzrostu atrakcyjności gospodarczej obszaru.

II.4 Specyfika obszaru

Obszar LGD ma charakter typowo rolniczy, a w ich krajobrazie dominują uprawy rolne, mało natomiast jest terenów leśnych. Z uwagi na wysoką jakość gleb od wieków gospodarka tych terenów opiera się na rolnictwie. W regionie tym występuje duża ilość wysokotowarowych, dobrze zorganizowanych gospodarstw, które od wieków stanowiły podstawę rozwoju aglomeracji toruńskiej przede wszystkim dzięki handlowi zbożem, transportowanym Wisłą do Gdańska.

Innym cennym bogactwem obszaru jest bogata historia a przede wszystkim doniosłość wydarzeń historycznych. Można tu znaleźć ślady osadnictwa dawnego, liczne grodziska wczesnośredniowieczne i średniowieczne, ponadto zachowało się wiele kościołów gotyckich, zespołów pałacowo – parkowych, starych domów i innych zabytkowych obiektów. Wspólne dziedzictwo i losy dziejowe stwarzają w mieszkańcach tego obszaru poczucie tożsamości kulturowej: wspólnoty doświadczeń oraz zbieżnych wartości.

Spójność środowiskowa. Jednym z podstawowych wyróżników tego obszaru są warunki stworzone przez środowisko naturalne. To one w dużej mierze zdecydowały o historii i obecnym profilu aktywności mieszkańców. Charakterystyczne dla krajobrazu jest płaska wysoczyzna morenowa, miejscami lekko falista. Wysoczyznę urozmaicają niewielkie zagłębienia wytopiskowe, których dna są często podmokłe lub wypełnione wodą. Rzeźbę terenu urozmaicają polodowcowe rynny jeziorne i pojezierne. Obszar ogólnie jest ubogi pod względem zasobów wodnych. Jeziora skupione są w pasie tak zwanej Rynny Chełmżyńskiej, tym niemniej są one ważnym elementem hydrograficznym obszaru. Obecnie turystycznie zagospodarowane jest Jezioro Kamionki Wielkie oraz w niewielkim stopniu największe - Jezioro Chełmżyńskie. Podstawowym problemem jest zanieczyszczenie jezior. Z wyjątkiem Jeziora Kamionkowskiego wszystkie jeziora mają wody mocno zanieczyszczone i ich wody zostały zaklasyfikowane do III klasy czystości lub są pozaklasowe.

Największym bogactwem naturalnym tego obszaru są dobre, żyzne gleby. Pod względem bonitacyjnym obszar jest jednorodny tzn. przeważają wysokiej jakości gleby o wysokich klasach III a i b i IV a i b. Największe obszary zajmują gleby brunatne i czarne ziemie (występują płatami wśród gleb brunatnych). Żyzne gleby i ukształtowanie rzeźby tego terenu stwarza dogodne warunki dla gospodarki rolnej oraz rozwoju procesów urbanizacyjnych, w związku z tym, żadna z gmin nie została zaliczona do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Podobnie z uwagi na wysoką jakość gleb, tereny te pozbawione zostały w dużym stopniu lasów, które karczowano dla pozyskania terenów rolnych. Łączna powierzchnia lasów na obszarze LGD „Ziemia Gotyku” wynosi jedynie 7,3 % ogólnej powierzchni. Wskaźnik ten jest zdecydowanie niski w stosunku do średniej w województwie kujawsko-pomorskim - 22,8%, gdzie w powiecie toruńskim średnia wynosi 34,3%.

Konsekwencją intensywnego rozwoju rolnictwa i niskiej lesistości jest również niewielka ilość terenów cennych przyrodniczo. Największy obszar chroniony to rezerwat zajmujący południową część regionu - „Las Piwnicki”. Oprócz tego części tego regionu to obszary chronionego krajobrazu.

Spójność kulturowa. Obszar LGD „Ziemia Gotyku” nierozzerwalnie związany jest z historią „Ziemi Chełmińskiej”. Zachowane do dziś podstawowe elementy dziedzictwa kulturowego regionu powstały głównie w okresie krzyżackim. Murowane ślady potęgi Zakonu to między innymi: zamek w Zamku Bierzgłowskim i Papowie Biskupim, liczne kościoły, obiekty gospodarcze, itp. Trwałym śladem tamtych czasów jest nadal istniejący układ osadniczy i komunikacyjny. W średniowieczu wprowadzono na tych ziemiach nowatorskie na tamte czasy, metody gospodarowania, budowy i techniki.

Po rozbiorach, ziemie te znalazły się pod zaborem pruskim. Ich gospodarczy rozwój następował wtedy znacznie szybciej niż terenów w zaborze rosyjskim, czego skutki i ślady widoczne są do dzisiaj. Szczególnie dobrze rozwijało się wówczas rolnictwo i przemysł przetwórczy. Liczne majątki ziemskie (w znacznej mierze polskie) i gospodarstwa chłopskie (też głównie polskie) odznaczały się najwyższą w ówczesnej Europie wydajnością i kulturą rolną. Powstawały wówczas liczne szkoły o charakterystycznej architekturze i niezwykle starannym wykonaniu. W Chełmży zbudowano jedną z największych w Europie cukrowni. Powstała też gęsta sieć linii kolejowych i dróg, dzięki czemu rozwijał się handel i przemysł. Rozwój rolnictwa w tym okresie pozostawił niezwykle bogatą spuściznę w postaci 36 zespołów pałacowo-parkowych i 44 podworskich parków, wspaniałych, funkcjonujących do dzisiaj zabudowań gospodarczych, folwarcznych, licznych kaplic i wiejskich kościołów. Ilość murowanych kościołów wiejskich wzniesionych tu w krótkim czasie, a także ich poziom artystyczny dorównuje niejednemu ze sławnych regionów artystycznych Europy Zachodniej.

Po wojnie upaństwowiono majątki ziemskie i zakłady przemysłowe jednocześnie pozwolono na dewastację wielu wspaniałych obiektów. Inną pozostałością świetności tego regionu są liczne cenne grodziska i stanowiska archeologiczne. Największa ich ilość występuje na obszarze gminy Chełmża gdzie łącznie zarejestrowano aż 249 obiektów. W krajobrazie wyróżniają się dwa grodziska wczesnośredniowieczne w Grodnie i Nawrze. Podlegają one ochronie na mocy przepisów o ochronie zabytków i dóbr kultury.

Spójność społeczna. Obszar LGD jest dość równomiernie zasiedlony. We wszystkich gminach następuje powolny, ale systematyczny wzrost liczby mieszkańców. Struktura demograficzna badanych gmin wypada dobrze, jest zbliżona do średniej wojewódzkiej. Odsetek osób młodych wszędzie przekracza lub jest bliski 25%, co w skali kraju jest dobrym rezultatem. Na terenie LGD jest ok. 1200 bezrobotnych, od roku 2005 ich liczba zmalała o przeszło 50%. Spadek taki jest wynikiem ogólnej poprawy gospodarczej Polski oraz otwarcia rynków pracy przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także całe województwa kujawsko –pomorskiego. Japońskie koncerny spowodowały wzrost poziomu niektórych sfer życia społeczno ekonomicznego i kulturalnego. Zatrudnienie tak ogromnej rzeszy pracowników wpływa korzystnie na poprawienie ich sytuacji materialnej. Można stwierdzić, iż bezrobocie nie stanowi już głównego problemu na terenie LGD. W przeciągu ostatnich dwóch lat jego skala spadła do poziomu, którym mogą poszczycić się kraje Unii Europejskiej – ok. 8% na koniec grudnia 2007 i maleje z każdym kolejnym miesiącem. Uwzględnić jednak trzeba ukryte bezrobocie często spotykane w gospodarstwach rolnych, problemem jest również duża liczba wsi popegeerowskich.

W przypadku tego obszaru infrastruktura społeczna jest ograniczona, czego przyczyną jest bezpośrednio zaplecze ze strony miasta Chełmża, które znajduje się w centrum obszaru oraz sąsiedztwo Torunia i Chełmna, z którymi istnieje dobre połączenie komunikacyjne. Bliskość miast zapewnia dostępność elementów infrastruktury gospodarczej i społecznej, stąd jej niedorozwój w stosunku do liczby ludności na terenie gmin. Tym niemniej gminy dostrzegają potrzeby zmian.

Z kolei na wyróżnienie zasługuje fakt, że na obszarze LGD „Ziemia Gotyku” funkcjonuje wiele organizacji z sektora społecznego przyjmujących formę organizacji formalnych bądź nie formalnych. Działa tutaj kilkanaście lokalnych stowarzyszeń, ok.30 KGW i OSP, funkcjonują Ośrodki Kultury oraz biblioteki samorządowe i szkolne. Aktywne są także rady sołeckie większości sołectw. Istnieje i aktywnie działa na tym obszarze kilkanaście klubów sportowych. Dotychczasowe działania w programie Leader + znacznie wzmocniły bezpośrednie powiązania pomiędzy aktywnością poszczególnych gmin. Dalsza integracja w tym obszarze z pewnością będzie jednym z podstawowych wyzwań dla LGD.

Region ten przecinają liczne szlaki turystyczne, które stanowią element sieci szlaków wokół Torunia oraz sieci krajowych szlaków PTTK. Jednym z nich jest szlak Ziemi Gotyku zaczynający się i kończący w Toruniu. Niestety w znacznej większości są one pozbawione podstawowych urządzeń turystycznych (jak

np. parkingów, punktów informacji, miejsc odpoczynku, oznakowań i opisów itp.). Przyczynia się to do słabego zainteresowania tymi szlakami i zmniejsza na nich ruch turystyczny. Podobnie jak kontynuacja integracji aktywności społecznej w poszczególnych gminach, tak podjęcie działań na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej, będzie należeć do priorytetów LGD.

Powiązania gospodarcze. Oprócz bogatej historii tych ziem, cechą charakterystyczną obszaru jest duża spójność gospodarcza. Przyglądając się poszczególnym gminom można zauważyć, że struktura działalności jest w dużej części zbliżona. Dominującą działalnością we wszystkich gminach jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego. Następnym rodzajem działalności jest przetwórstwo przemysłowe stanowiące 10-14% podmiotów w gminach. Cały obszar LGD „Ziemie Gotyku” ma bardzo dobre położenie jako potencjalna baza terenów inwestycyjnych. Bliskość bezpośrednia 200-tysięcznego Torunia oraz pośrednia 370-tysięcznej Bydgoszczy, ale przede wszystkim znakomite położenie względem tras komunikacyjnych (drogowych) predestynują wyodrębnione przez gminy obszary do inwestycji do roli najbardziej atrakcyjnych w województwie. Dlatego też warunki te przekładają się na ofertę gmin tego regionu. Wszystkie gminy mają w swej ofercie propozycje dla inwestorów. Owocem takich zabiegów jest m.in powstanie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie.

Oprócz wysokiej aktywności gospodarczej w obszarze przedsiębiorczości typowe dla tych terenów są duże gospodarstwa rolne. Zarówno liczba gospodarstw, jak i ich przeciętna wielkość wskazuje na korzystny potencjał rolniczy tego obszaru. Dobra jakość gleb sprzyja uprawie: pszenicy, buraków cukrowych, pszenżyta, rzepaku, kukurydzy.

Wszystkie gminy położone są w pobliżu najważniejszych szlaków drogowych w kraju (nr 1) oraz ważnych szlaków kolejowych o znaczeniu regionalnym. Równie dobrze rozbudowana jest sieć dróg gminnych i powiatowych. Dzięki temu nawet z najbardziej odległych zakątków obszaru LGD dojazd do centrum Torunia samochodem nie zajmuje średnio więcej niż 35 minut. Dodatkowym elementem integrującym będzie autostrada A-1, z węzłami „Turzno” i ewentualny „Dźwierzno” co znacząco poprawi atrakcyjność całego regionu.

Podsumowanie

Podstawowe zalety obszaru, które należy wykorzystywać przy planowaniu jego dalszej aktywizacji to:

- bogata historia i kultura tych ziem;
- wysoki poziom kultury rolnej i dobre zasoby glebowe sprzyjające rozwojowi towarowego rolnictwa;
- niezwykle wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców;
- tradycje koegzystencji rolnictwa, handlu i usług;
- znakomite położenie wzdłuż najważniejszego korytarza transportowego w kraju i jednego z najważniejszych w Europie (A-1 i E-75);
- bezpośrednia bliskość 200-tysięcznego Torunia i 15-tysięcznej Chełmży oraz relatywna bliskość 370-tysięcznej Bydgoszczy, 100-tysięcznego Grudziądza i 30-tysięcznego Chełmna.

Obszar LGD „Ziemia Gotyku” to typowe tereny wiejskie położone w pobliżu dużego miasta oraz wzdłuż strategicznej arterii komunikacyjnej. Obszary te cechuje raczej „symbiotyczna różnorodność” – funkcje przez nie pełnione są różne, lecz wzajemnie się uzupełniające i wręcz warunkujące. Można wyróżnić dwie główne funkcje gospodarcze opisywanego obszaru:

- rolniczą,
- usługowo-handlową (z dominacją branż: budowlanej, obsługi rolnictwa, ogrodnictwa, mechaniki).

Dodatkowo przewiduje się szybkie pojawienie się trzeciej ważnej funkcji obszaru - obsługi korytarza transportowego wzdłuż drogi krajowej numer 1 oraz autostrady A-1.

Trendy gospodarcze, które pojawią się w najbliższym czasie na terenie LGD związane będą z:

- zanikiem tradycyjnego rolnictwa w strefie bezpośredniej bliskości miasta Torunia (gminy: Łysomice, Łubianka) na rzecz bądź to produkcji warzyw o owoców, bądź różnicowania jego funkcji w stronę: agroturystyki i turystyki wiejskiej, usług dla ludności, produkcji niszowej;
- procesami konsolidacji gospodarstw i ich dalszego utowarowienia na obszarach rolniczych (głównie w gminie Papowo Biskupie);
- gwałtownym rozwojem centrów logistycznych wzdłuż autostrady A-1 (głównie dotyczy to gmin Łysomice i Chełmża), m. in. do obsługi Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie
- rozwojem usług na rzecz tzw. „nowych osadników wiejskich”: usług budowlanych, w zakresie utrzymania domu i ogrodu, opieki nad dziećmi, ludźmi starszymi, handlem detalicznym, naprawą samochodów, urządzeń AGD i RTV.
- rozwojem obsługi ruchu turystycznego o charakterze weekendowym, jednodniowym, z klientelą rekrutowaną spośród mieszkańców Torunia i turystów odwiedzających to miasto.

Do głównych wyzwań należeć będą:

- niska jakość siły roboczej (wykształcenie, kompetencje zawodowe, niewłaściwe profile wykształcenia);
- problem wsi popegeerowskich (specyfika siły roboczej, patologie, niska mobilność siły roboczej);
- rosnąca migracja z obszaru LGD najcenniejszych zasobów siły roboczej za granicę i do miast (młodzi, dobrze wykształceni);
- dalsze wzmacnianie wzajemnych powiązań w ramach aktywności poszczególnych gmin.

Dotychczasowe działania podjęte w Pilotażowym Programie Leader+ jednoznacznie potwierdziły zainteresowanie mieszkańców kultywowaniem dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu Ziemi Gotyku, potrzebą powrotu do źródeł, poszukiwania tożsamości kulturowej i budowania na niej teraźniejszości.

III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.

Analiza SWOT została przeprowadzona metodą warsztatową w grupie roboczej Partnerów LGD w dniu 23.06.2008 roku (udział 45 osób). Uczestnicy warsztatów wybrali najważniejsze dla nich obszary życia i dokonali oceny sytuacji rozwojowej obszaru poprzez wskazanie pozytywnych i negatywnych uwarunkowań, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

W analizie SWOT zastosowano metodę uspołeczniono – ekspercką. Uczestnicy moderowanych warsztatów planowania strategicznego dokonali oceny stanu obszaru (jego cech wewnętrznych i zewnętrznych wpływów) ustalając elementy pozytywne i negatywne.

GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Dobra jakość gleb, – Atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna (jeziora, zabytki) – Wysoka jakość produktów rolnych, – Silne tradycje rolnicze, – Specjalna Strefa Ekonomiczna w Ostaszewie (nowe miejsca pracy), – Dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego, – Dobra lokalizacja przy trasie Gdańsk – Łódź dająca możliwości rozwoju gospodarczego, zainteresowania inwestorów zewnętrznych, – Wzrost ilości nowych firm głównie budowlanych i transportowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba małych gospodarstw o powierzchni mniejszej niż średnia województwa, – Niski poziom współpracy i zrzeszania rolników i producentów (mała ilość grup producenckich), – Niski poziom współpracy przedsiębiorców z innymi sektorami i podmiotami, – Niewykorzystany potencjał lokalnych zasobów do rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, – Brak miejsc do bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych (targowiska, stragany, małe sklepiki), – Brak spółdzielni socjalnych, dających nowe miejsca pracy, – Niedobór wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Dostępność środków unijnych na rozwój przedsiębiorstw i modernizację gospodarstw rolnych, – Możliwość produkcji energii odnawialnej w tym biopaliw, – Rozwój turystyki i agroturystyki w Polsce, – Budowa autostrady A1 wraz z węzłem na terenie gm. Chełmża,, 	<ul style="list-style-type: none"> – Wysokie podatki i ubezpieczenia społeczne, – Wysokie koszty zatrudnienia (szara strefa), – Niekorzystna polityka rolna państwa, – Coraz niższa opłacalność produkcji rolnej, – Zmniejszające się zainteresowanie młodych podejmowaniem gospodarstw rolnych i prowadzeniem działalności rolniczej, – Unijne limity ograniczające produkcję zwierzęcą,

<ul style="list-style-type: none"> - Położenie w Bydgosko-Toruńskim Obszarze Metropolitalnym, - Napływ ludności miejskiej, - Wzrastająca liczba osób z wykształceniem wyższym i zawodowym, - Zainteresowanie ze strony inwestorów zagranicznych, - Dobre wskaźniki makroekonomiczne, - Wzrastające zapotrzebowanie na zdrową żywność, - Wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenia prawne w rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego w gospodarstwach rolnych - Zbyt duża biurokracja utrudniająca rozwój przedsiębiorstw, - Niski poziom wsparcia podmiotów gospodarczych w instytucjach publicznych, - Mało rozwinięte instytucje otoczenia biznesu, - Niska dostępność do Internetu, - Skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych.
--	--

INFRASTRUKTURA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze rozbudowana sieć drogowa, - Dobre połączenia komunikacyjne, - Położenie na terenie aglomeracji toruńsko-bydgoskiej, - Dość wysoki poziom skanalizowania i zwodociągowania gmin - Duża ilość obiektów infrastruktury społecznej np. świetlice wiejskie, placów zabaw, - Dobry stan obiektów placówek oświatowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak ścieżek rowerowych i pieszych (niskie bezpieczeństwo na drogach), - Zły stan nawierzchni dróg gminnych i powiatowych, - Bardzo mała ilość chodników, - Ograniczony dostęp do Internetu, - Niewystarczająca ilość oczyszczalni ścieków komunalnych, - nierozwiązany problem składowania odpadów, - Zbyt mały stopień selektywnej zbiórki odpadów - Niski stopień zabezpieczenia gmin w lokale socjalne i komunalne, - Niewystarczająca ilość i jakość obiektów rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców, - Zbyt mało rozwinięta infrastruktura turystyczna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Dobre położenie obszaru LGD w sąsiedztwie Torunia, - Rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej, - Dostępne środki na rozwój infrastruktury technicznej z UE, - Współpraca oświadczenie zdobyte współdziałaniem w LGD 	<ul style="list-style-type: none"> - Potencjalna możliwość zdominowania gmin przez aglomerację Toruń-Bydgoszcz, - Opuszczenie terenu przez aktywnych mieszkańców i problemy społeczne z tym związane, - Niska skuteczność w poszukiwaniu funduszy zewnętrznych

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZO – KULTUROWE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Atrakcyjne położenie (jeziora, bliskość Torunia), – Kultywowanie tradycji (kuchnia regionalna), przywiezione przez przodków obrzędy, – Podtrzymywanie gwary chełmińskiej – Zachowany przez część mieszkańców kult świętych (odpusty), – Bogactwo zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego w szczególności pałaców, parków, kościołów gotyckich, „poniatówek”, budynków gospodarczych, – Stworzona koncepcja szlaku turystycznego po zabytkach i atrakcjach Ziemi Gotyku (mapa i przewodnik, opis w diagnozie), – Stworzony Znak Promocyjny Ziemi Gotyku jako marka promująca produkty, usługi i inicjatywy społeczne z obszaru LGD, – Wyznaczone szlaki turystyczne: rowerowe i piesze przez PTTK, – Duża ilość i aktywność tradycyjnych wiejskich organizacji w szczególności Ochotniczych Straży Pożarnych i Kół Gospodyń Wiejskich (niektóre mają tradycje 100 letnie), – Powstawanie nowych grup inicjatywnych, organizacji, stowarzyszeń i fundacji podejmujących działania na rzecz zachowania i ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> – Mało obiektów charakterystycznej infrastruktury budownictwa wiejskiego i pogłębiający się chaos architektoniczny, – Obiekty zabytkowe, w tym kapliczki remontowane bez zachowania stylu lub nie remontowane, – Duża ilość niszczących starych budowli głównie gospodarczych, charakterystycznych dla architektury regionu, – Izolowanie się nowo osiedlających mieszkańców pochodzących głównie z okolicznych miast, – Niewielkie wsparcie liderów przez społeczność lokalną, – Ucieczka młodych (nie ma komu przekazywać tradycji), – Słaba promocja lokalnych produktów i usług opartych na tradycjach regionalnych, – Niski poziom wykorzystania i waloryzacji zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych, w szczególności na cele turystyczne i promocyjne, – Stopniowy zanik zawodów typowo wiejskich typu kowal, kołodziej, – Mała ilość i jakość obiektów w których lokalna społeczność mogłaby rozwijać działalność kulturalną, – Niskie poczucie związku społeczności ze środowiskiem lokalnym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Wzrastająca świadomość lokalnych społeczności w zakresie kultury i historii lokalnej, – Moda na regionalizm zwłaszcza wśród turystów i nowych mieszkańców, – Koncepcje Szlaku Ziemi Gotyku i Znak Promocyjnego Ziemi Gotyku umożliwiają budowanie pozytywnego wizerunku obszaru, wykorzystania zasobów lokalnych do rozwoju, – Bliskość Torunia i Chełmna – miast gotyckich daje możliwość uzupełnienia oferty dla turystów o atrakcje szlaku Ziemi Gotyku, – Akcje promocyjne w szkole, uświadamianie najmłodszych, – Możliwość korzystania z programów pomocowych i innych środków publicznych na działania w obszarze kultury, – Powrót do tradycji prac społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Duży napływ nowych mieszkańców głównie z miast może zagrozić ludowym tradycjom i obyczajom lokalnym, – Wyparcie tradycji, kultury na rzecz wygodnego stylu życia – Utrudnienia proceduralne w zakresie ochrony zabytków, – Globalizacja świata.

JAKOŚĆ ŻYCIA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dość wysoki stopień poczucia bezpieczeństwa, - Dobry dostęp do edukacji na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum, - Alternatywne ośrodki edukacji przedszkolne prowadzone przez Fundację Ziemia Gotyku, - Aktywizacja społeczności lokalnej przez organizacje społeczne, których coraz więcej powstaje nawet w mniejszych miejscowościach, także dzięki realizacji podejścia Leader, - Duża aktywność w mniejszych miejscowościach gdzie ludzie lepiej się znają i utrzymują szersze kontakty (im mniejsza wieś tym większa aktywność i integracja), - Wysoki stopień pomocy sąsiedzkiej, - Umiejętność dostosowania się do zmieniających się warunków przez ludność wiejską, - Duża aktywność sportowa zwłaszcza wśród młodzieży, oferta klubów sportowych i świetlic wiejskich, - Wzrastająca świadomość obywatelska, - Umiejętność współpracy w środowiskach lokalnych, - Kultywowanie tożsamości wiejskiej (miejsca) tj. oznakowywanie miejsc ważnych historycznie, loga miejscowości, - Dobra jakość podstawowych usług medycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Małe nakłady na rozwoju kultury w gminach, - Mało atrakcyjna oferta ośrodków kultury i świetlic wiejskich, zwłaszcza dla dorosłych i seniorów, - Dużo świetlic wiejskich niewykorzystanych z powodu braku środków finansowych na utrzymanie obiektów, zatrudnienie personelu, - Bierność i małe zainteresowanie sprawami społecznymi, publicznymi w znacznej części społeczeństwa, - Coraz więcej „wypalonych” aktywistów i lokalnych liderów, - Małe wsparcie organizacyjne i finansowe dla organizacji społecznych (brak zaplecza lokalowego, niska skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na oddolne inicjatywy), - Brak ciekawej oferty dla młodzieży wiejskiej, mało ofert zagospodarowania czasu wolnego młodzieży (co rodzi liczne patologie wśród młodzieży: wandalizm, nadużywanie alkoholu, narkotyków, przestępczość), - Brak zainteresowania osobami starszymi – słaby dostęp do usług medycznych i opiekuńczych (powoli rozwija się oferta Domów Pomocy Społecznej w Browinie i Pigży polegającej na opiece dziennej), - Brak Klubów Seniora i oferty dla osób „Wieku złotego”, - Mała liczba działań na rzecz osób niepełnosprawnych (często pokutuje jeszcze na wsi marginalizacja osób niepełnosprawnych oraz wstyd w rodzinie osoby niepełnosprawnej), - Brak integracji i poczucia wspólnoty, - Brak zaangażowania napływającej ludności w inicjatywy lokalne, - Małe zaangażowanie organizacji pozarządowych w tworzenie corocznych programów współpracy z samorządami gminnymi, - Niski poziom estetyki miejscowości, mała dbałość o dobro publiczne.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Możliwość pokazania się poza LGD (zespołów artystycznych i sportowych) – Wyjście z propozycjami i możliwościami dla społeczeństwa, ludzie o podobnych zainteresowaniach między innymi przez media, zintegrują się np. w klubie – Tworzenie klubów seniorów i możliwość uaktywnienia mieszkańców – Wzrost jakości pracy policji – Bliskość miasta Chełmży i Torunia 	<ul style="list-style-type: none"> – Zagrożenie wykluczeniem społecznym – Niż demograficzny – Niska skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, wysoki poziom trudności w pozyskiwaniu funduszy unijnych dla wiejskich społeczności lokalnych, – Realizacja kariery osobistej przyćmiewa aktywność społeczną – Napływowa ludność z miasta odcina się od miejscowej ludności – Internet i inne nowoczesne media izolują jednostki – Wzrastający ruch drogowy i kolejowy stwarzają zagrożenia dla bezpieczeństwa mieszkańców, – Emigracji ludzi młodych i wykształconych do miasta.

Wnioski z analizy

Obszar LGD posiada **bogaty kapitał kulturowy, społeczny i gospodarczy**, jednak w wielu obszarach zupełnie nie wykorzystany lub wręcz zaniedbany. „Ziemia Gotyku” położona jest na obszarze historycznej Ziemi Chełmińskiej, która była rdzennym terytorium początków państwa krzyżackiego, a jego stosunki z Polską przez trzy stulecia kształtowały historię tej części Europy. Zachowane do dziś podstawowe elementy dziedzictwa kulturowego regionu powstały głównie właśnie w okresie krzyżackim. Jednocześnie Ziemia Chełmińska jest najbogatszym w zabytki regionem województwa kujawsko-pomorskiego. **Obszar LGD został nazwany Ziemią Gotyku właśnie ze względu na bogactwo zabytków gotyckich, głównie kościołów (w miejscowościach: Gostkowo, Grzywna, Papowo Toruńskie, Rogowo, Nawra, Przeczno, Dźwierzno, Kiełbasin, Bierzgowo, Biskupice, Gronowo, Świerczynki, Papowo Biskupie).** Jednak poza kościołami, które na ogół są otoczone opieką parafian, duża część obiektów zabytkowych typu pałace, zespoły pałacowo – parkowe, młyny, wiatraki, pastorówki, rządcówki, kuźnie itp. są zaniedbane, zniszczone lub źle wykorzystane. **Bogactwo kultury materialnej oraz atrakcje przyrodnicze są szansą dla tego obszaru na rozwój turystyki wiejskiej, opartej na historii i tradycjach.** Położenie w obszarze metropolii toruńsko – bydgoskiej daje szansę na wzrost zainteresowania tym terenem zarówno ze strony turystów, jak i mieszkańców, którzy często sami nie znają historii swojego miejsca zamieszkania.

Szczególną szansę na rozwój stwarza turystyka aktywna i rekreacja, zwłaszcza że na terenie gmin objętych LGD jest duża aktywność sportowa np. organizowane są maratony i biegi znane w całym województwie i Polsce. **Nadal jednak infrastruktura turystyczna i rekreacyjna pozostawia wiele do życzenia, wciąż nakłady na ten cel są ograniczone.** Ponadto bezpieczeństwo dla mieszkańców i turystów jest ograniczone ze względu na brak w przeważającej większości miejscowości chodników oraz pomiędzy miejscowościami ścieżek pieszo-rowerowych.

Obszar LGD odznacza się wyjątkowo wysoką kulturą rolną i bogatymi tradycjami rolniczymi. To właśnie tu po wojnie licznie przybywali mieszkańcy Polski południowej i wschodniej w poszukiwaniu dobrej ziemi i pracy na roli. Liczne migracje powojenne spowodowały, że na obszarze LGD są wymieszane różne nurty kulturowe, nie ma

spójnej tożsamości i tradycji. Jednak obecne zasady konkurencyjności rynkowej spowodowały, że wiele gospodarstw z obszaru LGD o powierzchni mniejszej niż średnia wojewódzka (wyliczana co roku przez ARiMR).

Obecnie obszar ten charakteryzuje się **dużą aktywnością społeczną zwłaszcza wśród tradycyjnych organizacji wiejskich typu Koło Gospodyń Wiejskich czy Ochotnicza Straż Pożarna**, których działalność sięga czasami ponad sto lat. Jest to kapitał, na którym mogą powstawać i powstają liczne inicjatywy społeczeństwa obywatelskiego. Jednak zauważalne jest także negatywne zjawisko wycofania społecznego coraz większych grup mieszkańców, zwłaszcza w większych miejscowościach, gdzie postępuje anonimowość, alienacja społeczna. W szczególności to zjawisko dotyczy młodzieży, dla której wieś przestaje być atrakcyjna i coraz częściej szukają swojej szansy poza wsią. **Z tym wiąże się problem emigracji młodych oraz braku następców w gospodarstwach rolnych.** Szansą na rozwój gospodarczy tego obszaru jest obecnie **Specjalna Strefa Ekonomiczna** utworzona w 2006 roku w Ostaszewie (gm. Łysomice), która spowodowała wzrost zatrudnienia wśród mieszkańców wsi oraz znaczący spadek bezrobocia, które jeszcze kilka lat temu było jednym ze znaczących problemów społeczno-gospodarczych. Strefa oraz dobre tendencje gospodarcze spowodowały także rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Problemem dość poważnym jest starzejące się społeczeństwo, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i brak oferty dla seniorów. Dopiero od kilku lat pojawiają się inicjatywy typu kluby seniora. Zbyt mało rozwinięta jest także opieka społeczna i medyczna dla tych osób na terenach wiejskich. Dużym problemem są także ograniczone działania lokalnych organizacji i samorządów na rzecz integracji osób niepełnosprawnych. Często na wsi pokutuje jeszcze zacofanie w tym temacie – zamykanie niepełnosprawnych, odsuwanie ich od aktywnego życia w lokalnej społeczności.

Po kilku latach działalności LGD Ziemia Gotyku na terenie gmin wiejskich Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie, można stwierdzić, że jest na tym obszarze do wykonania wiele pracy w płaszczyźnie społecznej, kulturowej i gospodarczej. Ważne aby mocne strony i szanse zostały jak najskuteczniej wykorzystane dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, a problemy rozwiązane poprzez wspólne partnerskie inicjatywy lokalne.

IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje

Cele ogólne przyjęte w LSR są zbieżne z celami osi 4 Leader określonymi w PROW:

- poprawa jakości życia
- różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy,
- aktywizacja mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi,
- polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja,
- poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

WIZJA
„ZIEMIA GOTYKU” OBSZAREM ROZWOJU ODDOLNYCH INICJATYW SPOŁECZNYCH I GOSPODARCZYCH

Cel ogólny 1

Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo- kulturowe „Ziemi Gotyku”

1.1. Promocja lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru LSR do 2015 roku

1.2. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury turystycznej obszaru LSR do 2015 roku

Przedsięwzięcie I

**„WIEŚ ATRAKCYJNA
TURYSTYCZNIE I
KULTUROWO”**

Cel ogólny 2

Rozwój i wspieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”

2.1. Poprawa stanu i rozwój obiektów służących mieszkańcom obszaru LSR do 2015 roku

2.2. Tworzenie i rozwój oferty służącej aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LSR do 2015 roku

2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców do 2015 roku

Przedsięwzięcie II

**„WIEJSKIE CENTRA
AKTYWNOŚCI I
INTERGRACJI”**

Cel ogólny 3

Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”

3.1. Wsparcie rozwoju firm i drobnej przedsiębiorczości na obszarze LSR do 2015 roku

3.2. Promocja przedsiębiorczości na wsi do 2015 roku

Przedsięwzięcie IV

**„PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
LUDZI SIŁĄ ROZWOJU
LOKALNEJ GOSPODARKI”**

MATRYCA LOGICZNA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (wskaźniki dotyczą operacji zrealizowanych w ramach LSR)

Cel ogólny	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźnik rezultatu/mierniki	Źródło weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Źródło weryfikacji
Cel 1 Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe „Ziemi Gotyku”	- odsetek osób deklarujących zainteresowanie atrakcjami turystycznymi obszaru LSR do 2015 roku (wzrost o min. 2% badanej populacji w stosunku do danych z 2011 roku)	- badania własne LGD - badania innych podmiotów prowadzonych na terenie LGD w okresie 2009-2015 - dane od podmiotów działających w obszarze turystyki, dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR	1.1. Promocja lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru LSR do 2015 roku	- liczba osób korzystających z publikacji i innych materiałów promujących zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze obszaru LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 500) - liczba osób odwiedzających imprezy promujące zasoby dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 500) - liczba osób korzystających z przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym promujących zasoby dziedzictwa przyrodniczo- kulturowego obszaru LSR (2009 – 0, do 2015 - min. 50)	- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD	PRZEDSIĘWZIĘCIE I „WIEŚ ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE I KULTUROWO”	-liczba opracowanych publikacji i innych materiałów promujących zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min.2) - liczba imprez promujących zasoby dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 3) - liczba przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym promujących zasoby dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2)	- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

	<p>- odsetek osób deklarujących wzrost poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania do 2015 roku (wzrost o min. 2% badanej populacji w stosunku do danych z 2011 roku)</p>		<p>1.2. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury turystycznej obszaru LSR do 2015 roku</p>	<p>- liczba osób korzystających z odbudowanych, odrestaurowanych, wyremontowanych, zrewitalizowanych lub oznakowanych obiektów i budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 200)</p> <p>- liczba osób korzystających z wyremontowanych, wyposażonych muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100)</p> <p>- liczba osób korzystających z wybudowach, odbudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, zmodernizowanych, zagospodarowanych lub oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100)</p>			<p>- liczba odbudowanych, odrestaurowanych, wyremontowanych, zrewitalizowanych lub oznakowanych obiektów i budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 1)</p> <p>- liczba wyremontowanych, wyposażonych muzeów lub innych obiektów pełniących ich funkcje w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 1)</p> <p>- liczba wybudowach, odbudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, zmodernizowanych, zagospodarowanych , lub oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 1)</p>	
--	---	--	---	--	--	--	--	--

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

Cel ogólny	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźnik rezultatu / mierniki	Źródło weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Źródło weryfikacji
Cel 2 Rozwój i wpieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”	<p>- odsetek osób deklarujących wzrost jakości życia w zakresie podniesienia standardów cywilizacyjnych na terenie LGD w roku 2015 (wzrost o min. 5% badanej populacji w stosunku do danych z 2011 roku)</p> <p>- odsetek osób deklarujących zwiększone poczucie integracji ze społecznością lokalną na terenie LGD w roku 2015 (wzrost o min. 2% badanej populacji w stosunku do danych z 2011 roku)</p>	<p>- badania własne LGD</p> <p>- badania innych podmiotów prowadzonych na terenie LGD w okresie 2009-2015</p>	2.1. Poprawa stanu i rozwój obiektów służących mieszkańcom obszaru LSR do 2015 roku	<p>- liczba osób korzystających z wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych budynków i obiektów pełniących funkcje miejsc spotkań lub/i ich otoczenia w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 300)</p> <p>- liczba imprez organizowanych w wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów sportowo-rekreacyjnych lub/i ich otoczenia w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 16)</p> <p>- liczba osób korzystających z wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów sportowo-rekreacyjnych lub/i ich otoczenia w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 200)</p> <p>- liczba osób korzystających z zagospodarowanych elementów przestrzeni publicznej podnoszących ich atrakcyjność i funkcjonalność w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 200)</p>	<p>- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR</p> <p>- dane własne LGD</p>	PRZEDSIĘWZIĘCIE II „WIEJSKIE CENTRA AKTYWNOŚCI I INTERGRACJI”	<p>- liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych budynków i obiektów pełniących funkcje miejsc spotkań lub/i ich otoczenia w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 5)</p> <p>- liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów sportowo-rekreacyjnych lub/i ich otoczenia w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 8)</p> <p>- liczba zagospodarowanych elementów przestrzeni publicznej podnoszących ich atrakcyjność i funkcjonalność w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 1)</p>	<p>- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR</p> <p>- dane własne LGD</p>

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

Cel ogólny	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźnik rezultatu / mierniki	Źródło weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Źródło weryfikacji
Cel 2 Rozwój i wpieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”			2.2. Tworzenie i rozwój oferty służącej aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LSR do 2015 roku	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze stworzonych lub rozwiniętych ofert spędzania czasu wolnego dla ludności obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100) - liczba osób uczestniczących w imprezach integrujących lokalną społeczność obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 200) 	<ul style="list-style-type: none"> - ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD 	PRZEDSIĘWZIĘCIE III „AKTYWNI I RAZEM NA ZIEMI GOTYKU”	<ul style="list-style-type: none"> - liczba stworzonych lub rozwiniętych ofert spędzania czasu wolnego dla ludności obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 5) - liczba imprez integrujących lokalną społeczność obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2) 	<ul style="list-style-type: none"> - ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD
			2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców do 2015 roku	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób uczestniczących w szkoleniach i działaniach o charakterze edukacyjnym podnoszących kwalifikacje mieszkańców na obszarze LSR (2009 – 0, do 2015 - min. 50) - liczba osób, którym zostało udzielone doradztwo specjalistyczne z zakresu wdrażania LSR w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 30) - liczba osób korzystających z wydawnictw i materiałów o charakterze informacyjno-promocyjnym w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100) 			<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń i innych działań o charakterze edukacyjnym podnoszących kwalifikacje mieszkańców obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2) - liczba godzin doradztwa specjalistycznego z zakresu wdrażania LSR udzielonego w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100) - liczba wydawnictw i materiałów o charakterze informacyjno-promocyjnym w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 5) 	

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

Cel ogólny	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźnik rezultatu / mierniki	Źródło weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźnik produktu	Źródło weryfikacji
Cel 3 Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”	- odsetek osób deklarujących korzystanie z produktów i usług pochodzących z terenu LSR do 2015 roku (wzrost o min. 2% badanej populacji w stosunku do danych z 2011 roku) - wzrost dochodów z działalności gospodarczej w gminach na obszarze LSR do 2015 roku (wzrost o min. 2% w stosunku do danych z 2011 roku w oparciu o dane z JST)	- badania własne LGD - badania innych podmiotów prowadzonych na terenie LGD w okresie 2009-2015 - dane GUS	3.1. Wsparcie rozwoju firm i drobnej przedsiębiorczości na obszarze LSR do 2015 roku	- liczba rozwiniętych usług i produktów oferowanych przez stworzone i rozwinięte podmioty gospodarcze na obszarze oraz gospodarstwa rolne podejmujące działalność pozarolniczą w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 4) - liczba stworzonych nowych miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty) przez stworzone i rozwinięte podmioty gospodarcze na obszarze oraz gospodarstwa rolne podejmujące działalność pozarolniczą w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2)	- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD	PRZEDSIĘWZIĘCIE IV „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LUDZI SIŁĄ ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI”	- liczba stworzonych i rozwiniętych podmiotów gospodarczych na obszarze w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2) - liczba gospodarstw rolnych podejmujących działalność pozarolniczą w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2)	- ankiety monitorujące od podmiotów realizujących operacje w ramach LSR - dane własne LGD
			3.2. Promocja przedsiębiorczości na wsi do 2015 roku	- liczba osób korzystających z materiałów i wydawnictw promujących przedsiębiorczość mieszkańców obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100) - liczba osób odwiedzających stoiska promujące produkty i usługi lokalnych przedsiębiorców z obszaru LSR na regionalnych imprezach i targach w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 100)			- ilość wydanych materiałów i wydawnictw promujących przedsiębiorczość mieszkańców obszaru w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 2) - liczba stoisk promujących produkty i usługi lokalnych przedsiębiorców z obszaru LSR na regionalnych imprezach i targach w ramach LSR do 2015 roku (2009 – 0, do 2015 - min. 3)	

Opis planowanych w ramach LSR przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje

Przedsięwzięcie nr I „WIEŚ ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE I KULTUROWO”	
Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji:	<p>Celu ogólnego 1. Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo- kulturowe „Ziemi Gotyku”</p> <p>Celów szczegółowych:</p> <p>1.1. Promocja lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru LSR do 2015 roku</p> <p>1.2. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury turystycznej obszaru LSR do 2015 roku</p>
Uzasadnienie wyboru przedsięwzięcia:	<p>Walory przyrodnicze obszaru objętego LSR są dość zróżnicowane i szanse na rozwój turystyki mają przede wszystkim Gminy Łysomice i Chełmża, posiadające jeziora, które już obecnie są wykorzystywane na cele turystyczne i rekreacyjne. Stanowią one zaplecze na wypady jednodniowe dla mieszkańców Torunia i Chełmży – kąpieliska w Zalesiu i Kamionkach. Jednak nadal niewykorzystane są potencjalne możliwości turystyczne obszaru LGD. Takim potencjałem są liczne i bardzo ciekawe obiekty zabytkowe ukazujące bogactwo kulturowe i historyczne Ziemi Chełmińskiej. Ogromnym bogactwem jaki posiada obszar to dziedzictwo historyczne przejawiające się w cennych odkryciach archeologicznych oraz obiektach zabytkowych, głównie sakralnych oraz jako zespoły pałacowo parkowe. Ważnym elementem dziedzictwa obszaru objętego strategią jest kultura i historia, zarówno w wymiarze materialnym, jak i niematerialnym. Działania na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa historyczno-kulturowego będą wspierane przez LGD, w szczególności odnowa zabytków i ich adaptacja na cele turystyczne i społeczne, renowacja obiektów i miejsc charakterystycznych dla regionu o szczególnej wartości historycznej i kulturowej, działania na rzecz kultywowania tradycji i obyczajów oraz edukacji lokalnej i promocji dziedzictwa. Obszar ten przecinają liczne szlaki turystyczne lokalne, regionalne i krajowe m.in. Szlak Kopernikowski i szlak Towarzystwa Jaszczurczego. Ponadto bliskość Torunia – miasta Kopernika odwiedzanego rocznie przez ok. 2 mln turystów to szansa na włączenie oferty obszaru LGD w ofertę miasta Torunia i jej uzupełnienie i wzbogacenie. Mieszkańcy Torunia także są zainteresowani różnymi formami rekreacji i turystyki jednodniowej w formie tzw. „wypadów za miasto”. Tak więc uzasadnione jest wzmacnianie atrakcyjności turystycznej obszaru LGD poprzez rozwój małej infrastruktury turystycznej oraz cennego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru „Ziemi Gotyku”. A poza tym brakuje informacji, przewodników, map, tablic informacyjnych itp. Poprawy wymaga także wygląd wielu miejscowości, które są położone przy szlakach turystycznych oraz rozwój tożsamości kulturowej wśród samych mieszkańców, waloryzacja ich lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.</p>

Grupy docelowe:	<p>Do podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o cenne dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe potrzebne są wysiłki wielu grup docelowych, które będą współpracować w celu stworzenia atrakcyjnej oferty i wizytówki obszaru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rolnicy, domownicy ubezpieczeni w KRUS - osoby fizyczne - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LSR - firmy prowadzące działalność jako mikroprzedsiębiorstwa na obszarze LSR - jednostki samorządu terytorialnego - instytucje kultury - kościoły i inne związki wyznaniowe - inne instytucje i organizacje spełniające kryteria dla działań Osi 4 PROW 2007-2013, w tym LGD
Lista rekomendowanych operacji:	
Działanie „Odnowa i rozwój wsi”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące tworzenia i rozwoju infrastruktury turystycznej w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe obszaru LSR, w tym: oznakowania tras turystycznych, w tym ścieżek rowerowych i pieszych, odrestaurowania parków podworskich, zagospodarowania i uporządkowania zbiorników i cieków wodnych, rewitalizacji budynków zabytkowych i ich adaptacja na cele społeczno-kulturalne, odnowienie elewacji zewnętrznej i dachów zabytkowej architektury sakralnej.</p>
Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: budowy, odbudowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją, zagospodarowania lub oznakowania obiektów małej infrastruktury turystycznej, obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, miejsc spotkań dla mieszkańców.</p>
Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: budowy, odbudowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją, zagospodarowania lub oznakowania obiektów małej infrastruktury turystycznej, obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, miejsc spotkań dla mieszkańców.</p>
Działanie „Małe projekty”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące budowy, odbudowy, przebudowy, remontu połączonego z modernizacją, zagospodarowania lub oznakowania obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz wyposażania obiektów pełniących funkcje turystyczne i rekreacyjne; organizacji imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów; zachowania lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego; kultywowania miejscowych tradycji i obyczajów; rozwoju i promocji produktu lokalnego poprzez konkursy, festyny, wystawy itp.</p>
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	<p>Preferowane będą typy operacji m.in.: rozbudowa i profesjonalizacja strony internetowej LGD z elementami oferty turystycznej, aktualizacja i wydanie Przewodnika po Ziemi Gotyku, kontynuacja i rozwój Festiwalu Produktów Ziemi Gotyku, kontynuacja i rozwój Konkursu na „Znak Promocyjny Ziemi Gotyku”, wizualizacja i promocja walorów dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego obszaru Ziemi Gotyku.</p>

Przedsięwzięcie nr II „WIEJSKIE CENTRA AKTYWNOŚCI I INTERGRACJI”	
Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji:	Celu ogólnego 2. Rozwój i wspieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku” Celów szczegółowych: 2.1. Poprawa stanu i rozwój obiektów służących mieszkańcom obszaru LSR do 2015 roku
Uzasadnienie wyboru przedsięwzięcia:	Szczególnie istotne i możliwe do dobrego wykorzystania są na terenie LGD świetlice wiejskie i inne obiekty o funkcjach społeczno-kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, które w większość miejscowości występują, ale nie pełnią już swoich funkcji społecznych, edukacyjnych, kulturotwórczych i integracyjnych. Dużo takich obiektów nie jest obecnie wykorzystanych z powodu braku środków finansowych na utrzymanie obiektów, zatrudnienie personelu, stworzenie oferty działalności. Natomiast wielu sołtysów, liderów wiejskich zgłasza taką potrzebę. Kilka działających obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Łubianka, jest dowodem na to, że istnieje zapotrzebowanie na działalności świetlic i innych miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców obszaru LSR. Szczególnie dzieci wiejskie w okresie wakacyjnym nie mają bogatej i dostępnej oferty poza świetlicami, czy ośrodkami kultury, które mogłyby im zaoferować ciekawe i pożyteczne zajęcia. Także przedsiębiorcy mogą przyczynić się tworzenia miejsc aktywizacji i integracji mieszkańców typu kawiarnie, siłownie i kluby.
Grupy docelowe:	W obszarze tworzenia i rozwoju miejsc aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LSR mogą działać różne osoby i podmioty, które są uprawnione do korzystania ze środków w ramach Osi 4 PROW 2007-2013: <ul style="list-style-type: none"> - rolnicy, domownicy ubezpieczeni w KRUS - osoby fizyczne - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LSR - firmy prowadzące działalność jako mikroprzedsiębiorstwa na obszarze LSR - jednostki samorządu terytorialnego - instytucje kultury - kościoły i inne związki wyznaniowe - inne instytucje i organizacje spełniające kryteria dla działań Osi 4 PROW 2007-2013, w tym LGD
Lista rekomendowanych operacji:	
Działanie „Odnowa i rozwój wsi”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: budowy, przebudowy, remontu i wyposażenia budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlic i domów kultury, boisk, placów zabaw, kształtowanie obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspakajania potrzeb mieszkańców i sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych.
Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. tworzenia i rozwoju obiektów służących integracji i aktywizacji mieszkańców np. kawiarni, klubów, siłowni.
Działanie „Tworzenie i rozwój	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. tworzenia i rozwoju obiektów służących integracji i aktywizacji mieszkańców np. kawiarni, klubów, siłowni.

mikroprzedsiębiorstw”	
Działanie „Małe projekty”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. remontu połączony z modernizacją lub wyposażenie istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcję oraz zagospodarowanie terenu przylegającego do tych obiektów.

Przedsięwzięcie nr III „AKTYWNI I RAZEM NA ZIEMI GOTYKU”	
Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji:	<p>Celu ogólnego 2. Rozwój i wspieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”</p> <p>Celów szczegółowych:</p> <p>2.2. Tworzenie i rozwój oferty służącej aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LSR do 2015 roku</p> <p>2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców do 2015 roku</p>
Uzasadnienie wyboru przedsięwzięcia:	<p>Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej są jednym z ważniejszych celów LSR, ponieważ w tym obszarze mieszkańcy wskazali na największej problemów m.in. : małe nakłady na rozwoju kultury w gminach, niska atrakcyjność oferty ośrodków kultury i świetlic wiejskich, zwłaszcza dla dorosłych i seniorów, bierność i małe zainteresowanie sprawami społecznymi, publicznymi w znacznej części społeczeństwa, małe wsparcie organizacyjne i finansowe dla organizacji społecznych (brak zaplecza lokalowego, niska skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na oddolne inicjatywy), brak ciekawej oferty dla młodzieży wiejskiej, mało ofert zagospodarowania czasu wolnego młodzieży (co rodzi liczne patologie wśród młodzieży: wandalizm, nadużywanie alkoholu, narkotyków, przestępczość), brak zainteresowania osobami starszymi – słaby dostęp do usług medycznych i opiekuńczych , mała liczba działań na rzecz osób niepełnosprawnych (często pokutuje jeszcze na wsi marginalizacja osób niepełnosprawnych oraz wstyd w rodzinie osoby niepełnosprawnej), niski poziom integracji i poczucia wspólnoty, a także brak zaangażowania napływającej ludności, która w ostatnich latach znacząco powiększyła liczbę ludności obszaru LGD. Działania o charakterze kulturowym, edukacyjnym, opiekuńczych i wychowawczym są niezbędne aby odbudować zaufanie społeczne, więzi międzyludzkie i poczucie tożsamości społeczności lokalnej. Stworzenie ciekawych projektów w tym obszarze może przyczynić się także do zatrzymania osób młodych którzy emigrują do pobliskich miast w poszukiwaniu „lepszego życia”.</p>
Grupy docelowe:	<p>W celu aktywizacji i integracji społeczności lokalnej są potrzebne są wysiłki wielu grup docelowych, które będą współpracować w celu stworzenia atrakcyjnej oferty dla mieszkańców:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rolnicy, domownicy ubezpieczeni w KRUS - osoby fizyczne - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LSR - firmy prowadzące działalność jako mikroprzedsiębiorstwa na obszarze LSR - jednostki samorządu terytorialnego - instytucje kultury - kościoły i inne związki wyznaniowe

	- inne instytucje i organizacje spełniające kryteria dla działań Osi 4 PROW 2007-2013, w tym LGD
Lista rekomendowanych operacji:	
Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. tworzenia i rozwoju usług w zakresie rekreacji, wypoczynku, sportu, kultury, rehabilitacji, opieki zdrowotnej i terapii, uzupełnienia publicznej oferty edukacyjnej i opiekuńczej np. przedszkola, szkoły językowe, szkoły tańca i śpiewu, gry na instrumentach.
Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. tworzenia i rozwoju usług w zakresie rekreacji, wypoczynku, sportu, kultury, rehabilitacji, opieki zdrowotnej i terapii, uzupełnienia publicznej oferty edukacyjnej i opiekuńczej np. przedszkola, szkoły językowe, szkoły tańca i śpiewu, gry na instrumentach.
Działanie „Małe projekty”	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR, organizację imprez integracyjnych i aktywizacyjnych, promocji i organizacji lokalnej twórczości kulturalnej lub aktywnego trybu życia.
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: organizacji kursów, szkoleń, pokazów promujących aktywny styl życia, zainteresowanie kulturą i edukacją, promowaniem aktywnego stylu życia, publikacją i dystrybucją informatora aktualności dla mieszkańców obszaru gmin objętych działaniem LGD „Ziemia Gotyku”.

Przedsięwzięcie nr IV „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LUDZI SIŁĄ ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI”	
Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji:	Celu ogólnego 3. Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich Celów szczegółowych: 3.1. Wsparcie rozwoju firm i drobnej przedsiębiorczości na obszarze LSR do 2015 roku 3.2. Promocja przedsiębiorczości na wsi do 2015 roku
Uzasadnienie wyboru przedsięwzięcia:	Powstanie terenów inwestycyjnych oraz specjalnej strefy ekonomicznej, a także dobre warunki gospodarcze w Polsce w 2007 i 2008 roku przyczyniło się do spadku bezrobocia, które do 2005 roku stanowiło poważny problem społeczno-gospodarczy obszaru. Jednak wciąż duża liczba osób pozostaje bez zatrudnienia, w szczególności kobiety oraz absolwenci szkół. System szkolnictwa jest nadal niedostosowany do aktualnej i zmieniającej się sytuacji na rynku pracy. Ponadto część rolników lub domowników gospodarstw rolnych rezygnuje z rolnictwa ze względu na wysokie koszty i niskie ceny produktów rolnych. W związku z tym jest duża grupa osób potrzebujących wsparcia w zakresie przekwalifikowania, podnoszenia swoich kompetencji zawodowych oraz poszukiwania zatrudnienia ewentualnie przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek. Wsparcia potrzebują także rolnicy, którzy mają problemy z korzystnym zbytem swoich produktów, LGD zamierza wspierać powstawanie grup producenckich i spółdzielni, a także promować gospodarkę społeczną. Ze względu na realizację założeń celu pierwszego niezbędne jest także wsparcie rolników i przedsiębiorców, chcących tworzyć i rozwijać produkty i usługi w branży turystycznej i okołoturystycznej, tzw. produkty lokalne i regionalne.

Grupy docelowe:	<p>Wsparciem rozwoju przedsiębiorczości oraz rozwojem firm i rozwojem rynku pracy zajmować się będą różne grupy docelowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rolnicy, domownicy ubezpieczeni w KRUS - osoby fizyczne - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze LSR - firmy prowadzące działalność jako mikroprzedsiębiorstwa na obszarze LSR - jednostki samorządu terytorialnego - instytucje kultury - kościoły i inne związki wyznaniowe - inne instytucje i organizacje spełniające kryteria dla działań Osi 4 PROW 2007-2013, w tym LGD
Lista rekomendowanych operacji:	
Działanie „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: rozwoju podstawowych usług na rzecz ludności (usługi budowlane, naprawa urządzeń, szewc, krawiec, fryzjer, kosmetyczka itp.) świadczenia usług w branży turystycznej i około turystycznej, usług gastronomicznych, tworzenia i rozwoju gospodarstw agroturystycznych, tworzenia i rozwoju produktów lokalnych, budowania oferty dla zwiedzających.</p>
Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. rozwoju podstawowych usług na rzecz ludności (usługi budowlane, naprawa urządzeń, szewc, krawiec, fryzjer, kosmetyczka itp.) oraz świadczenia usług w branży turystycznej i około turystycznej, usług gastronomicznych, tworzenia i rozwoju gospodarstw agroturystycznych, tworzenia i rozwoju produktów lokalnych, budowania oferty dla zwiedzających.</p>
Działanie „Małe projekty”	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in.: inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory, zwanych dalej "produktami lub usługami lokalnymi", albo podnoszenie jakości takich produktów lub usług przez udział w targach i konkursach produktów lub usług lokalnych, promocję produktów lub usług lokalnych, budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do prowadzenia sprzedaży produktów lub usług lokalnych, budowę, adaptację lub wyposażenie niemieszkalnych obiektów budowlanych wykorzystywanych do tradycyjnego wyrobu produktów lokalnych, badanie rynku produktów lub usług lokalnych</p> <p>- z wyłączeniem działalności rolniczej; a także wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej, w tym polegającej na wynajmie pokoi w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem działalności rolniczej.</p>
Aktywizacja i nabywanie umiejętności	<p>Preferowane będą typy operacji dotyczące m.in. szkoleń dla mieszkańców z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, marketingu i promocji, rozwoju przedsiębiorczości wśród członków organizacji pozarządowych i rozwoju ekonomii społecznej, opracowanie różnych wydawnictw promujących lokalną przedsiębiorczość oraz stoisk promocyjnych na regionalnych i lokalnych imprezach i targach.</p>

V. Określenie misji LGD

Członkowie Lokalnej Grupy Działania z założenia za główną wartość uznają zasadę partnerskiej współpracy i inicjowanie oddolnych inicjatyw. Podczas warsztatów z udziałem mieszkańców określono następującą misję:

Misją LGD Ziemia Gotyku jest działanie na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru gmin Chełmża, Łubianka, Łysomice i Papowo Biskupie poprzez budowanie silnej lokalnej koalicji partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych

VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Cele określone przez społeczność lokalną podczas warsztatów strategicznych wynikają ze specyfiki obszaru funkcjonowania LGD Ziemia Gotyku. Postawienie na 3 cele strategiczne: Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe „Ziemi Gotyku”, Rozwój i wspieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”, Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, wynika z uwarunkowań kulturowych, społecznych, przyrodniczych i gospodarczych, które podlegały analizie strategicznej.

Cechą specyficzną obszaru LGD „Ziemia Gotyku” są uwarunkowania historyczne i kulturowe związane z Ziemią Chełmińską i bliskim sąsiedztwem Torunia i Chełmna. Ziemia chełmińska jest rdzennym terytorium początków państwa krzyżackiego, a jego stosunki z Polską przez trzy stulecia kształtowały historię tej części Europy. Zachowane do dziś podstawowe elementy dziedzictwa kulturowego regionu powstały głównie w okresie krzyżackim. Murowane ślady potęgi Zakonu to między innymi: zamek w Zamku Bierzgłowskim i Papowie Biskupim, liczne kościoły, obiekty gospodarcze, itp. Trwałym śladem tamtych czasów jest nadal istniejący układ osadniczy i komunikacyjny. Wprawdzie historia i powiązania tego terenu z Zakonem Krzyżackim a potem zaborem pruskim odcisnęły się mocnym piętnem na tożsamości kulturowej lokalnej społeczności i do dziś budzą wiele emocji, to jednak niezaprzeczalnie jest to ważny wyróżnik tego obszaru. Po wojnie na tereny te sprowadzali się

mieszkańcy ziem wschodnich i południowych Polski, migrując tu w poszukiwaniu lepszego życia, ze względu na bardzo dobre ziemie i wysokiej jakości kulturę rolną. Spuścizna wielu kultur przewijających się przez Ziemię Chełmińską jest jeszcze ciągle odkrywana i bardziej doceniana. Pozostałością świetności tego regionu są liczne cenne grodziska i stanowiska archeologiczne, zespoły pałacowo – parkowe, kościoły, zamki i pałace a także budynki gospodarskie . Teren LGD „Ziemia Gotyku” jest ściśle związany z tradycjami chrześcijaństwa polskiego, sięgającego tu pruskiej misji biskupa Chrystiana w latach dwudziestych XIII wieku, kontynuatora misji św. Wojciecha. Wiele świątyń z tego terenu, przeważnie w stylu gotyckim, pochodzi z czasów krzyżackich. Sakralna architektura tego regionu odznacza się bardzo wysokim poziomem artystycznym. Szczególnie zaskakuje fakt, że większość z nich to kościoły wiejskie! Ilość murowanych kościołów wiejskich wzniesionych tu w krótkim czasie, a także ich poziom artystyczny dorównuje niejednemu ze sławnych regionów artystycznych Europy Zachodniej.

Obiekty zabytkowe i inne cenne kulturowo i historycznie miejsca tego obszaru są wciąż mało znane i zauważane, stąd ważne, że jednym z celów LSR jest podniesienie atrakcyjności turystycznego regionu, przede wszystkim w formie waloryzacji cennego dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji i produktów. Istnieje bowiem duże zagrożenie postępującego niszczenia wielu cennych obiektów np. wiatraków, kuźni, spichlerzy, zespołów pałacowo- parkowych. Działania podejmowane przez różnych partnerów LGD mogą przyczynić się do ocalenia części obiektów zabytkowych i zaadaptowania je na przykład na cele turystyczne czy też społeczne.

Cechą charakterystyczną obszaru LGD jest słaba infrastruktura społeczna, czego przyczyną jest bezpośrednie zaplecze ze strony miasta Chełmża, które znajduje się w centrum obszaru oraz sąsiedztwo Torunia i Chełmna, z którymi istnieje dobre połączenie komunikacyjne. Bliskość tych miast zapewnia dostępność elementów infrastruktury gospodarczej i społecznej, a jednocześnie wpływa na ograniczony rozwój w stosunku do liczby ludności na terenie gmin. Tym niemniej gminy dostrzegają potrzeby zmian, zwłaszcza mocno komunikowaną przez mieszkańców. Liderzy wszystkich gmin podczas warsztatów strategicznych uznali za jeden z głównych problemów na tym obszarze organiczne możliwości rozwoju społeczno-kulturowego z powodu braku miejsc spotkań na wsiach, niedostosowanych do potrzeb mieszkańców świetlic wiejskich, mało środków finansowych z budżetów gmin na kulturę, edukację dorosłych, rekreację itp. Istota tego problemu jest tym większa, że obszar LGD charakteryzuje się dość dużym poziomem aktywności społecznej, w każdej większej miejscowości działają Koło Gospodyń Wiejskich i Ochotnicze Straże Pożarne. Coraz większa jest także aktywność w kierunku organizowania się społeczności: w ostatnich latach powstało sporo wiejskich stowarzyszeń oraz klubów sportowych. Coraz większym zaangażowanie wykazuje się młodzież, jednak wciąż na terenach wiejskich gmin objętych LSR

nie ma oferty dla ciekawego zagospodarowania czasu wolnego młodych. Także seniorzy są grupą mało wspieraną. Jednak Leader jest szansą na pobudzenie aktywności społeczności lokalnej, już od 2006 roku udało się przeprowadzić wiele ciekawych Inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności i nadal będą kontynuowane, zarówno poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania świetlic wiejskich i innych miejsc spotkań i aktywizacji społeczności, a także poprzez atrakcyjne oddolne inicjatywy edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne, sportowe itp.

Kolejną cechą specyficzną obszaru LGD jest rozwój gospodarczy i rynek pracy. We wszystkich gminach następuje powolny, ale systematyczny wzrost liczby mieszkańców. Struktura demograficzna badanych gmin wypada dobrze, jest zbliżona do średniej wojewódzkiej. Odsetek osób młodych wszędzie przekracza lub jest bliski 25%, co w skali kraju jest dobrym rezultatem. Na terenie LGD jest ok. 1200 bezrobotnych, od roku 2005 ich liczba zmalała o przeszło 50%. Spadek taki jest wynikiem ogólnej poprawy gospodarczej Polski oraz otwarcia rynków pracy przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Dzięki utworzeniu Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Ostaszewie, rozwija się nie tylko gmina Łysomice, ale także cały obszar LGD, ponieważ wielu mieszkańców zwłaszcza dotychczas nieaktywne zawodowo kobiety znalazły tam zatrudnienie. Jednak dobry rozwój gospodarczy znacznie spowolnił w 2008 roku i już od jesieni 2008 zaczyna wzrastać liczba osób bezrobotnych. Złe prognozy na najbliższe lata powodują, że rozwój gospodarczy obszaru LGD nadal musi być wspierany poprzez LGD. Jednym z ważniejszych cech wspólnych obszaru jest zmniejszająca się liczba gospodarstw rolnych oraz potrzeba dywersyfikacji dochodów rodzin rolniczych. Aktywizacja zawodowa mieszkańców poprzez szkolenia i praktyki, reorientacja zawodowa Rolników, wspieranie rozwoju małych firm i nowych form zatrudnienia i samozatrudnienia to ważne cele do realizacji w ramach LSR. Rola LGD w tym obszarze jest szczególnie istotna, ponieważ wymaga szerokiej współpracy różnych osób, organizacji i instytucji. A więc partnerstwo przedstawicieli 3 sektorów 4 gmin jakim jest LGD Ziemia Gotyku, to podmiot który może wiele zdziałać dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR zakładają podjęcie wielu spójnych ze sobą działań, projektów, inicjatyw, przez różne grupy beneficjentów. Zintegrowane podejście do rozwoju obszaru LGD daje szansę na realizację założonych w LSR celów. I tak realizacja celu pierwszego **Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo- kulturowe „Ziemi Gotyku”** możliwe będzie w sytuacji zaangażowania w rozwój turystyki przedstawicieli wszystkich sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. Aby atrakcyjność turystyczna obszaru Ziemi Gotyku poprawiła się i była widoczna dla potencjalnych odbiorców musi dojść do skonsolidowania działań nakierowanych na racjonalne wykorzystanie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego, społecznego, gospodarczego. LGD zależy w szczególności na rozwijaniu turystyki, która opierałaby się na waloryzacji zasobów lokalnych obszaru, w tym zabytków, ciekawych obiektów architektury wiejskiej, jezior, lasów, charakterystycznego wiejskiego krajobrazu, lokalnych produktów kulinarnych i rękodzielniczych, tradycyjnych zawodów i obyczajów regionalnych. Waloryzacja wiejskiego dziedzictwa i wykorzystanie go w rozwoju turystyki obszaru jest możliwe, gdy zostaną podjęte inwestycje w zakresie budowy infrastruktury turystycznej np. zagospodarowania jezior, budowy ścieżek rowerowych, budowy punktów widokowych, wiat, miejsc postojowych itp. Takie inwestycje powinny być realizowane zarówno przez lokalne samorządy, jak i prywatnych przedsiębiorców. Również usługi w zakresie turystyki i agroturystyki powinni świadczyć zarówno rolnicy, jak i przedsiębiorcy, ale także lokalne organizacje pozarządowe, które mogą wspomagać organizację i obsługę ruchu turystycznego oraz promować region poprzez oddolne inicjatywy. Kompleksowe działania przedstawicieli różnych sektorów, podejmowanie zróżnicowanych ale powiązanych ze sobą działań, doprowadzi do skutecznej promocji obszaru i rozwoju potencjału turystycznego oraz waloryzacji dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.

W obszarze wspierania rozwoju aktywności społeczności lokalnej jest także pole do działania dla różnych sektorów. Najwięcej zaangażowania mogą wykazać tradycyjnie lokalne samorządy, instytucje kultury i sportu oraz organizacje społeczne, ale ważną rolę mogą odegrać także inicjatywy podejmowane przez przedsiębiorców lokalnych. Do aktywizacji i integracji społeczności przyczynia się zarówno powstanie świetlicy wiejskiej, jak i siłowni, klubu, kawiarni, restauracji, w których mieszkańcy mogą się spotykać, integrować, rozwijać zainteresowania. Na obszarze LGD zauważalne jest coraz większe zainteresowanie korzystaniem z ofert siłowni, klubów, szkół, działających na zasadach komercyjnych. Jest

duża grupa mieszkańców, którzy sprowadzili się z miast i przynieśli ze sobą swoje „miejskie obyczaje”, zainteresowania, styl życia, który chcieliby nadal kontynuować na wsi. Powstawanie i rozwój obiektów służących upowszechnianiu aktywnego stylu życia, rozwijaniu pasji i uzdolnień wśród różnych grup wiekowych i społecznych jest ważne dla rozwoju obszaru LGD. Ponadto ważne jest aby rozwijały się podstawowe usługi na rzecz społeczności wiejskiej i jest tu duże pole do rozwoju drobnych usług typu krawiectwo, fryzjerstwo, sieci internetowe, nauka języków obcych, pielęgniarstwo, usługi kosmetyczne, fotograficzne, budowlane, naprawy samochodów itp. Rozwój drobnej przedsiębiorczości, usługi w szczególności na rzecz nowych mieszkańców obszaru, przyczyniają się do zmiany postaw mieszkańców terenów wiejskich, którzy stają się coraz bardziej aktywni i kreatywni. Stymulowaniem przedsiębiorczości i wspieraniem przedsiębiorców w ich działaniach są zainteresowane zarówno lokalne samorzady jak i organizacje. Współpraca w tym zakresie jest niezbędna, a działania powinny być spójne i kompleksowe. Rozwój aktywności społeczność lokalnej wiąże się więc mocno z rozwoju przedsiębiorczości, a tym samym wsparciem lokalnego rynku pracy.

Działania na rzecz osób bezrobotnych będą w ramach LSR podejmowane w sposób zintegrowany poprzez realizację wspólnych projektów samorządów lokalnych, organizacji społecznych i lokalnych przedsiębiorców. Współpraca zaowocuje stworzeniem oferty edukacyjnej, która da osobom bezrobotnych kwalifikacje na które aktualnie istnieje zapotrzebowanie zgłaszane przez lokalnych przedsiębiorców. Ponadto przedsiębiorcy mogą udostępnić swoje zakłady do realizowania praktycznej nauki zawodu.

Ważną rolę w rozwoju przedsiębiorczości obszaru LGD odgrywają lokalne samorzady, które tworzą tereny inwestycyjne pod rozwój firm, tworzą punkty obsługi przedsiębiorców, promują lokalne inicjatywy gospodarcze, a także rozwijają infrastrukturę techniczną, bez której rozwój gospodarczy byłby ograniczony. Natomiast organizacje społeczne, w tym głównie LGD, wspiera przedsiębiorców, rolników, osoby poszukujące pracy, poprzez szkolenia, doradztwo, promocję oraz dotacje w ramach LSR.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach LSR mają charakter innowacyjny na obszarze LGD. Doświadczenia zebrane przez LGD w trakcie realizacji Pilotażowego Programu Leader +, wymiana doświadczeń z innymi LGD z Polski, Niemiec i Włoch, zainspirowały do wielu innowacyjnych rozwiązań przede wszystkim w obszarze waloryzacji dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego i rozwoju turystyki wiejskiej opartej na lokalnych produktach i usługach. W każdym z przedsięwzięć zawarte są elementy innowacyjne.

W przedsięwzięciu „**WIEŚ ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE I KULTUROWO**” zakłada się stworzenie kompleksowej oferty turystycznej obszaru w oparciu o koncepcję szlaku turystycznego Ziemi Gotyku, łączącego najciekawsze zabytki, obiekty architektury, ciekawie historycznie i kulturowo miejscowości oraz inicjatywy społeczne i gospodarcze. W szczególności planuje się wzmocnić współpracę pomiędzy podmiotami z sektora społecznego, gospodarczego i publicznego, w celu skutecznej promocji obszaru i jego walorów. Nowością będzie z pewnością oznakowanie szlaków turystycznych, stworzenie punktów informacyjnych, wyeksponowanie obiektów cennych kulturowo, zwłaszcza podświetlenie gotyckich kościołów. Do innowacyjnych działań należeć będzie rekonstrukcja i stworzenie inscenizacji historycznych związanych z bitwami toczącymi się na tych terenach. Do promocji walorów i atrakcji terenu potrzebne będą także nowe formy w postaci map, folderów promocyjnych, przewodników, profesjonalnych stron internetowych, punktów informacji, tablic informacyjnych itp. W ofertę turystyczną obszaru LGD chce włączyć także lokalnych rękodzielników, rzemieślników i twórców ludowych, którzy będą prezentować i promować lokalne tradycje, produkty i usługi. Temu innowacyjnemu działaniu służyć będą planowane przez LGD: Festiwal Produktów Lokalnych oraz konkurs na Znak Promocyjny Ziemi Gotyku.

W przedsięwzięciu „**AKTYWNIE I RAZEM NA ZIEMI GOTYKU**” planuje się rozwój nowych usług, na tym obszarze dotychczas mało rozwiniętych, tj. usług w zakresie rekreacji, wypoczynku, sportu, kultury, rehabilitacji, opieki zdrowotnej i terapii, a także tworzenie miejsc integracji i aktywizacji mieszkańców typu kawiarnia, klub, siłownia. Konieczne jest także uzupełnienia przez prywatne inicjatywy publicznej oferty edukacyjnej i opiekuńczej np. przedszkola, szkoły językowe, szkoły tańca i śpiewu, gry na instrumentach. Ponadto w przedsięwzięciu „**WIEJSKIE CENTRA AKTYWNOŚCI I INTERGRACJI**” planuje się innowacyjne podejście do rozwoju obiektów użyteczności publicznej i ich nowych funkcji dla lokalnych społeczności. Świetlice wiejskie, czy inne miejsca aktywności i integracji mieszkańców, mają stać się

nowoczesnymi centrami, oferującymi ciekawe zajęcia edukacyjne, kulturowe, integracyjne, przyciągające mieszkańców w różnym wieku. Ponadto planuje się wykorzystanie nowych technologii informatycznych w rozwoju lokalnych społeczności np. szkoleń na odległość, forów internetowych, sklepów internetowych lokalnych produktów i inicjatyw. Rozwijanie idei partnerstwa trzech sektorów, wiązanie celów społecznych z gospodarczymi, może zaowocować wieloma innowacyjnymi rozwiązaniami służącymi podnoszeniu poziomu życia mieszkańców obszaru objętego LSR. LGD będzie równolegle wspierać polepszanie jakości infrastruktury oraz oferty aktywności społeczno-kulturowej. Takie podejście będzie promować wspólne działania przedstawicieli różnych środowisk i sektorów i próbę wiązania w kompleksowe i spójne dotychczas rozproszone działania, inicjatywy, inwestycje. Aktywizacja mieszkańców i ich integracja jest ważnym i nowym elementem rozwoju tego obszaru.

Ponadto w „**PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LUDZI SIŁĄ ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI**” zakłada się zastosowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie inicjowania powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach. Planuje się także w ramach LSR we współpracy z przedstawicielami różnych sektorów podjąć aktywne i innowacyjne działania w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, stosowania nowoczesnych rozwiązań w zakresie informacji dla przedsiębiorców, szkoleń dla osób bezrobotnych, szkoleń dla osób które chcą zmienić zawód i zdobyć nowe kwalifikacje. W szczególny sposób promowane będą inicjatywy z zakresu ekonomii społecznej, a także profesjonalizacja organizacji pozarządowych w kierunku sprawnych organizacji niezależnych finansowo i organizacyjnie.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.

Procedura oceny zgodności i wyboru operacji dotyczących „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju” w Fundacji Ziemia Gotyku LGD została określona przez Zarząd i Radę Fundacji na wspólnym posiedzeniu i zaopiniowana pozytywnie przez Forum Programowe wraz z całą strategią, a następnie zatwierdzona uchwałą Rady Fundacji.

Procedura określa sposób wyboru wniosków składanych przez wnioskodawców na operacje wdrażane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju poprzez Lokalną Grupę Działania „Ziemia Gotyku”.

Sposób naboru wniosków o przyznanie pomocy przez Biuro Lokalnej Grupy Działania

Nabór wniosków o przyznanie pomocy na realizację operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy finansowej w ramach działań „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz „małych projektów” będzie prowadzony w oparciu o przepisy zawarte w **rozporządzeniu w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z dnia 8 lipca 2008 roku** (z późniejszymi zmianami).

Procedura przygotowania naboru wniosków

Samorząd województwa kujawsko-pomorskiego (właściwy ze względu na siedzibę LGD), na wniosek LGD, podaje do publicznej wiadomości informację o możliwości składania, za pośrednictwem LGD, wniosków o przyznanie pomocy. We wniosku LGD określa planowany termin składania wniosków o przyznanie pomocy na dofinansowanie operacji wdrażanych w ramach LSR. LGD składa ten wniosek oraz dokumenty niezbędne do podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy w terminie określonym w Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 103, Poz. 659, wraz z późniejszymi zmianami).

Termin ogłoszenia naboru powinien być uzgodniony z Samorządem Województwa i może być zmieniony przez Samorząd w wyniku konsultacji z LGD.

Ogłoszenie naboru wniosków

Ogłoszenie o możliwości składania, za pośrednictwem LGD, wniosków o przyznanie pomocy na operacje, podaje do publicznej wiadomości Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego na wniosek LGD. Ogłoszenie zostanie zamieszczone na stronie internetowej i tablicy ogłoszeń Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz w lokalnej prasie, a także przez LGD na stronie internetowej <http://www.ziemiagotyku.com> oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie LGD i na tablicach ogłoszeń Urzędów Gmin objętych wdrażaniem LSR. Informację o naborze zamieszcza się nie później niż w terminie 14 dni przed rozpoczęciem naboru wniosków o przyznanie pomocy.

Sposób składania wniosków o przyznanie pomocy w Biurze LGD

Wnioskodawcy składają wnioski o przyznanie pomocy **bezpośrednio w Biurze LGD** w terminie i formie określonej w ogłoszeniu. **Za datę złożenia wniosku uznaje się datę zarejestrowania wniosku w rejestrze wniosków prowadzonym przez pracownika Biura LGD.**

Biuro LGD wydaje wnioskodawcom potwierdzenie złożenia wniosku. Złożenie wniosku o przyznanie pomocy potwierdza się na jego kopii. Potwierdzenie zawiera datę złożenia wniosku, numer z rejestru LGD oraz jest opatrzone pieczęcią LGD i podpisane przez osobę przyjmującą wniosek. Za ogłoszenie o naborze wniosków, informowanie wnioskodawców oraz nabór wniosków odpowiada Biuro LGD pod nadzorem Zarządu.

Po przeprowadzonym naborze wniosków o przyznanie pomocy LGD dokonuje wyboru operacji zgodnie w przyjętą procedurą w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy.

Niniejsza procedura składa się z 4 zasadniczych elementów:

- 1) oceny zgodności operacji z LSR,
- 2) oceny operacji zgodnie z kryteriami wyboru operacji,
- 3) odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego,
- 4) zmiany kryteriów wyboru operacji.

1. Procedura oceny zgodności operacji z LSR.

Organem decyzyjnym dokonującym oceny operacji pod kątem zgodności z LSR i wyboru operacji jest Rada LGD, która rozpatruje wnioski o przyznanie pomocy i podejmuje decyzje w ich sprawie podczas swoich posiedzeń zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Rady.

Niezwłocznie po zakończeniu naboru wniosków o przyznanie pomocy **Zarząd LGD w porozumieniu z Przewodniczącym Rady** ustala termin, miejsce i porządek posiedzenia Rady. Biuro LGD niezwłocznie wysyła członkom Rady **pisemne zawiadomienia** o posiedzeniu wraz z informacją dotyczącą możliwości zapoznania się z materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z wnioskami o przyznanie pomocy, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia. Dokumentacja może być udostępniana członkom Rady tylko w Biurze LGD. Informacja o posiedzeniu Rady jest także podawana do publicznej wiadomości na stronie internetowej oraz siedzibie LGD wraz z listą złożonych wniosków.

Posiedzenie Rady nie może być wyznaczone wcześniej niż po upływie **5 dni kalendarzowych** od dnia wystąpienia zawiadomień członkom Rady.

Do czasu posiedzenia Rady pracownicy Biura LGD dokonują streszczenia zawartości wszystkich wniosków o przyznanie pomocy złożonych do Biura LGD w terminie podanym w ogłoszeniu o naborze (w formie kart informacyjnych).

Podczas posiedzenia Rady dokonywana jest ocena zgodności złożonych wniosków o przyznanie pomocy z LSR. Przed przystąpieniem do oceny operacji wszyscy członkowie, którzy przybyli na posiedzenie Rady potwierdzają swój udział złożeniem podpisu na liście, a następnie po wcześniejszym zapoznaniu się z listą wniosków o przyznanie pomocy podlegających ocenie na danym posiedzeniu, składają na ręce Przewodniczącego Rady **deklarację bezstronności**. Jeśli na danym posiedzeniu oceniane są wnioski o dofinansowanie składane przez danego członka Rady lub wnioski wnioskodawców, z którymi dany członek Rady pozostaje w związku małżeńskim, w faktycznym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, jest związany z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli lub jego zastępcami prawnymi lub członkami władz osoby prawnej ubiegającej się o udzielenie dofinansowania, dany członek Rady w takich przypadkach zobowiązany jest do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady i wycofania się z oceny danej operacji.

Prawomocność posiedzenia i podejmowanych przez Radę decyzji wymaga obecności co najmniej 50% składu Rady. Posiedzenia Rady prowadzi Przewodniczący lub jeden z jego zastępców. Do liczenia głosów jest powoływana komisja skrutacyjna.

Omawianie wniosków rozpoczyna się od wystąpienia Kierownika Biura LGD/Pracownika Biura prezentującego dany wniosek na podstawie karty informacyjnej. Wnioski są omawiane w kolejności odpowiadającej ich kolejności złożenia w rejestrze wniosków. Po prezentacji wniosku Rada przeprowadza dyskusję nad oceną zgodności z LSR. Po dyskusji następuje **głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR**, przeprowadzane przy użyciu „**Karty oceny zgodności operacji z LSR**” (załącznik nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego Rady). Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest pozytywny, jeśli większość głosów (50% +1) została oddana na opcję, że operacja jest zgodna z LSR. Wyniki głosowania są zliczone przez komisję skrutacyjną i zapisane w protokole z posiedzenia Rady. Na karcie zgodności znajduje się także dodatkowa informacja podlegająca ocenie przez członków Rady, ważna z punktu wypełnienia wniosków przez LGD, a więc czy dana operacja jest innowacyjna oraz czy jej realizacja zapewnia zintegrowanie podmiotów, zasobów i celów (zgodnie z instrukcjami do wniosków w działaniach Osi 4 PROW). W działaniach „Odnowa i rozwój wsi”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” członkowie Rady oceniają tylko czy dana operacja jest innowacyjna i czy zapewnia zintegrowanie, nie nadając im wagi punktowej, a ocena ta nie ma wpływu na wybór danej operacji. W działaniu „małe projekty” te dwa kryteria oceny podlegają punktacji i znajdują się na liście lokalnych kryteriów wyboru operacji.

2. Procedura oceny operacji zgodnie z kryteriami wyboru operacji

Operacje ocenione przez członków Rady jako zgodne z LRS są następnie oceniane według kryteriów lokalnych przyjętych przez LGD. Ocena dokonywana jest przez członków Rady przy użyciu „**Karty oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD**”. Liczba punktów jest liczona według wyciągnięcia średniej i zaokrąglenia oceny do 2 miejsc po przecinku według zasad matematycznych.

Wyniki głosowania są zliczone przez komisję skrutacyjną i zapisane w protokole z posiedzenia Rady. Na podstawie wyników głosowań członków Rady sporządzana jest lista ocenionych operacji w kolejności ustalonej według liczby uzyskanych punktów w ramach oceny Rady. W przypadku uzyskania tej samej liczby punktów w ocenie danej operacji o miejscu na liście decyduje data i godzina zarejestrowania wniosku w Biurze LGD potwierdzona w rejestrze wniosków. Operacje podlegające ocenie muszą spełniać minimum punktowe określone w LSR, aby zostały wybrane przez LGD. Lista zostaje zatwierdzona przez Radę w drodze uchwały z informacją o możliwości odwołania od decyzji Rady z podanym terminem i określoną procedurą.

Na pierwszym posiedzeniu członkowie Rady mogą także sporządzić i przegłosować uchwały dotyczące wyboru operacji oraz sporządzić listę operacji wybranych i niewybranych w danym naborze i przyjąć je w drodze uchwały. Jeśli nie wpłyną odwołania Wnioskodawców zgodnie z przyjętą procedurą, planowane drugie posiedzenie Rady zostaje odwołane, a podjęte uchwały pozostają w mocy.

Niezwłocznie po dokonaniu oceny pod względem zgodności z LSR oraz spełniania lokalnych kryteriów, lecz nie później niż w terminie 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków, LGD przekazuje wnioskodawcom informację na piśmie o:

- a. zgodności operacji z LSR albo jego niezgodności – wskazując przyczyny niezgodności;
- b. liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny;
- c. możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR.

Za przekazanie informacji Wnioskodawcom odpowiada Biuro LGD. Przekazanie informacji następuje poprzez wysłanie listów do Wnioskodawców oraz poprzez zamieszczenie listy ocenionych operacji na stronie internetowej LGD.

3. Procedura odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego.

Wnioskodawca w terminie **najpóźniej 7 dni kalendarzowych od dnia zamieszczenia listy ocenionych operacji na stronie internetowej LGD**, ma możliwość złożenia w Biurze LGD odwołania od rozstrzygnięć Rady (na formularzu udostępnionym przez LGD). Jeśli termin złożenia odwołania upływa w dniu ustawowo wolnym od pracy Wnioskodawca zobowiązany jest złożyć odwołanie w pierwszym dniu roboczym następującym po tym terminie. W terminie ustalonym przez Radę, lecz nie później niż w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, Rada przeprowadza procedurę odwoławczą, dokonuje wyboru operacji poprzez sporządzenie listy operacji wybranych i niewybranych. Rada przeprowadza procedurę odwoławczą zgodnie z załącznikiem nr 4 do Regulaminu Organizacyjnego Rady w następującej kolejności i formie:

- a. Każdy wnioskodawca ma prawo do odwołania się od rozstrzygnięcia Rady.
- b. Wnioskodawca w terminie **najpóźniej 7 dni od dnia zamieszczenia listy ocenionych operacji na stronie internetowej LGD**, ma możliwość złożenia w Biurze LGD odwołania od rozstrzygnięć Rady w

postaci pisemnego wniosku o ponowną ocenę operacji. W tym samym terminie wnioskodawcy przysługuje prawo wglądu do protokołu oceny w siedzibie Biura LGD.

- c. Odwołanie ma postać pisemnego wniosku o ponowną ocenę operacji na wzorze opracowanym przez LGD.
- d. Biuro LGD kieruje złożony wniosek do Rady jako jedyne organu uprawnionego do rozpatrywania odwołań.
- e. Odwołanie podlega ponownemu rozpatrzeniu przez Radę wniosku o przyznanie pomocy na posiedzeniu zwołanym przez Przewodniczącego Rady lub jego zastępcę w terminie nie później niż 45 dnia od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy .
- f. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie operacji musi zostać szczegółowo uzasadniony.
- g. Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji pozostaje bez rozpatrzenia w przypadku gdy:
  - został wniesiony po terminie,
  - został wniesiony przez nieuprawniony podmiot, tzn. nie będący wnioskodawcą, którego wniosek o dofinansowanie operacji podlegał ocenie,
  - nie zawierał pisemnego uzasadnienia lub innych danych wymaganych we wniosku o ponowne rozpatrzenie.
- h. W momencie ponownego rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy członkowie Rady rozpatrują wniosek na podstawie kryteriów obowiązujących w danym konkursie i tylko w tych jego elementach, których dotyczy uzasadnienie podane przez wnioskodawcę.
- i. Rada podejmuje uchwałę o pozytywnym lub negatywnym rozpatrzeniu wniosku zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania.
- j. Wniosek o dofinansowanie operacji, który w wyniku ponownego rozpatrzenia uzyskał liczbę punktów, która kwalifikowałaby go do objęcia dofinansowaniem w danym naborze zyskuje prawo wyboru w ramach dostępnych środków.
- k. Wniosek o ponowne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie konkretnej operacji może zostać złożony tylko jeden raz.

Po przeprowadzonej procedurze odwoławczej Rada przyjmuje w drodze uchwał:

- a. Listę operacji, które zostały wybrane, ustalając ich kolejność według liczby punktów uzyskanych w ramach oceny spełniania kryteriów lokalnych;
- b. Listę operacji, które nie zostały wybrane, uwzględniając wyniki oceny operacji dokonanej na skutek złożonych odwołań.

Lista operacji wybranych zawiera dodatkowo wskazanie operacji, które mieszczą się w ramach limitu określonego w ogłoszeniu, a lista operacji niewybranych zawiera dodatkowo wskazanie małych projektów, które:

- a) w wyniku oceny pod względem zgodności z LSR zostały uznane za:
  - zgodne z LSR,
  - niezgodne z LSR,
- b) nie zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w ogłoszeniu.

Podejmowane są także uchwały w sprawie wyboru/niewybrania w odniesieniu do poszczególnych operacji.

Następnie LGD informuje na piśmie Wnioskodawców o:

- 1) wybraniu operacji albo jej niewybraniu, wskazując przyczyny niewybrania,
- 2) liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny operacji pod względem spełniania kryteriów wyboru operacji oraz o tym, czy operacja mieści się w limicie środków w danym naborze.

Niezwłocznie po posiedzeniu Rady, lecz nie później niż w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, LGD przekazuje właściwemu podmiotowi wdrażającemu listę wybranych i niewybranych operacji wraz z uchwałami Rady LGD i wszystkimi złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy. Instytucje wdrażające działania „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” (Oddział Regionalny ARiMR), „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” (Oddział Regionalny ARiMR), „Odnowa i rozwój wsi” (Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego) oraz „małych projektów” (Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego) mogą wezwać Wnioskodawców do złożenia wyjaśnień i uzupełnień we wnioskach o przyznanie pomocy. Najpóźniej w dzień kiedy LGD przekazuje dokumentację do ARiMR lub Samorządu Województwa LGD publikuje listę operacji wybranych i niewybranych na swojej stronie internetowej.

4. Procedura zmiany kryteriów wyboru operacji.

W trakcie realizacji LSR możliwe będą zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji. Konieczność tych zmian może być spowodowana: 1) zmianą warunków społeczno-gospodarczych obszaru objętego LSR, a tym samym analizy SWOT do której kryteria są adekwatne, 2) trudnościami w procesie wyboru zgłoszonymi przez członków Rady, 3) niemożnością osiągnięcia zakładanych wskaźników, 4) zmianami warunków prawnych związanych z Osią 4 PROW. W przypadkach wymienionych powyżej Rada większością głosów przyjmie wnioski o dokonanie zmian w kryteriach. Wniosek o zmianę kryteriów Rada składa pisemnie Zarządowi wraz z uzasadnieniem. Zarząd przygotowuje projekt zmian w lokalnych kryteriach i dokonuje aktualizacji LSR oraz innych dokumentów dotyczących wyboru operacji.

Następnie zmiany te zostaną zgłoszone przez Zarząd Samorządowi Województwa (SW) odpowiedzialnemu za wdrażanie Osi 4 PROW. Pisemna akceptacja SW będzie skutkowałą wprowadzeniem nowych kryteriów oraz zmianami dokumentacji procedury wyboru operacji wdrażanych w ramach LSR. Nadzór nad procedurą zmian kryteriów będzie miał Zarząd LGD.

5. Procedura ponownej oceny na wniosek Podmiotu Wdrażającego działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Po wpłynięciu do LGD wniosku o ponowną ocenę operacji nadesłanego przez podmiot wdrażający na wniosek Zarządu Fundacji „Ziemia Gotyku” LGD Rada Fundacji „Ziemia Gotyku” LGD terminie 5 dni kalendarzowych od dnia powiadomienia drogą mailową lub telefoniczną organizuje posiedzenie Rady w celu przeprowadzenia ponownej oceny operacji. Rada dokonuje oceny po zapoznaniu się z nowym wnioskiem o przyznanie pomocy zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami oceny i wyboru operacji. Operacja podlega ponownej ocenie zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju i lokalnymi kryteriami wyboru operacji.

W przypadku, gdy zmiana we wniosku powodowałaby, iż operacja w danym kształcie zostałaby uznana za niezgodną z lokalną strategią rozwoju, Rada Fundacji podejmuje uchwałę potwierdzającą ten fakt. Uchwała taka stanowić będzie dla podmiotu wdrażającego podstawę do nie wyrażenia zgody na zmianę i pozostawienie wniosku o zmianę operacji zawartym we wniosku o przyznanie pomocy bez rozpatrzenia.

W przypadku, gdy zmiana we wniosku spowoduje, że operacja zostanie uznana za zgodną z lokalną strategią rozwoju Rada Fundacji, podejmuje uchwałę określającą zgodność z LSR oraz ilość przyznaných punktów. Rada sprawdza, czy ponowna ocena spowodowała, że operacja spełnia/nie spełnia minimum punktowego określonego w LSR dla każdego z działań oraz czy mieści się w limicie określonym w danym naborze. **W ciągu maksymalnie 3 dni roboczych od dnia podjęcia decyzji o ponownym wyborze Rada Fundacji zawiadamia pisemnie Wnioskodawcę o swojej decyzji pismem wysłanym pocztą poleconą za potwierdzeniem odbioru.**

Po uzyskaniu informacji o ponownej ocenie Rady Fundacji Wnioskodawca ma możliwość złożenia do biura LGD odwołania. **Odwołanie może złożyć w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania pisma pocztą poleconą (dni liczone od dnia kolejnego po otrzymaniu pisma) na formularzu odwołania w trybie ponownej oceny.** Wnioskodawca musi szczegółowo uzasadnić swoje odwołanie. W sytuacji kiedy do biura LGD wpłynie odwołanie Zarząd w porozumieniu z Przewodniczącym Rady ustala termin posiedzenia Rady a następnie w trybie pilnym biuro powiadamia o tym fakcie wszystkich członków Rady. **Posiedzenie Rady odbywa się w terminie 5 dni kalendarzowych od dnia powiadomienia drogą mailową lub telefoniczną wszystkich członków Rady.** Po przeprowadzeniu procedury odwoławczej Rada podejmuje uchwałę o ponownym wyborze operacji wskazując zgodność lub niezgodność z LSR oraz ilość uzyskanych punktów. Ponadto w piśmie przewodnim do podmiotu wdrażającego Zarząd informuje czy dana operacja po ponownej ocenie mieści się bądź nie mieści w limicie kwotowym określonym dla

danego naboru oraz czy operacja spełnia bądź nie spełnia minimum punktowego. O swej decyzji Rada informuję Wnioskodawcę na piśmie.

Procedura oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD oraz kryteriów wyboru operacji oraz procedury odwoławczej od wyników oceny Rady

/wersja tabelaryczna/

Etap	Osoba odpowiedzialna	Czynności	Wzory dokumentów
W TRAKCIE NABORU WNIOSKÓW WYKONANE ZOSTANĄ CZYNNOCI:			
Przyjęcie wniosku	Pracownik biura LGD	Przyjęcie wniosku wraz z załącznikami	Wzór rejestru wniosków
		Rejestracja i nadanie numeru w rejestrze	
		Potwierdzenie przyjęcia wniosku na kopii wniosku. Potwierdzenie zawiera datę złożenia wniosku, , numer z rejestru LGD oraz jest opatrzone pieczęcią LGD i podpisane przez osobę przyjmującą wniosek.	
Zakończenie naboru wniosków	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Zamknięcie naboru wniosków zgodnie z datą i godziną podaną w ogłoszeniu konkursowym.	
PO ZAKOŃCZENIU NABORU WNIOSKÓW, ALE NIE PÓŹNIEJ NIŻ 21 OD DNIA ZAKOŃCZENIA NABORU, WYKONANE ZOSTANĄ CZYNNOCI:			
Zakończenie	Zarząd LGD	Ustalenie terminu posiedzenia organu decyzyjnego LGD w konsultacji z Przewodniczącym Rady, podanie do publicznej wiadomości poprzez stronę LGD wraz z listą złożonych wniosków.	Wzór zawiadomienia o posiedzeniu Rady
	Prezes Zarządu lub w jego zastępstwie Wiceprezes lub Sekretarz Zarządu	Podpisanie zawiadomień o posiedzeniu Rady Fundacji	
	Pracownik	Przygotowanie i rozesłanie zawiadomień o	

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

	administracyjny biura LGD lub podczas jego nieobecności Kierownik/koordynator Biura	posiedzeniu organu decyzyjnego wraz z informacją dotyczącą możliwości zapoznania się z materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z wnioskami o przyznanie pomocy, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia.	
Przygotowanie posiedzenia Rady Fundacji	Pracownik administracyjny biura LGD lub podczas jego nieobecności Kierownik/koordynator Biura	Udostępnienie w siedzibie LGD oryginałów: złożonych wniosków oraz kart informacyjnych do wcześniejszego zapoznania się przez członków Rady przed posiedzeniem.	
Streszczenie wniosków o przyznanie pomocy	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Sporządzenie streszczenia wniosków o przyznanie pomocy.	Wzór karty informacyjnej operacji
	Prezes Zarządu lub w jego zastępstwie Wiceprezes lub Sekretarz Zarządu	Zatwierdzenie kart informacyjnych operacji.	
	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Przygotowanie materiałów dla osoby referującej streszczenia projektów pod kątem zgodności z LSR i kryteriami lokalnymi.	
	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Przygotowanie dokumentacji na posiedzenie Rady.	
Procedura oceny zgodności operacji z LSR i oceny operacji zgodnie z kryteriami wyboru operacji	Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców	Otwarcie posiedzenia od przedstawienia porządku obrad i sprawdzenia quorum. Powołanie komisji skrutacyjnej.	Wzór listy obecności
	Członkowie Rady	Podpisanie listy obecności i deklaracji bezstronności przez każdego z członków Rady. Stwierdzenie prawomocności obrad.	
	Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców	Przeprowadzenie procedury wyłączenia członka z udziału w ocenie operacji co do których dany członek nie może zachować zasady bezstronności.	Wzór deklaracji bezstronności (zał. nr 1 do Regulaminu Organizacyjnego Rady)
	Kierownik/koordynator biura LGD lub w jego zastępstwie pracownik biura	Prezentacja operacji przez Kierownika Biura LGD/Pracownika Biura prezentującego dany wniosek na podstawie karty informacyjnej. Wnioski są omawiane w kolejności	Kopie kart informacyjnych operacji

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

		odpowiadającej ich kolejności złożenia w rejestrze wniosków.	
	Członkowie Rady	Głosowanie nad zgodnością operacji z LSR.	Wzór karty do głosowania nad zgodnością operacji z LSR (zał. nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego Rady)
		Głosowanie nad oceną operacji pod kątem zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru.	Wzór karty do oceny operacji wg lokalnych kryteriów LGD (zał. nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego Rady)
	Komisja skrutacyjna	Obliczanie wyników głosowań, kontrola quorum, sporządzanie protokołu z posiedzenia Rady i uchwały	-
	Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców/Sekretarz	Prowadzenie posiedzenia	
		Podpisanie protokołu i uchwał	
Zawiadomienie o wynikach oceny Rady	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Przygotowanie pism informujących o wynikach oceny dokonanej przez Radę, zawierających informację o: zgodności operacji z LSR albo jego niezgodności – wskazując przyczyny niezgodności; liczbie uzyskanych punktów w ramach tej oceny; możliwości złożenia odwołania od wyników tej oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR.	Wzór pisma informującego o wynikach wyboru
	Przewodniczący Rady lub jeden z Wiceprzewodniczących	Podpisanie pism informujących o wynikach oceny dokonanej przez Radę.	
	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Rozesłanie pism informujących o wynikach oceny	
		Ogłoszenie listy ocenionych operacji przez Radę.	Wzór listy ocenionych operacji
NIEZWŁOCZNIE PO DOKONANIU OCENY POD WZGLĘDEM ZGODNOŚCI Z LSR ORAZ SPEŁNIANIA LOKALNYCH KRYTERIÓW, LECZ NIE PÓŹNIEJ NIŻ W TERMINIE 45 DNI OD DNIA ZAKOŃCZENIA NABORU, WYKONANE ZOSTANĄ NASTĘPUJĄCE CZYNNOŚCI:			
Procedura odwołania od	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik	Przyjęcie odwołań od decyzji Rady złożonych osobiście przez wnioskodawców w Biurze LGD –	Wniosek o ponowne rozpatrzenie operacji

rozstrzygnąć Rady	administracyjny	Zarejestrowanie odwołań w rejestrze odwołań	Wzór rejestru odwołań
		Przekazanie odwołań do ponownego rozpatrzenia Rady.	
		Przygotowanie i rozesłanie zawiadomień o posiedzeniu organu decyzyjnego wraz z informacją dotyczącą możliwości zapoznania się z materiałami i dokumentami związanymi z porządkiem posiedzenia, w tym z odwołaniami złożonymi przez Wnioskodawców, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia.	
	Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców	Otwarcie posiedzenia od przedstawienia porządku obrad i sprawdzenia quorum. Powołanie komisji skrutacyjnej	
		Przeprowadzenie procedury wyłączenia członka z udziału w ocenie operacji co do których dany członek nie może zachować zasady bezstronności.	
	Członkowie Rady	Podpisanie listy obecności i deklaracji bezstronności przez każdego z członków Rady. Stwierdzenie prawomocności obrad.	
	Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców	Przeprowadzenie procedury wyłączenia członka z udziału w ocenie operacji co do których dany członek nie może zachować zasady bezstronności.	Wzór karty do głosowania nad przyjęciem/odrzuconiem odwołania
		Zreferowanie treści odwołań.	
	Członkowie Rady	Głosowanie nad przyjęciem/odrzuconiem odwołania.	Wzór uchwały
		Ponowne rozpatrzenie wniosków o pomoc na operacje, których odwołania zostały przyjęte przez Radę.	
Przewodniczący Rady lub jeden z jego Zastępców/ Sekretarz	Przygotowanie treści uchwał dotyczących: Listy operacji, które zostały wybrane, ustalając ich kolejność według liczby punktów uzyskanych w ramach oceny spełniania kryteriów lokalnych oraz Listy operacji, które nie zostały wybrane, uwzględniając wyniki oceny operacji dokonanej na skutek złożonych odwołań.		

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

	Członkowie Rady	Podjęcie uchwały w sprawie zatwierdzenia listy wybranych operacji i listy niewybranych operacji	Wzór uchwały
		Podjęcie uchwał w sprawie wyboru/niewybrania dla poszczególnych operacji	.
Zawiadomienie o wynikach wyboru operacji przez Radę	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	Przygotowanie pism informujących wnioskodawców o wynikach wyboru.	Wzór pisma informującego o wynikach wyboru
		Wysłanie pism informujących wnioskodawców o wynikach wyboru.	
		Zamieszczenie listy operacji wybranych i niewybranych na stronie internetowej LGD	
Przekazanie dokumentów podmiotowi wdrażającemu działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”	Kierownik/koordynator biura LGD/pracownik administracyjny	LGD przekazuje właściwemu podmiotowi wdrażającemu listę wybranych i niewybranych operacji wraz z uchwałami Rady LGD i wszystkimi złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy wraz załącznikami.	-

Procedura oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD oraz kryteriów wyboru operacji oraz procedury odwoławczej od wyników oceny Rady /wersja graficzna/

Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego- Instytucja Wdrażająca/ARiMR- Agencja Płatnicza
Działania:
„Odnowa i rozwój wsi”
„Małe projekty”

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa- Agencja Płatnicza, Instytucja Wdrażająca
Działania:
„Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej”
„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Wybór operacji do finansowania w ramach LSR z zachowaniem procedury odwoławczej

Przekazanie przez **biuro LGD** informacji wnioskodawcom o wyborze operacji do finansowania w ramach LSR

Składanie przez wnioskodawców w **biurze LGD** odwołań od rozstrzygnięć Rady

Przeprowadzenie przez **Radę** procedury odwoławczej

Przekazanie przez **biuro LGD** dokumentów podmiotowi wdrażającemu działania

Procedura oceny zgodności operacji z LSR i oceny operacji zgodnie z kryteriami wyboru operacji

Przeprowadzenie posiedzenia Rady przez **Przewodniczącego lub jednego z Zastępców**. Członkowie **Rady Fundacji** podpisują deklarację bezstronności

Prezentacja operacji przez **Kierownika /koordynatora biura LGD/ pracownika biura LGD** na podstawie wniosków i kart informacyjnych

Przeprowadzenie przez członków Rady dyskusji nad oceną zgodności z LSR i lokalnymi kryteriami wyboru, dokonanie oceny operacji poprzez wypełnienie kart i podjęcie uchwał

Przygotowania do posiedzenia Rady Fundacji

Zarząd LGD w porozumieniu z **Przewodniczącym Rady** ustala termin, miejsce i porządek posiedzenia Radv

Rozesłanie przez **biuro LGD** członkom Rady pisemnych zawiadomień o posiedzeniu Rady

Pracownicy **biura LGD** przygotowują karty informacyjne operacji

Biuro LGD podaje informację o posiedzeniu Rady, liście złożonych wniosków do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD

Nabór wniosków w biurze LGD

Biuro LGD ogłasza i informuje wnioskodawców o naborze wniosków

Składanie wniosków w **biurze LGD** przez wnioskodawców w ramach działań osi 3 oraz w ramach tzw. małych projektów wdrażanych w ramach LSR

Wydanie wnioskodawcom przez **biuro LGD** potwierdzenia złożenia wniosku

Ogłoszenie naboru wniosków przez Samorząd Województwa na wniosek LGD

Lokalne kryteria wyboru operacji przez organ decyzyjny LGD

O miejscu danego wniosku na liście będzie decydowała liczba punktów uzyskanych w ramach tzw. lokalnych kryteriów wyboru operacji wdrażanych poprzez Lokalną Strategię Rozwoju. Członkowie Rady Stowarzyszenia będą mieli do dyspozycji „Karty oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD” (załącznik nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego Rady).

„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Adekwatność do analizy SWOT	Źródło weryfikacji
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	<p>Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca, wynosi (w hektarach fizycznych):</p> <ul style="list-style-type: none"> • do 15 ha - 1 pkt. • od 15,01 - 0 pkt. 	<p>Preferuje się operacje/projekty realizowane w niskotowarowych gospodarstwach, nie dających możliwości utrzymania rodziny rolniczej. W analizie SWOT wykazano, że ważnymi problemami obszaru LGD są: duża liczba małych gospodarstw o powierzchni mniejszej niż średnia województwa, niskie dochody gospodarstw rolnych i wzrastające koszty działalności rolniczej.</p>	<p>Zaświadczenie z Urzędu Gminy o powierzchni gospodarstwa wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku przez wnioskodawcę</p>
	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi:.</p> <ul style="list-style-type: none"> • do 80 tys. zł - 1 pkt. • powyżej 80 tys. zł. - 0 pkt. 	<p>Preferuje się operacje/projekty o niższej wartości kosztów kwalifikowalnych co wynika z ograniczonej ilości środków na realizację LSR dla obszaru LGD.</p>	<p>Wniosek</p>
	<p>Wiek wnioskodawcy w momencie złożenia wniosku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poniżej 40 lat - 2 pkt. • od 40 - 55 lat - 1 pkt. • powyżej 55 lat - 0 pkt. 	<p>Preferuje się projekty realizowane przez młodych mieszkańców obszaru, zwłaszcza domowników gospodarstw rolnych. Wynika to z wniosków z analizy SWOT, gdzie zauważono migrację ludzi młodych do miast i za granicę, porzucanie pracy w gospodarstwach rolnych.</p>	<p>Kopia dowodu tożsamości.</p>
	<p>Operacja dotyczy stworzenia lub rozwoju produktu/usługi wpisującej się w koncepcję rozwoju szlaku turystycznego Ziemi Gotyku**:</p>	<p>Preferuje się operacje związane z rozwojem koncepcji szlaku Ziemi Gotyku, łączącego zabytki, ciekawostki turystyczne wszystkich gmin objętych LSR. Kryterium wspiera mocne strony obszaru LGD – dziedzictwo kulturowe, historyczne i społeczne LGD świadczące o specyfice obszaru objętego LSR. Preferowanie tego typu operacji wynika też ze słabych stron obszaru: niski poziom wykorzystania i waloryzacji tych zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych, w szczególności na cele turystyczne i promocyjne.</p>	<p>Wniosek</p>

	<p>Wnioskodawca zakłada, że operacja będzie realizowana z wykorzystaniem Znak Promocyjnego Ziemi Gotyku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tak – 3 pkt. • Nie – 0 pkt. 	<p><i>LGD opracowała w 2007 roku zasady konkursu na Znak Promocyjny Ziemi Gotyku i przeprowadziła konkurs. Produkty i usługi nagrodzone i wyróżnione w konkursie miały prawo posługiwać się znakiem promocyjnym w formie logotypu. W ramach konkursu preferowane będą operacje zakładające ubieganie się o Znak Promocyjny Ziemi Gotyku dla swoich produktów bądź usług. Promocja poprzez markę będzie wzmocniać zarówno LGD w lokalnym środowisku, jak i tworzyć pozytywny wizerunek obszaru LGD i lokalnych producentów i usługodawców. Kryterium adekwatne do analizy SWOT: słaba promocja lokalnych produktów i usług opartych na tradycjach regionalnych, stopniowy zanik zawodów typowo wiejskich typu kowal, kołodziej.</i></p>	<p><i>Deklaracja wnioskodawcy o zamiarze wykorzystania Znak Promocyjnego Ziemi Gotyku w realizacji operacji.</i></p>
	<p>Maksymalna SUMA PUNKTÓW 10</p>	<p>Wymagana minimalna liczba punktów – 5</p>	<p>-</p>

** kryterium uzasadniające realizację operacji w ramach LSR.

„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Adekwatność do analizy SWOT	
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poniżej 100 tys. zł – 4pkt. • od 100 tys. zł do 200 tys. zł. – 3 pkt. • powyżej 200 tys. zł do 250 tys. zł – 2 pkt. • powyżej 250 tys. zł – 0 pkt. 	<p>Preferuje się operacje/projekty o niższej wartości kosztów kwalifikowalnych co wynika z ograniczonej ilości środków na realizację LSR dla obszaru LGD.</p>	<p>Wniosek</p>
	<p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w wyniku realizacji projektu (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne):</p> <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 etatów – 3 pkt. • od 2 do 3 etatów – 2 pkt. • więcej niż 1 etat mniej niż 2 etaty – 1 pkt. 	<p>Preferowane będą projekty zakładające utworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich LGD. Problem bezrobocia znacząco zmalał w latach 2006-2008 jednak wciąż istnieje duża grupa bezrobotnych zwłaszcza wśród kobiet i osób o niskich kwalifikacjach (wnioski z analizy SWOT), a poza tym spadek liczby osób bezrobotnych jest także wynikiem migracji. Nowe miejsca pracy na terenie LGD są potrzebne także dla osób odchodzących od rolnictwa.</p>	<p>Wniosek + oświadczenie o zakładanym zatrudnieniu.</p>
	<p>Wiek Wnioskodawcy w momencie złożenia wniosku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poniżej 40 lat - 2 pkt. • od 40 - 55 lat - 1 pkt. • powyżej 55 lat - 0 pkt. 	<p>Preferuje się projekty realizowane przez młodych mieszkańców obszaru, zwłaszcza domowników gospodarstw rolnych. Wynika to z wniosków z analizy SWOT, gdzie zauważono migrację ludzi młodych do miast i za granicę, porzucanie pracy w gospodarstwach rolnych. Także w strukturze bezrobotnych poważną grupę stanowią osoby młode: absolwenci szkół i uczelni. Kryterium to jest adekwatne do analizy SWOT.</p>	<p>Kopia dowodu tożsamości.</p>
	<p>Operacja dotyczy stworzenia lub rozwoju produktu/usługi wpisującej się w koncepcję szlaku turystycznego Ziemi Gotyku**: 0-2 pkt.</p>	<p>Preferuje się operacje związane z rozwojem koncepcji szlaku Ziemi Gotyku, łączącego zabytki, ciekawostki turystyczne wszystkich gmin objętych LSR. Kryterium wspiera mocne strony obszaru LGD – dziedzictwo kulturowe, historyczne i społeczne LGD świadczące o specyfice obszaru objętego LSR. Preferowanie tego typu operacji wynika też ze słabych stron obszaru: niski poziom wykorzystania i waloryzacji tych zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych, w szczególności na cele turystyczne i promocyjne.</p>	<p>Wniosek</p>
	<p>Wnioskodawca zakłada, że operacja będzie realizowana z wykorzystaniem Znaku Promocyjnego Ziemi Gotyku:</p>	<p>LGD opracowała w 2007 roku zasady konkursu na Znak Promocyjny Ziemi Gotyku i przeprowadziła konkurs. Produkty i usługi nagrodzone i wyróżnione w konkursie miały prawo posługiwać się znakiem</p>	<p>Deklaracja wnioskodawcy o zamiarze</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Tak – 3 pkt. • Nie – 0 pkt. 	<p>promocyjnym w formie logotypu. W ramach konkursu preferowane będą operacje zakładające ubieganie się o Znak Promocyjny Ziemi Gotyku dla swoich produktów bądź usług. Promocja poprzez markę będzie wzmocniać zarówno LGD w lokalnym środowisku, jak i tworzyć pozytywny wizerunek obszaru LGD i lokalnych producentów i usługodawców. Kryterium adekwatne do analizy SWOT: słaba promocja lokalnych produktów i usług opartych na tradycjach regionalnych, Stopniowy zanik zawodów typowo wiejskich typu kowal, kołodziej.</p>	<p>wykorzystania Znak Promocyjnego Ziemi Gotyku w realizacji operacji.</p>
	Maksymalna SUMA PUNKTÓW 14	Wymagana minimalna liczba punktów – 7	-

** kryterium uzasadniające realizację operacji w ramach LSR.

„Odnowa i rozwój wsi”

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Adekwatność do analizy SWOT	Źródło weryfikacji
Odnowa i rozwój wsi	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • do 250 tys. – 3 pkt. • powyżej 250 tys. - 0 pkt. 	<p>Preferuje się operacje/projekty o niższej wartości kosztów kwalifikowalnych co wynika z ograniczonej ilości środków na realizację LSR dla obszaru LGD. Wsparcie dla znaczących inwestycji.</p>	Wniosek
	<p>Operacja dotyczy waloryzacji i wykorzystania lokalnych zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru **: 0 -3 pkt.</p>	<p>Preferuje operacje/projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory lokalnego środowiska, lokalną infrastrukturę turystyczną, lokalne produkty i usługi. Kryterium adekwatne do analizy SWOT, gdzie wskazano jako zasób bogate lokalne dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze, a w słabych stronach niski poziom wykorzystania i waloryzacji tych zasobów, zwłaszcza na cele turystyczne i promocyjne.</p>	Wniosek
	<p>Operacja przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności **: 0 -3 pkt.</p>	<p>Preferuje operacje/projekty dotyczące aktywizacji społeczności lokalnej, w tym stworzenia technicznych warunków do rozwoju ciekawej oferty społecznej, kulturowej i integracji mieszkańców. Preferowane będą operacje dotyczące rozwoju działalności i lepszego wykorzystania świetlic wiejskich, domów kultury, miejsc spotkań i integracji. Kryterium to wynika ze słabych stron analizy SWOT: małe nakłady na rozwój kultury w gminach, mało atrakcyjna oferta ośrodków kultury i świetlic wiejskich, zwłaszcza dla dorosłych i seniorów, dużo świetlic wiejskich niewykorzystanych z powodu braku środków finansowych na utrzymanie obiektów, zatrudnienie personelu, brak ciekawej oferty dla młodzieży wiejskiej itp.</p>	Wniosek

	<p>Wnioskodawca posiada doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze środków UE (środki przedakcesyjne, fundusze strukturalne):</p> <ul style="list-style-type: none"> • powyżej 3 projektów – 3 pkt. • 2-3 projekty - 2 pkt. • 1 projekt - 1 pkt. • żadnego projektu - 0 pkt. 	<p><i>Preferuje wnioskodawców doświadczonych w obszarach, których dotyczą projekty, zapewniających sprawną i z dużym prawdopodobieństwem skuteczną realizację projektów.</i></p>	<p><i>Oświadczenie wnioskodawcy o zrealizowanych projektach ze środków przedakcesyjnych UE i funduszy strukturalnych UE wraz z zestawieniem w tabeli projektów z podaniem nazwy projektu, celów projektu, wartość projektu, okres realizacji, źródła dotacji podpisane przez Wnioskodawcę.</i></p>
	Maksymalna SUMA PUNKTÓW 12	Wymagana minimalna liczba punktów –7	-

** kryterium uzasadniające realizację operacji w ramach LSR.

„Małe projekty”

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Adekwatność do analizy SWOT	Źródło weryfikacji
Małe projekty	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • do 15 tys. - 2 pkt. • powyżej 15 tys. do 25 tys.- 1 pkt. 	<p><i>Preferuje się operacje/projekty o niższej wartości kosztów kwalifikowalnych co wynika z ograniczonej ilości środków na realizację LSR dla obszaru LGD.</i></p>	Wniosek
	<p>Operacja dotyczy waloryzacji i wykorzystania lokalnych zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych obszaru **: 0 -3 pkt.</p>	<p><i>Preferuje operacje/projekty wykorzystujące lokalną historię, tradycję, kulturę, walory lokalnego środowiska, lokalną infrastrukturę turystyczną, lokalne produkty i usługi, w powiązaniu z analizą SWOT w LSR. W analizie SWOT wskazano jako zasób bogate lokalne dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze, a w słabych stronach niski poziom wykorzystania i waloryzacji tych zasobów, zwłaszcza na cele turystyczne.</i></p>	Wniosek
	<p>Operacja przyczyni się do aktywizacji lokalnej społeczności **: 0 -3 pkt.</p>	<p><i>Preferuje operacje/projekty dotyczące aktywizacji społeczności lokalnej, w tym stworzenia technicznych warunków do rozwoju ciekawej oferty społecznej, kulturowej i integracji mieszkańców. Preferowane będą operacje dotyczące rozwoju działalności i lepszego wykorzystania świetlic wiejskich, domów kultury, miejsc spotkań i integracji. Kryterium to wynika ze słabych stron analizy SWOT: Małe nakłady na rozwoju kultury w gminach, mało atrakcyjna oferta ośrodków kultury i świetlic wiejskich, zwłaszcza dla dorosłych i seniorów, dużo świetlic wiejskich niewykorzystanych z powodu braku środków finansowych na utrzymanie obiektów, zatrudnienie personelu, bierność i małe zainteresowanie</i></p>	Wniosek

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

	<i>sprawami społecznymi, publicznymi w znacznej części społeczeństwa, Brak ciekawej oferty dla młodzieży wiejskiej, mało ofert zagospodarowania czasu wolnego młodzieży itp.</i>	
Planowany okres* realizacji operacji wynosi: <ul style="list-style-type: none"> • mniej niż 6 miesięcy – 2pkt. • od 6 miesięcy do 12 miesięcy – 1 pkt. • powyżej 12 miesięcy – 0 pkt. (*liczony od dnia złożenia wniosku lub wskazany w innym miejscu we wniosku)	<i>Preferuje operacje/projekty krótsze, które dadzą oczekiwane efekty w krótszym czasie, a jednocześnie będą możliwe do zamknięcia w jednym roku realizacji LRS (co ważne jest ze względów organizacyjnych dla LGD).</i>	Wniosek
Operacja ma charakter innowacyjny* <ul style="list-style-type: none"> • tak – 2 pkt. • nie – 0 pkt. <i>*innowacyjny tj. zapewniający rozwój nowych metod, narzędzi, nowego podejścia i udoskonalenie już istniejących w skali jednej gminy</i>	<i>Kryterium adekwatne do analizy SWOT gdzie wskazana jest potrzeba poszukiwania nowych, skuteczniejszych rozwiązań w rozwoju lokalnym.</i>	Wniosek o przyznanie pomocy.
Realizacja operacji ma charakter zintegrowany (maksymalnie 3 pkt.): <ul style="list-style-type: none"> • zakłada współpracę różnych podmiotów – 1 pkt. • zakłada jednoczesne wykorzystanie różnych zasobów lokalnych - 1 pkt. • w ramach operacji realizowane będą cele LSR, które są spójne, powiązane ze sobą oraz wzajemnie się uzupełniają - 1 pkt. <p>(pisemne uzasadnienie Wnioskodawcy we wniosku)</p>	<i>Kryterium adekwatne do analizy SWOT gdzie wskazana została potrzeba realizacji wspólnych zintegrowanych działań wykorzystujących wiedzę i doświadczenie różnych podmiotów, łączenie zasobów lokalnych i spójność w zakresie celów strategicznych.</i>	Wniosek o przyznanie pomocy.
Maksymalna SUMA PUNKTÓW 15	Wymagana minimalna liczba punktów – 8	-

** kryterium uzasadniające realizację operacji w ramach LSR.

X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji.

Budżet przeznaczony na realizację przedsięwzięć zaplanowanych w LSR będzie ustalany w stosunku do ilości mieszkańców terenu objętego działaniem LGD Ziemia Gotyku. Zgodnie z Rozporządzeniami Ministra Rolnictwa dot. podejścia Leader jest iloczynem liczby mieszkańców* obszaru i sumy 148 zł.

28 318 mieszkańców x 148,00 zł = 4 191 064 zł

4.1.Pomoc na działania odpowiadające celom osi 3 (Różnicowanie, Odnowa, Mikroprzedsiębiorstwa) oraz „małe projekty”	4.2. Projekty współpracy	4.3.1.Koszty bieżące LGD	4.3.2.Aktywizacja i nabywanie umiejętności	Razem działania
Liczba mieszkańców * 116 zł	Liczba mieszkańców* 3 zł	Maksymalnie 15% całości budżetu	Maks. na 4.3. = liczba mieszkańców * 29 zł Pomniejszona o koszty bieżące LGD (821 222 – 628 000)	
3 284 888 zł	84 954 zł	628 000 zł	193 222 zł	4 191 064 zł

*Stan liczby mieszkańców z danych GUS na dzień 31.XII.2006

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 -2015

Szczegółowy budżet LSR:

cele ogólne	cele szczegółowe	przedsięwzięcia	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Projekty współpracy	nabywanie umiejętności i aktywizacja	Funkcjonowanie LGD
Cel ogólny 1 Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru w oparciu o dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe „Ziemi Gotyku”	1.1. Promocja lokalnych zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru LSR do 2015 roku	Przedsięwzięcie I „WIEŚ ATRAKCYJNA TURYSTYCZNIE I KULTUROWO”	-	-	100 000,00	100 000,00	20 000,00	98 222,00	628 000,00
	1.2. Poprawa stanu i rozwój infrastruktury turystycznej obszaru LSR do 2015 roku		50 000,00	50 000,00	100 000,00	100 000,00	44 954,00	10 000,00	
Cel ogólny 2 Rozwój i wpieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”	2.1. Poprawa stanu i rozwój obiektów służących mieszkańcom obszaru LSR do 2015 roku	Przedsięwzięcie II „ WIEJSKIE CENTRA AKTYWNOŚCI I INTEGRACJI”	-	-	1 000 000,00	700 000,00	-	-	
	2.2. Tworzenie i rozwój oferty służącej aktywizacji i integracji mieszkańców obszaru LSR do 2015 roku	Przedsięwzięcie III „AKTYWNI I RAZEM NA ZIEMI GOTYKU”	50 000,00	50 000,00	-	120 000,00	20 000,00	30 000,00	
	2.3. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców do 2015 roku		-	-	-	24 888,00	-	50 000,00	
Cel ogólny 3 Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich	3.1. Wsparcie rozwoju firm i drobnej przedsiębiorczości na obszarze LSR do 2015 roku	Przedsięwzięcie IV „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LUDZI SIŁĄ ROZWOJU LOKALNEJ GOSPODARKI”	400 000,00	400 000,00	-	20 000,00	-	-	
	3.2. Promocja przedsiębiorczości na wsi do 2015 roku		-	-	-	20 000,00	-	5 000,00	
Suma wg działań			500 000,00	500 000,00	1 200 000,00	1 084 888,00	84 954,00	193 222,00	

XI. Opis procesu przygotowania LSR

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru Ziemia Gotyku powstawała w okresie od czerwca 2008 do stycznia 2009 roku. Jest ona aktualizacją Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich z roku 2006. Prace nad aktualizacją strategii i dostosowaniem do aktualnych wymogów (ustaw i projektów rozporządzeń) podjął Zarząd LGD, który zaprosił do współpracy Partnerów LGD, reprezentujących trzy sektory, a w szczególności organizacje działające na rzecz aktywizacji środowisk wiejskich. Członkowie grupy pracowali nad założeniami do LSR w sposób aktywny przy wsparciu animatora partnerstw lokalnych. Głównym zadaniem grupy było opracowanie diagnozy obszaru za pomocą analizy SWOT, zdiagnozowanie problemów oraz określenie celów strategicznych LSR. Następnie w 3 grupach tematycznych liderzy opracowywali cele szczegółowe i rodzaje przedsięwzięć potrzebne do osiągnięcia celów i wizji rozwoju.

Ponadto w ramach projektu „LEADER – skuteczne podejście do rozwoju wsi” realizowanego ze środków Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego (*konkurs 11/2008 Wspieranie lokalnych inicjatyw wiejskich w ramach aktywizacji terenów wiejskich - GRANTY – Lider*) Fundacja Ziemia Gotyku rozpoczęła szeroką kampanię informacyjną i szkoleniową na temat funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013, ze szczególnym uwzględnieniem Podejścia Leader (PROW 2007-2013). W dniu 5 czerwca 2008 roku miała miejsce konferencja „**Leader – skuteczna metoda rozwoju obszarów wiejskich w UE**”, podczas której uczestnicy zapoznali się ze szczegółowymi zasadami wdrażania podejścia Leader w Polsce w nowym okresie programowania, a także poznali dotychczasowe osiągnięcia Lokalnych Grup Działania: Fundacji „Ziemia Gotyku”, Fundacji „Partnerstwo dla Krajny i Pałuk” oraz Stowarzyszenia „Zakole Dolnej Wisły”. W konferencji wzięło udział około 90 przedstawicieli lokalnych środowisk samorządowych, społecznych i gospodarczych. Ponadto uczestnicy zostali powiadomieni o możliwości włączenia się do prac nad Lokalną Strategią Rozwoju i zgłaszania pomysłów poprzez tzw. „bank inicjatyw i pomysłów” zawieszony na stronie internetowej Fundacji Ziemia Gotyku. Do banku zostało zgłoszonych kilkanaście pomysłów, które także stały się inspiracją do formułowania celów i przedsięwzięć LSR.

W miesiącu czerwcu oraz w sierpniu 2008 r. zostały przeprowadzone 4 szkolenia z zakresu funduszy UE dla obszarów wiejskich m.in. z PO KL, RPO WK-P i PROW, a w miesiącach sierpień i wrzesień 2008 r. mieszkańcy mieli możliwość korzystania z bezpłatnych usług doradczych. Zarówno szkolenia jak i doradztwo były okazją do konsultowania z mieszkańcami obszaru założeń do LSR. Przy okazji szkoleń liderzy obszaru opracowali wspólnie analizę SWOT i zaproponowali główne kierunki rozwoju obszaru.

W dniu 15 listopada 2008 roku zostało zorganizowane spotkanie wszystkich partnerów i członków organów Fundacji Ziemia Gotyku LGD – Forum Programowe, podczas którego zostały zaprezentowane założenia dla LSR: cele ogólne, szczegółowe, przedsięwzięcia, budżet oraz kryteria wyboru operacji. Uczestnicy mieli okazję podyskutować nad tymi założeniami i zaproponować zmiany. Ponadto w miesiącach listopad i grudzień w większości gmin na sesjach rad były przedstawione założenia do LSR i również zebrane uwagi.

Nad wypracowanymi założeniami do LSR pracowała także grupa w składzie fundatorów, członków rady i zarządu fundacji. W wyniku tych szerokich konsultacji została stworzona niniejsza strategia, która została pozytywnie zaopiniowana i przyjęta do realizacji przez Forum Programowe w dniu 9 stycznia 2009 roku.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Fundacja Ziemia Gotyku LGD budując partnerstwo trójsektorowe, działając na zasadach szerokiej partycypacji społecznej, planuje także w procesie wdrażania i dalszej aktualizacji LSR, angażować lokalnych liderów życia społecznego. Za proces wdrażania i aktualizacji LSR odpowiada Zarząd Fundacji Ziemia Gotyku, który konsultuje i nadal będzie konsultować zmiany dotyczące LSR ze wszystkimi partnerami LGD, zgromadzonymi w organie Forum Programowego. Na corocznym zebraniu Forum Zarząd Fundacji zobowiązany jest przedstawić sprawozdanie z funkcjonowania Fundacji, a więc także z postępów we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zgodnie ze statutem Fundacji Zarząd odpowiada za opracowanie projektu Lokalnej Strategii Rozwoju oraz jej zmian. Zarząd odpowiada za powierzone Fundacji środki publiczne, za ich wykorzystanie zgodnie z zaplanowanymi działaniami i poprawne rozliczenie. W procesie wdrażania i aktualizacji LSR biorą udział:

- Zarząd Fundacji
- Rada Fundacji
- Komisja Rewizyjna Fundacji
- Forum Programowe Fundacji (składające się ze wszystkich Partnerów Fundacji)
- Pracownicy biura Fundacji.

W posiedzeniach Forum Programowego mogą uczestniczyć także inni mieszkańcy obszaru LGD, którzy są zainteresowani działalnością Fundacji. Mogą oni również zabrać głos i wyrazić swoją opinię. Proces wdrażania i aktualizacji LSR zakłada realizację zasady partycypacji społecznej, uwzględniając jak najszerszy udział partnerów LGD i mieszkańców. Podstawowym elementem, który należy zaznaczyć w tym punkcie jest wszechstronna informacja i promocja LSR, która pozwoli na płynne wdrażanie strategii.

W tym celu zostanie wykorzystana strona internetowa Fundacji (www.ziemiagotyku.com), która jest na bieżąco aktualizowana. Na stronie zawarte są wszystkie aktualności, informacje o realizowanych projektach, aktualnych wydarzeniach, sprawozdania z zadań zrealizowanych, dokumenty, galerie fotografii dotyczących działalności Fundacji, raporty. Wdrażanie LSR będzie oparte na konkursach dotyczących naboru wniosków na działania: 4.1.3 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, 4.1.3 - Odnowa i rozwój wsi, 4.1.3 Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz 4.1.3 - Małe projekty. W związku z tym na stronie internetowej Fundacji oraz Gmin Partnerskich będzie wyodrębniona zakładka poświęcona tylko i wyłącznie tym konkursom. Będą tam zamieszczane informacje o możliwości składania wniosków, o możliwości skorzystania z doradztwa w zakresie wypełnienia wniosku, o wynikach oceny przeprowadzonej przez Radę Fundacji itp.

W procesie wdrażania LSR bardzo ważną rolę będzie odgrywało biuro Fundacji, które będzie otwarte codziennie. W biurze mieszkańcy LGD będą na bieżąco pozyskiwać informacje na temat wdrożenia LSR. Poza tym w każdej z gmin partnerskich jest osoba do kontaktów z LGD, która zobowiązana jest do zamieszczania na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy informacji związanych z działaniami Fundacji, a w szczególności z wdrażaniem LSR.

Za działania informacyjne i promocyjne będzie odpowiadał kierownik biura Fundacji Ziemia Gotyku w konsultacji z Zarządem. Przed każdym naborem wniosków na konkursy dotyczące wdrażania LSR będą organizowane spotkania z beneficjentami informujące o zasadach konkursu i przygotowania dokumentów aplikacyjnych.

Za monitoring wdrożenia LSR odpowiadać będzie członek Zarządu upoważniony przez uchwałę całego Zarządu. Jego zadaniem będzie kontrola przebiegu realizacji konkursów na wdrażanie LSR, działań

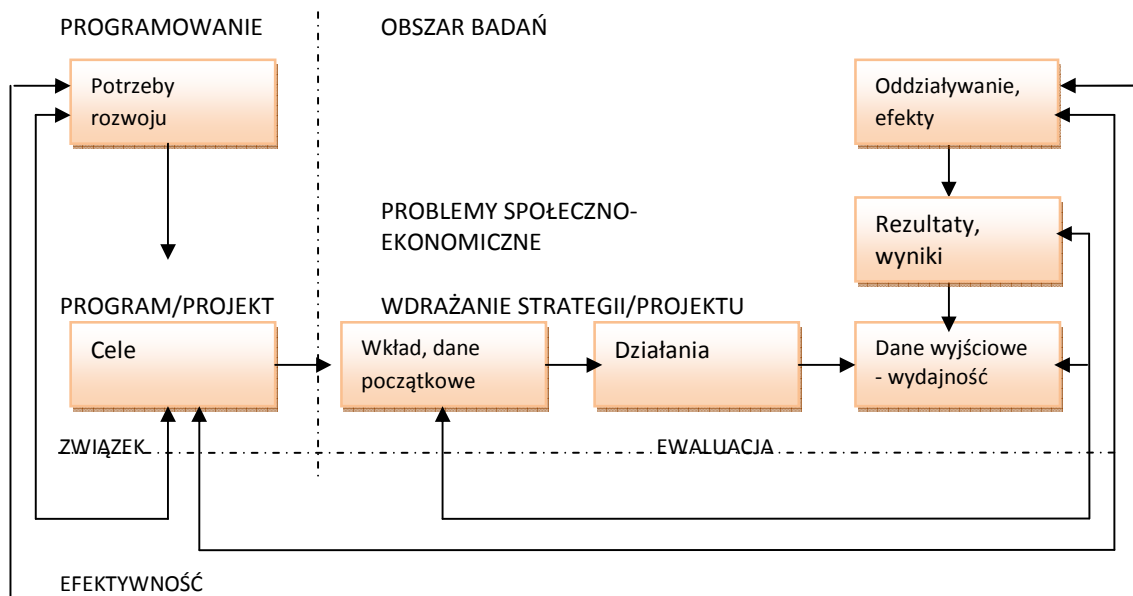
informacyjnych i szkoleniowych, postępów w realizacji założonego na dany rok budżetu, sporządzanie raportów kwartalnych i rocznych z wdrażania LSR. Ponadto planuje się badanie opinii społeczności lokalnej na temat skuteczności strategii i osiągania celów. Jeśli w wyniku monitoringu i badań opinii okaże się, że zaistniały okoliczności wymagające aktualizacji LSR, na wniosek Zarządu Rada Fundacji może podjąć decyzję o konieczności wprowadzenia zmian. W tym celu zostanie ustanowiony zespół ds. aktualizacji LSR, składający się z przedstawicieli Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej. Zadaniem zespołu będzie opracowanie harmonogramu i metod aktualizacji LSR, a następnie zatrudnienie ekspertów, którzy przeprowadzą spotkania konsultacyjne ze społecznością lokalną i wypracują zmiany do LSR. Przewiduje się, że aktualizacja LSR może nastąpić po 2 pierwszych latach wdrażania LSR, czyli ok. 2011 roku.

XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

Działalność każdego partnerstwa powinna być na bieżąco monitorowana i poddawana autoewaluacji (samoocenie) w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działania. Bardzo ważne jest powracanie do celów wspólnego działania założonych na początku budowania grupy partnerskiej i uświadamianie sobie wspólnych wartości. Dzięki temu w większym stopniu grupa będzie realizować potrzeby społeczności i obszaru, dla rozwoju którego działa. Wspólne działanie trzech sektorów jest dużą szansą na realizację zasad zrównoważonego rozwoju lokalnego. Środki finansowe pozyskiwane wspólnymi siłami przez najważniejszych aktorów życia społecznego danego obszaru mogą przyspieszyć rozwój gospodarczy i wpłynąć na ogólną poprawę jakości życia danej społeczności lokalnej.

Lokalna Grupa Działania prowadzi i zamierza kontynuować proces ewaluacji, tj. oceny zarówno wydolności organizacyjnej LGD, zaplanowanej lokalnej strategii rozwoju oraz innych realizowanych przez nią projektów.

Rys. Struktura ewaluacji lokalnej strategii rozwoju

UŻYTECZNOŚĆ I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Źródło: *Self-evaluation workbook for local action groups*, Heimo Keränen, Helsinki 2004.

Ewaluacja w szczególności dotyczy przyjętej przez grupę strategii, ponieważ konieczne jest monitorowanie i ocenianie postępów realizacji strategii, przyjętych rozwiązań (działań) oraz osiągania określonych celów. Perspektywa realizacji lokalnej strategii rozwoju jest rozciągnięta na 7 lat. W tym okresie może zaistnieć wiele nowych okoliczności mających wpływ na założenia lokalnej strategii rozwoju. Jedynie poprzez proces stałego monitorowania i ewaluacji strategii LGD jest w stanie szybko zareagować na zmiany i wprowadzić odpowiednie rozwiązania np. dokonać aktualizacji LSR.

Monitorowanie prowadzone przez LGD obejmuje proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych danych na temat strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, w celu zgodności przedsięwzięć/projektów z założonymi celami. Dotyczy to głównie monitorowania wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania w poszczególnych celach LSR oraz harmonogramu i budżetu lokalnej strategii rozwoju.

Ewaluacja natomiast jest oceną jakości podejmowanych działań, mocnych i słabych stron działania. LGD planuje i prowadzi proces samoewaluacji w celu systematycznego podnoszenia jakości swoich działań i usług. W ramach działalności LGD bardzo ważną rolę odgrywają działania informacyjne i doradcze skierowane do szerokiej grupy odbiorców tj. mieszkańców obszaru działania LGD.

Ewaluacja jest dla LGD:

- Użyteczna do badania potrzeb beneficjentów;
- Narzędziem wspomagającym proces podejmowania decyzji;
- Użyteczna w celu podnoszenia skuteczności i użyteczności podejmowanych działań;
- Użyteczna do oceny słabych i mocnych stron projektu;
- Sygnałem pojawiających się problemów;
- Użyteczna przy określaniu zgodności rezultatów projektów z założonymi celami.

Autoewaluacja przyczynia się do:

- Potwierdzenia słuszności ustalonych wcześniej działań (np. potwierdzenie dobrze określonego problemu, dobrze zdefiniowanego celu, itp.);
- Sprawniejszego planowania dotyczącego min. wprowadzenia nowych rodzajów usług, zwiększenia zatrudnienia w okresach wzmożonej aktywności, określenie z wyprzedzeniem trudności mogących mieć niekorzystny wpływ na jakość usług, itp.;

- Zidentyfikowania i poprawienia podejrzewanych błędów;
- Optymalnego wykorzystania środków: czasu pracy, umiejętności ludzkich, lokalu, sprzętu i pieniędzy;
- Informowania pracowników organizacji i ochotników o oczekujących ich zadaniach;
- Motywowania pracowników poprzez włączenie w proces autoewaluacji oraz uświadomienie im, jaki wpływ na odbiorców mają ich działania i jakie są efekty ich pracy.

Praktyczne wymiary ewaluacji własnej LGD i lokalnej strategii rozwoju

Organem odpowiedzialnym za proces ewaluacji i autoewaluacji jest Rada Fundacji jako organ decyzyjny, działająca w oparciu o wytyczne zaopiniowane przez Forum Programowe. **Zarząd LGD wybiera osobę/podmiot, która będzie pełnić funkcję Ewaluatora.** Jego zadania będą polegały na opracowaniu narzędzi ewaluacji oraz przeprowadzenie działań ewaluacyjnych i raportowanie wyników ewaluacji na posiedzeniach Rady **co 2 lata.**

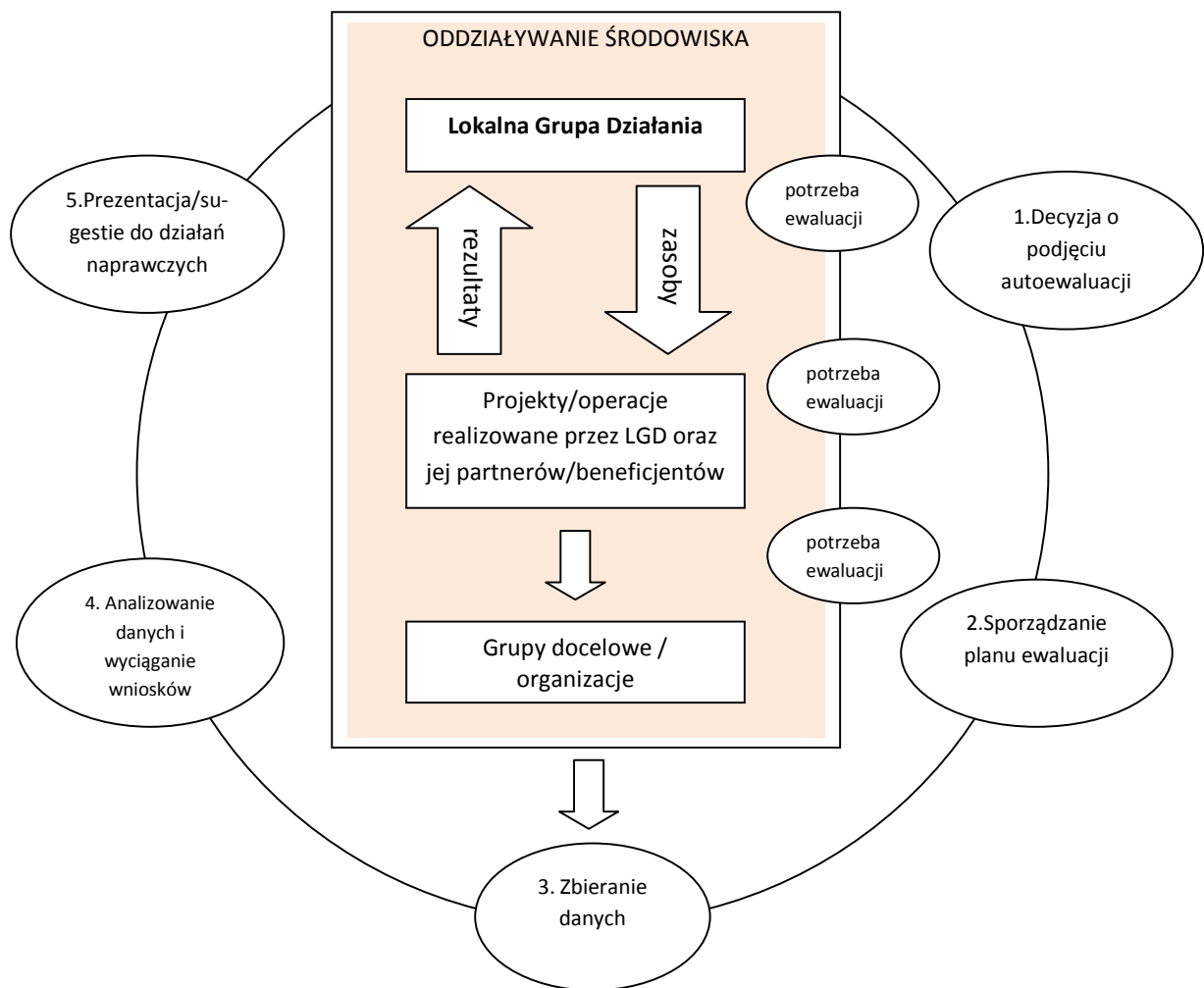
Ewaluacja jest oceną działań, które zostały zrealizowane w minionym okresie. LGD przyjmuje przeprowadzanie ewaluacji co 2 lata, czyli w 2011, 2013 i 2015 roku. Ewaluacja poddaje analizie osiągnięte na tych etapach produkty i rezultaty oraz dokona pierwszej oceny jakości realizacji LSR. Przeprowadzona zostanie również ocena poczynionych na etapie programowania założeń, w tym szczególnie celów oraz przyjętych wskaźników oraz aktualnego kontekstu realizacji LSR. Będzie to szczególnie ważne, gdyż zmiana warunków społeczno-gospodarczych może spowodować dezaktualizację początkowej diagnozy, która stała się punktem wyjścia dla realizowanej LSR. W konsekwencji wyniki takiej ewaluacji mogą się przyczynić do pewnych modyfikacji realizacji LSR oraz aktualizacji przyjętych założeń.

Proces ewaluacji z perspektywy Lokalnej Grupy Działania został podzielony na następujące etapy, które będą realizowane w odpowiednio przyjętym harmonogramie ewaluacji:

1. Lokalna Grupa Działania identyfikuje potrzebę ewaluacji – oceny swoich działań oraz strategii rozwoju obszaru, na którym działa, a następnie podejmuje decyzję o rozpoczęciu procesu ewaluacji i autoewaluacji z użyciem odpowiednich metod poprzez wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za ten proces;
2. **Ewaluator** opracowuje zbiór pytań dotyczących zakresu ewaluacji oraz ustala model ewaluacji wraz z harmonogramem;
3. **Ewaluator** zbiera dane do oceny poprzez użycie odpowiednich metod i narzędzi;
4. **Ewaluator** analizuje pozyskane dane i opisuje wnioski z ewaluacji i autoewaluacji;

5. **Ewaluator** prezentuje wyniki ewaluacji podczas posiedzenia Rady, a następnie zostają przedstawione działania naprawcze, które muszą zostać podjęte w celu usprawnienia działań i pod kątem realizacji założonych celów rozwoju lokalnego. Raport Rady z ewaluacji wraz z rekomendowanymi działaniami naprawczymi jest przedstawiany do zaopiniowania **na najbliższym posiedzeniu** Forum Programowemu.

Rys. Cykl autoewaluacji LGD i lokalnej strategii rozwoju

Źródło: Self-evaluation workbook for local action groups, Heimo Keränen, Helsinki 2004.

Model autoewaluacji LGD

1. **Identyfikacja** – na tym etapie LGD określa potrzebę ewaluacji i przeanalizowanie celu ewaluacji, określenie kto będzie jej użytkownikiem, określenie koniecznych warunków technicznych do jej przeprowadzenia, takich jak czas lub dostępne środki finansowe, wymagania dotyczące osoby/zespołu przeprowadzającej ewaluację.

2. **Projektowanie ewaluacji** - dokonuje się właściwej konceptualizacji badania. Na tym etapie dopracowuje się ewaluację, czyli formułuje pytania, na które szukamy odpowiedzi; przyjmuje kryteria i wskaźniki, stanowiące podstawę przeprowadzania ewaluacji; wybiera się zagadnienia konieczne do przeanalizowania, aby uzyskać odpowiedzi na postawione pytania; określa się grupę, do której trzeba dotrzeć, aby zapytać o nurtujące nas kwestie (próbna badawcza); to także czas budowania narzędzi ewaluacji.
3. **Zbieranie i analiza danych** - dokonywane są prace badawcze oraz analizowane zebrane dane. Metody zbierania danych na potrzeby ewaluacji to: analiza dokumentów, wywiady indywidualne, kwestionariusze, zogniskowane wywiady grupowe, obserwacja oraz techniki grupowe.

Ocena danych:

– **zestawienie i analiza danych** – na tym etapie następuje analiza danych zebranych wcześniej. Stosuje się zarówno metody statystyczne analizy danych, jak i metody ekonomiczne, metodę analizy treści i inne metody używane w badaniach socjologicznych.

– **interpretacja** – to jest jeden z ważniejszych etapów. Uogólniamy zebrany materiał, wyciągamy wnioski, budujemy model działania, określamy dobre praktyki oraz formułujemy rekomendacje na przyszłość. Zwieńczeniem tego etapu jest powstanie **raportu ewaluacyjnego**.

4. **Raportowanie** - wyniki ewaluacji są prezentowane w formie raportu oraz poddawane dyskusji i konsultacji; zakres tych konformacji może angażować szersze grono zainteresowanych, włącznie z osobami zaangażowanymi w realizację ewaluowanego przedsięwzięcia.
5. **Wykorzystanie wyników ewaluacji**, gdzie zaprezentowane w raporcie ewaluacyjnym informacje służą podejmowaniu decyzji zmierzających do udoskonalenia ewaluowanego przedsięwzięcia.

W fazie kończącej proces ewaluacji wykorzystuje się metody, których podstawowym celem jest ocenienie efektów programu w odniesieniu do określonych kryteriów. Możliwe do zastosowania są metody: panel ekspertów i *benchmarking*, techniki analityczne: analiza SWOT, analiza kosztów i korzyści, analiza kosztów i efektywności oraz modele ekonometryczne: mikro- i makroekonomiczne.”

Podsumowanie: Autoewaluacja Lokalnej Grupy Działania

Organ odpowiedzialny: LGD powołująca Ewaluatora (praca zespołowa wraz z członkami Zarządu, Komisji Rewizyjnej i biura)

Cel ewaluacji Zbadanie jakości organów LGD odpowiedzialnych za realizację LSR oraz udoskonalenie w kierunku lepszego planowania i realizacji LSR.

Odbiorcy ewaluacji Członkowie organów LGD odpowiedzialnych za realizację LSR, partnerzy LGD, beneficjenci operacji/projektów.

Przedmiot ewaluacji Jakość zespołu odpowiedzialnego za realizację LSR.

Kryteria ewaluacji

Trafność - zgodność rozumienia celów LSR.

Efektywność - zgodność charakterystyki kompetencji członków Rady i Zarządu i biura z potrzebami i wymogami LGD.

Skuteczność realizacji modelu partnerstwa.

Metody badawcze oraz próba badawcza

- Analiza dokumentacji opisującej kompetencje członków organów LGD odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, w tym informacji na temat ich dotychczasowych doświadczeń w realizacji projektów UE.
- Wywiady indywidualne z poszczególnymi członkami organów LGD odpowiedzialnych za wdrażanie LSR, prowadzone w celu zebrania indywidualnych opinii i ocen.

Harmonogram realizacji autoewaluacji

- Przygotowanie projektu ewaluacji: 4 tygodnie
- Gromadzenie i analiza danych: 2 tygodnie.
- Pisanie raportu: 2 tygodnie.
- Prezentacja wyników ewaluacji – na posiedzeniu Rady i posiedzeniu Forum Programowego po zakończeniu ewaluacji.

Forma raportu

Przedstawienie (w formie prezentacji/elektronicznej/drukowanej) wyników ewaluacji wszystkim zainteresowanym oraz wykorzystanie wyników analizy w sprawozdaniu dla Rady i Forum Programowego.

Ewaluacja lokalnej strategii rozwoju

Cel ewaluacji: Dokonanie oceny efektów realizacji przedsięwzięć w ramach LSR, oraz ich wpływu na osiągnięcie celów zawartych w LSR

Odbiorcy ewaluacji Członkowie organów LGD odpowiedzialnych za realizację LSR, Partnerzy LGD.

Przedmiot ewaluacji Efekty realizacji przedsięwzięć w ramach LSR

Kryteria ewaluacji

Trafność – zgodność realizowanych przedsięwzięć/operacji z założonymi w LSR.

Efektywność – osiąganie realnych rezultatów w stosunku do zakładanych w LSR.

Skuteczność – pozytywne oddziaływanie realizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów LSR.

Metody badawcze oraz próba badawcza

- Analiza dokumentacji opisującej przebieg realizowanych projektów w ramach LSR (ankiety wnioskodawców)
- Wywiady indywidualne z beneficjentami realizującymi projekty.

Harmonogram realizacji ewaluacji

- Przygotowanie projektu ewaluacji: 4 tygodnie.
- Gromadzenie i analiza danych: 4 tygodnie.
- Pisanie raportu: 4 tygodnie.
- Prezentacja wyników ewaluacji - na posiedzeniu Rady i posiedzeniu Forum Programowego po zakończeniu ewaluacji.

Forma raportu

Przedstawienie (w formie prezentacji/elektronicznej/drukowanej) wyników ewaluacji wszystkim zainteresowanym oraz wykorzystanie wyników analizy w sprawozdaniu dla Rady i zainteresowanych członków LGD.

Autoewaluacji i ewaluacji towarzyszyć będzie monitoring przez cały czas realizacji lokalnej strategii rozwoju. **Monitoring** jest to proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażania projektów i całego programu w aspekcie finansowym i rzeczowym, mający na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów i programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Tak więc monitoring to ciągłe, systematyczne i ujednoczone obserwowanie dynamiki danego zjawiska. To sprawdzanie, czy idziemy w dobrym kierunku, czy zmierzamy małymi krokami do celu, czy udaje nam się osiągać codziennie to, co założyliśmy w lokalnej strategii rozwoju. Monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu będzie opierało się na podstawie danych zebranych w formie ankiet monitorujących, które wnioskodawcy realizujący operacje w ramach LSR będą zobowiązani przekazywać co roku po rozliczeniu operacji i uzyskaniu ostatecznej płatności aż do 2015 r. Wskaźniki oddziaływania LGD będzie badać na podstawie własnych badań oraz innych dostępnych obiektywnych źródeł. Dane uzyskane przez LGD będą przekazywane w formie rocznego sprawozdania do Samorządu Województwa.

XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Ponieważ inicjatorem i głównymi twórcami LGD „Ziemia Gotyku” byli przedstawiciele samorządu gmin, jednym z podstawowych elementów, które miały wpływ na określenie celów działania LGD było uwzględnianie w programie działania podstawowych strategii tych właśnie gmin. Chodziło przede wszystkim o to, aby z jednej strony wesprzeć działania samorządu (szczególnie w sferze społecznej i gospodarczej) z drugiej zaś stron nie dublować działań realizowanych przez samorządy. Podobne założenia przyświecały w stosunku do analizy strategii powiatowych i wojewódzkich. Podstawowym zadaniem było uzyskanie synergicznego efektu LSR, jak również możliwości wsparcia ze strony władz regionu, które chętniej wspierają realizację celów mniejszych jednostek zbieżnych z celami regionu (powiatu czy gminy).

Przystępując do ostatecznego sformułowania celów LSR uwzględniono m.in. następujące dokumenty strategiczne:

1. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007–2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007 r.
2. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006 r., Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.
3. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020, Załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r.
4. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020), Warszawa, czerwiec 2005 r., Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r.
5. Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Kujawsko–Pomorskiego, Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Styczeń 2004;
6. Strategia Rozwoju Miasta Torunia - Toruń - Kwiecień – 2002;
7. Strategia Rozwoju Powiatu Chełmińskiego, Chełmno - Czerwiec 2003r.;
8. Strategia Rozwoju Powiatu Toruńskiego, Toruń 2000.
9. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013
10. Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013
11. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013

12. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

LSR dla obszaru LGD Ziemia Gotyku została zanalizowana pod kątem zgodności i powiązań z głównym dokumentem planistycznym dla Polski na lata 2007-13, jakim jest Narodowa Strategia Spójności. NSS określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13. Celem strategicznym NSS jest **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej**. Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych.

Celami horyzontalnymi NSS są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz **rozbudowa mechanizmów partnerstwa,**
2. **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,**
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. **Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,**
6. **Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.**

W pierwszym celu NSS jest mowa o budowie i wzmocnieniu mechanizmów partnerstwa, a więc zasady funkcjonowania LGD jako partnerstwa lokalnego sektorów społecznego, publicznego i gospodarczego jest w pełni spójne z tym celem. Ponadto jednym z ważniejszych założeń LSR jest podejście zintegrowane zapewniające rozwój oparty na współpracy partnerskiej. LSR jest powiązana także z drugim celem NSS - budowaniem kapitału ludzkiego i zwiększaniem spójności społecznej. Cel ten wprost wiąże się z 2 celem LSR, jakim jest **rozwój i wpieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku”**. Rozwój aktywnej lokalnej społeczności, wspieranie rozwoju usług na rzecz społeczności, dostępu do instytucji i ofert zaspakajających podstawowe potrzeby społeczne przyczynią się do

zwiększania spójności społecznej i wyrównywania szans pomiędzy mieszkańcami wiejskich obszarów objętych LSR a sąsiednimi obszarami miejskimi.

Także 5 cel NSS mówiący o rozwoju regionów i przeciwdziałaniu marginalizacji koresponduje z LSR, której głównym założeniem jest rozwój oddolny obszaru LGD i wzmocnienie jego konkurencyjności w płaszczyźnie społecznej i gospodarczej. Natomiast szósty cel horyzontalny NSS wprost odnosi się do rozwoju obszarów wiejskich, a więc jest w pełni zbieżny ze wszystkimi celami LSR i wizją rozwoju LGD.

Działania LGD znajdują szereg odniesień do strategii rozwoju województwa. Podstawowy związek pomiędzy LSR a strategiami województwa znajduje się w nadrzędnym celu rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego jakim jest „Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”. Jednocześnie cele LSR znajdują swoje odzwierciedlenie w wielu szczegółowych celach województwa, którym są m.in.:

1. Zwiększenie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym.
2. Wzmocnienie koncentracji potencjału przez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej.
3. Konsolidacji sieci osadniczej i wielofunkcyjnym rozwoju wsi.

Wytyczone cele strategiczne dla województwa, znajdują potwierdzenie w możliwościach rozwoju LGD „Ziemia Gotyku”. Hierarchia celów zawarta w planach rozwoju województwa zbieżna jest z hierarchią celów proponowanych w strategii rozwoju LGD. Są to m.in.:

- kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój społeczno-gospodarczy,
- poprawa standardu cywilizacyjnego społeczeństwa (jakości życia),
- ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego,
- ochrona dziedzictwa kulturowego narodu.

Ponadto z punktu widzenia LGD „Ziemia Gotyku” istotne kierunki rozwoju województwa, uwzględnione w strategiach województwa to:

- wzmocnianie potencjału i siły oddziaływania regionalnych ośrodków równoważenia rozwoju,
- rozwój konkurencyjnej i efektywnej przedsiębiorczości na wsi, zwłaszcza wykorzystującej lokalne warunki i surowce,
- utrzymanie na możliwie najwyższym poziomie produktywności i wydajności rolnictwa województwa przy dalszej jego restrukturyzacji,

- dążenie do zwiększenia zróżnicowania branżowego i wielkościowego struktur gospodarczych, w celu podniesienia konkurencyjności gospodarki,
- rozwój nowych miejsc pracy i hamowanie wzrostu bezrobocia, zwłaszcza wśród mieszkańców wsi, i to przede wszystkim z obszaru południowo-wschodniego,
- zwiększenie kształcenia na poziomie pełnym średnim i wyższym coraz liczniejszych roczników młodzieży,
- dążenie do poprawy warunków życia ludności, zwłaszcza na wsi poprzez stworzenie lepszej jakości usług bytowych, dobrych warunków mieszkaniowych i poprawę lokalnych systemów komunikacyjnych,
- poprawę stanu środowiska naturalnego poprzez jego właściwe użytkowanie, restytucję i ochronę,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i wzmocnienie tożsamości regionalnej w skali województwa i dziedzictwa kultury lokalnej.

Planowane działania LGD zakładają, że podstawą jest zrównoważony rozwój, tj. rozwój, który znamionuje poszanowanie zasobów, harmonizowanie ekonomicznych, społecznych i ekologicznych celów rozwoju, w sposób nienaruszający możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń.

Strategie zagospodarowania przestrzennego województwa określają, iż dla zachowania dziedzictwa kulturowego województwa, konieczne jest kontynuowanie działań w zakresie ochrony walorów krajobrazu kulturowego poprzez:

- ochronę zasobów średniowiecznej urbanistyki oraz architektury obronnej ziemi chełmińskiej,
- poprawę zagospodarowania istniejących szlaków turystycznych w niezbędne urządzenia z zakresu ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej,
- rozwój agroturystyki w istniejących i nowych gospodarstwach rolnych na terenie województwa na bazie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych, poprawę czystości wód powierzchniowych.

Kolejne ważne zapisy, które zostały uwzględnione w działaniach LGD odnoszą się do stwierdzenia, iż podniesienie konkurencyjności i aktywizacji gospodarczej regionu wymaga podjęcia działań prowadzących do ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych oraz prawidłowego zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W tym zakresie strategii województwa kujawsko-pomorskiego wskazują na następujące działania:

- rozwój i modernizacja przetwórstwa rolno-spożywczego, głównie mięsnego, mleczarskiego, zbożowo-młynarskiego, owocowo-warzywnego oraz rozwój małych przetwórni przetwarzających surowce pochodzące z gospodarstw ekologicznych,
- rozwój produkcji rolnej o charakterze podmiejskim, w tym uprawy owoców, warzyw zwłaszcza spod osłon w gminach otaczających miasta powyżej 70 tys. mieszkańców,

- rozwój intensywnej produkcji rolnej zwłaszcza w obszarach północno-wschodnim (...) z równoczesną poprawą jakości produktów rolnych i ich konkurencyjności na rynkach krajowych i zagranicznych,
- koncentracja i specjalizacja produkcji rolnej.

Cele LSR wiążą się w sposób ścisły z dokumentami planistycznymi gminnych objętych LSR. Wszystkie zaplanowane działania bezpośrednio uzupełniają plany poszczególnych gmin, gdzie podstawowym zadaniem LSR ma być integracja działań poszczególnych samorządów w celu stworzenia efektu synergii, zarówno poprzez integrację terytorialną, jak i poszczególnych obszarów tematycznych.

Powiązanie LSR z dokumentami planistycznymi Gminy Papowo Biskupie:

Cele LSR LGD Ziemia Gotyku wpisują się w cele STRATEGI ROZWOJU GMINY PAPOWO BISKUPIE NA LATA 2009-2016. Przede wszystkim w Cel 3. Atrakcyjna oferta rekreacyjno-turystyczna oparta o walory historyczno-kulturowe i rekreacji, w Cel 4. Wydajne, nowoczesne rolnictwo oraz w Cel 5. wysoki standard życia społecznego, opartego o dobry system zarządzania społecznego.

Cele LSR LGD Ziemia Gotyku wpisują się w cele STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY PAPOWO BISKUPIE NA LATA 2007 – 2016. Przede wszystkim w cel 1. aktywizacja mieszkańców Gminy we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego, w Cel 2. tworzenie warunków dla pełnego (fizycznego i intelektualnego) rozwoju dzieci i młodzieży, w Cel 4. stymulacja społeczności lokalnej do prowadzenia zdrowego, wolnego od uzależnień stylu życia.

Powiązanie LSR z dokumentami planistycznymi Gminy Łysomice:

Strategicznym celem dla gminy Łysomice został określony „Wzrost atrakcyjności gospodarczej oraz podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju”. Cel ten wiąże się z celami określonymi w LSR w szczególności z :

Celem ogólnym nr 2 – Rozwój i wspieranie aktywności mieszkańców obszaru „Ziemi Gotyku” i celami szczegółowymi: poprawa stanu bazy lokalowej służącej społeczności lokalnej, Działania: 4.1.3. Małe projekty (organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych), **oraz**

Celem ogólnym nr 3 – Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich i celami szczegółowymi:

- 3.1. Wspieranie rozwoju firm i tworzenia nowych miejsc pracy na wsi,
- 3.2. Podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych mieszkańców i poziomu zatrudnienia.

Działaniem: aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo.

LSR powiązana jest także z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Łysomice na lata 2007-2015.

Powiązanie LSR z dokumentami planistycznymi Gminy Łubianka

Cele LSR LGD Ziemia Gotyku wpisują się w cele STRATEGI ROZWOJU GMINY ŁUBIANKA NA LATA 2008-2015. Przede wszystkim w Cel 2. Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość, handel, usługi, Cel 3. Atrakcyjne miejsce do uprawiania turystyki i rekreacji, Cel 4. Wydajne i wysokodochodowe rolnictwo oraz w Cel 5. Powszechny dostęp do infrastruktury społecznej.

Cele LSR LGD Ziemia Gotyku wpisują się w cele STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY ŁUBIANKA NA LATA 2006 – 2015. Przede wszystkim w cel 2.1. zagospodarowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego poza zajęciami szkolnymi, Cel 2.3. szerzenie historii narodowej i lokalnej, Cel 4.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych, Cel 4.7. Dotarcie z informacją o organizowanych kursach doskonalenia zawodowego do zainteresowanych, Cel 6.1. zmobilizowanie ludzi starszych do większego udziału w życiu społecznym.

Powiązanie LSR z dokumentami planistycznymi Gminy Chełmża

Cele strategiczne i operacyjne rozwoju Gminy Chełmża przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Chełmża 2007-2013 są następujące:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców

- 1.1. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej oraz ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych
- 1.2. Odnowa i rozwój wsi
- 1.3. Aktywizacja społeczności lokalnej

2. Rozwój lokalnej gospodarki

- 2.1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości
- 2.2. Różnicowanie działalności gospodarczej
- 2.3. Promocja gospodarcza, inwestycyjna i turystyczna Gminy

3. Rozwój rekreacji i turystyki

- 3.1. Rozwój bazy i usług rekreacyjnych, turystycznych, Kulturalnych i sportowych
- 3.2. Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego
- 3.3. Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych w produktach turystycznych

Podobnie jak strategie gminne, LGD bardzo uważnie śledzi plany rozwoju najbliższego regionu, w szczególności strategie powiatu toruńskiego, chełmińskiego oraz miasta Torunia i miasta Chełmży. W tym

zakresie działania LDG „Ziemia Gotyku” odwołują się m.in. do następujących celów zawarty w strategiach powiatu i miast sąsiednich:

- Wykorzystanie walorów turystyczno–krajznawczych rozumianych jako wzrost liczby turystów odwiedzających powiat;
- Rozwój bazy hotelowo turystycznej, rozumiany jako przyrost stałych miejsc noclegowych i gastronomicznych;
- Rozwinięta agroturystyka, to głównie szkolenia dla rolników w zakresie agroturystyki,
- Aktywna promocja turystyczna powiatu, rozumiana jako duża ilość imprez sportowo–kulturalnych;
- Rozwinięta przedsiębiorczość, rozumiana jako ilość miejsc pracy w sektorze MŚP;
- Tworzenie struktur integracyjno–kooperacyjnych;
- Mieszkańcy aktywnie spędzający czas wolny - program wytyczenia i urządzenia ścieżek rowerowych;
- Promocja liderów kreujących aktywne postawy, rozumiana jako wzrost liczby organizacji pozarządowych;
- Wykorzystanie walorów turystyczno-krajznawczych, rozumiane jako budowa hoteli, pensjonatów, restauracji;
- Aktywna promocja turystyczna powiatu, rozumiana jako wspólne uczestnictwo w targach turystycznych i udział w imprezach sportowo-kulturalnych;
- Tereny przygotowane pod inwestycje;
- Wysoka aktywność społeczeństwa;
- Wysoko rozwinięte rolnictwo.

Dla osiągnięcia powyższego przewidziane jest szereg działań, którymi bezpośrednio kieruje się również LGD, Są to m.in. następujące działania:

- Koordynacja promocji walorów turystycznych powiatu,
- Informacja turystyczna w każdej gminie,
- Oznakowanie miejsc turystycznych i historycznych powiatu,
- Korelacja wydawania materiałów promocyjnych,
- Wspólna oferta promocyjna na targach turystycznych,
- Tworzenie i promocja produktu turystycznego,
- „Zaproszenie do średniowiecza”,
- Oznakowanie szlaków turystycznych,
- Miejsca parkingowe z dojazdami,
- Odrestaurowane zabytki,

- Współpraca towarzystw i instytucji na rzecz ratowania zabytków,
- Program ochrony zabytków,
- Iluminacja miejsc zabytkowych,
- Pomoc prawna i organizacyjna,
- Rozwój gospodarstw specjalistycznych (jednokierunkowe, ekologiczne),
- Organizacja szkoleń,
- Propagowanie nowych produktów,
- Propagowanie dobrych wzorców,
- Rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze,
- Wspieranie podmiotów gospodarczych współpracujących z rolnikami.

Ważne odniesienia dla planów działania LGD znajdują się w Strategii Rozwoju Miasta Torunia. Wymienia się tam m.in. szanse i zagrożenia rozwoju miasta Torunia, wśród który znajdują się „Bogate dziedzictwo kulturowe ziemi chełmińskiej i Kujaw”. Ponadto rozwój miasta, a zwłaszcza wzrost mobilności jego mieszkańców powodują, że w zasięgu zainteresowania są obecnie tereny leśne, występujące nawet do 40 km od miasta. Jednym z celów działania miasta jest zwiększenie ilości współczesnych atrakcji turystycznych poprzez rozszerzenie oferty atrakcyjnego spędzania czasu w mieście wykraczające poza standardowe zwiedzanie. W związku z tym kolejnym celem ma być wydłużenie pobytu turystów w Toruniu, środkiem do jego realizacji ma być m. in. wypromowanie atrakcji „regionu toruńskiego” – okolic Torunia, wypromowanie trasy „Zamki ziemi chełmińskiej”, wytyczenie ścieżek rowerowych szlakiem „Zamki ziemi chełmińskiej” oraz opracowanie szlaku trasą „Zamki ziemi chełmińskiej”.

Porównując plany działania LGD „Ziemia Gotyku”, można powiedzieć, iż wpisują się one całkowicie w w/w uwarunkowania i plany rozwoju kraju, województwa i regionu.

xv. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Fundacja Ziemia Gotyku LGD od początku swojego funkcjonowania pozyskuje środki na funkcjonowanie z różnych programów i funduszy na realizację celów statutowych. W okresie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w latach 2009 -2015 także planowane są dalsze działania w kierunku realizacji projektów na rzecz lokalnej społeczności.

Rodzaj działania	Planowane źródło finansowania
Organizacja festynów dla mieszkańców gmin, łączących funkcje kulturalne i integracyjne	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 7 Promocja integracji społecznej, Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji
Stworzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży z obszaru gmin LGD na temat lokalnej historii regionu	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 9 Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
Wsparcie osób bezrobotnych i osób odchodzących z rolnictwa w zdobyciu nowych kwalifikacji i poszukiwaniu pracy	Program Operacyjny Kapitał Ludzki Priorytet 6 Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia 6.3 Równość szans dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej
Szkolenia i doradztwo dla przedsiębiorców oraz osób chcących założyć działalność gospodarczą	Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet 8 Regionalne Kadry Gospodarki, Działania 8.1.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie
Rozwój infrastruktury związanej z funkcjami turystycznymi, gastronomicznymi i społeczno-kulturalnymi	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki
Szkolenia i doradztwo dla osób chcących prowadzić działalność agroturystyczną z zakresu ekorozwoju i zasad ekoturystyki	Fundusz dla Organizacji Pozarządowych Komponent II - Ochrona środowiska i zrównoważony rozwój

Mechanizmy zabezpieczające przed podwójnym finansowaniem:

W celu zabezpieczenia przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów realizowanych przez Lokalną Grupę Działania zastosowane będą następujące mechanizmy:

1. **Zakres obowiązków określony w umowie.** Z każdą osobą zatrudnioną przez LGD będą podpisywane umowy o pracę określające zakres obowiązków i zadań ze wskazaniem programu, z

którego jest finansowane jest stanowisko pracy i na rzecz którego wykonują pracę.

2. **Ewidencja czasu pracy.** Pracownicy zatrudnieni w projektach realizowanych przez LGD będą zatrudniani zgodnie z przepisami Kodeksu Pracy. Będzie prowadzona ewidencja czasu pracy, tak aby i Osoby zaangażowane w realizację jednocześnie więcej niż jednego programu będą posiadały w umowie o pracę szczegółowe opisy zadań wykonywane w poszczególnych programach wraz z kwotą wynagrodzenia i zachowaniem jednoczesnym wymiaru pracy zgodnie z kodeksem Pracy.
3. **Koordinacja projektów.** Każdy projektem będzie zarządzać inna osoba jako koordynator projektu zatrudniony na umowę o pracę lub zlecenie. Koordynatorzy poszczególnych projektów będą wymieniać wiedzę i doświadczenie na okresowych spotkaniach z Zarządem.
4. **Bankowość.** Dla każdego projektu i programu utworzone zostanie odrębne konto lub subkonto.
5. **Księgowość.** Każdy projekt finansowany z programów będzie posiadał oddzielne rejestr księgowy. Dokumenty księgowe będą opisywane z jakich środków, z jakiego programu koszty zostały opłacone. W przypadku wydatków, które będą współfinansowane więcej niż z jednego programu w opisie znajdzie się informacja w jakiej części finansowane są wydatki w ramach każdego programu.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Realizacji LSR dla obszaru zwanego „Ziemia Gotyku” ma doprowadzić do zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju, gdzie gospodarka, środowisko i społeczeństwo będą się rozwijać w sposób innowacyjny, zrównoważony i zintegrowany. Obszar 4 gmin partnerskich, charakteryzujący się wysoko rozwiniętym rolnictwem, będzie się coraz bardziej różnicował, przede wszystkim realizacja LSR może się przyczynić do rozwoju funkcji turystycznych regionu, dotychczas bardzo ograniczonych. Poprzez wsparcie działań związanych z rozwojem usług turystycznych, w tym agroturystycznych, z budowaniem elementów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, podnoszeniem estetyki wsi, istnieje duża szansa na wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru dla turystów i mieszkańców terenu LGD.

Ścisła współpraca LGD z samorządem lokalnym, z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi, zaowocuje efektem synergii w postaci skutecznych metod rozwiązywania bieżących problemów. Ta współpraca w okresie 2006-2008 już dała pozytywne skutki w postaci integracji i

aktywizacji społeczności lokalnej poprzez liczne inicjatywy oddolne na rzecz edukacji, rekreacji, kultywowania kultury, ochrony dziedzictwa kulturowego.

Inwentaryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego, stopniowe oznakowanie i opisywanie obiektów i miejsc historycznych, już dało efekt w postaci większego zainteresowania „małą ojczyzną”, Ziemią Chełmińską wśród samych mieszkańców oraz turystów. Wsparcie w ramach LSR przedsięwzięć rozwijających infrastrukturę społeczną w postaci świetlic, boisk, placów zabaw, miejsc spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego, z pewnością zaowocuje większą liczbą inicjatyw społecznych, odbudową nadszarpniętych więzi społecznych, a w konsekwencji rozwojem aktywnego i dobrze zorganizowanego społeczeństwa, jak to zostało określone w celu strategicznym nr 2 niniejszej strategii.

XVII. Informacja o załącznikach

Część załączników do których odnoszą się zapisy niniejszej strategii zostaje dołączona do wniosków o wybór lokalnej grupy działania do realizacji LSR. Są to załączniki:

Nr 1. Statut Fundacji Ziemia Gotyku Lokalna Grupa Działania

Nr 2. Regulamin organizacyjny organu decyzyjnego LGD – Rady Fundacji

Nr 5. Procedura naboru pracowników LGD Ziemia Gotyku

Nr 6. Opisy stanowisk prezentujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach

Nr 7. Opis warunków technicznych i lokalowych biura LGD

Nr 11. Dane wszystkich członków organu decyzyjnego LGD

Nr 16. Wzory dokumentów stosowane w procedurze oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji

Nr 17. Doświadczenie członków albo partnerów LGD w zakresie realizacji projektów

Natomiast do niniejszej strategii dołącza się dodatkowe załączniki uzupełniające informacje do poszczególnych rozdziałów LSR:

Załącznik nr 1. Wykaz Partnerów Fundacji Ziemia Gotyku LGD.

Załącznik nr 2. Mapa i przewodnik po Ziemi Gotyku.

Brąchnówko, dnia 28.09.2011

.....
/Podpisy osób reprezentujących LGD/

Piotr Kowal

.....
/ Przewodniczący Rady Fundacji/

Jerzy Zająkała

.....
/ Sekretarz Rady Fundacji /